

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

Neringa Putriūtė

UAB „TELESOFTAS“ PELNINGUMO DIDINIMO GALIMYBIŲ
ANALIZĖ

Bakalauro darbas

Darbo vadovė Lekt. Jurgita Stankevičienė

Kaunas 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

UAB „TeleSoftas“ pelningumo didinimo galimybių analizė

Industrinių technologijų vadyba

Finansų vadyba

Bakalauro darbas

Studentė.....

Neringa Putriūtė, V BFI-9

2015 m. rugsėjo 14 d.

Vadovė.....

Lekt. Jurgita Stankevičienė

2015 m. rugsėjo 14 d.

Recenzentė

Doc. dr. Ginta Railienė

2015 m. rugsėjo d.

Kaunas 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Ekonomikos ir verslo fakultetas

Neringa Putriūtė

Industrinių technologijų vadyba 612N20003

UAB „TeleSoftas“ pelningumo didinimo galimybių analizė

AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA

2015 m. Rugsėjo 14 d.
Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Neringos Putriūtės**, baigiamasis bakalauro darbas tema „UAB „TeleSoftas“ pelningumo didinimo galimybių analizė“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1 lentelė. Pelningumo rodikliai 2012-2014 m., proc. – 25psl.
- 2 lentelė. Įmonės ir ūkio šakos pelningumo rodikliai 2013 m., proc. – 28psl.
- 3 lentelė. Turto valdymo rodikliai 2012-2014 m. – 29psl.
- 4 lentelė. Įmonės ir ūkio šakos turto valdymo rodikliai 2013 m. – 31psl.
- 6 lentelė. Įmonės ir ūkio šakos likvidumo rodikliai 2013 m. – 32psl.
- 7 lentelė. Finansinio sverto rodikliai 2012-2014 m. – 33psl.
- 8 lentelė. Įmonės ir ūkio šakos skolos koeficiento rodiklis 2013 m. – 34psl.
- 9 lentelė. Pelningumo rodiklių grupavimas – 34psl.
- 10 lentelė. Pardavimo pelningumo rodikliai ir jų skaičiavimas – 42psl.
- 11 lentelė. UAB „TeleSoftas“ 2014 m. pardavimo savikainos sudėtis – 55psl.
- 12 lentelė. UAB „TeleSoftas“ 2014 m. veiklos išlaidų sudėtis – 56psl.
- 13 lentelė. UAB „TeleSoftas“ su darbo užmokesčiu susijusių išlaidų santykis su bendromis išlaidomis 2014 m. – 57psl.
- 14 lentelė. UAB „TeleSoftas“ optimizuotinių išlaidų santykis su bendromis išlaidomis 2014 m. – 58psl.
- 15 lentelė. UAB „TeleSoftas“ prognozuojama pardavimo savikaina ir jos sudėtis 2015 m. – 61psl.
- 16 lentelė. UAB „TeleSoftas“ prognozuojamos veiklos išlaidos ir jų sudėtis 2015 m – 62psl.
- 17 lentelė. UAB „TeleSoftas“ 2015 m. pelno (nuostolio) ataskaitos prognozė – 63psl.
- 18 lentelė. UAB „TeleSoftas“ 2015 m. balanso turto dalies prognozė – 66psl.
- 19 lentelė. UAB „TeleSoftas“ 2015 m. balanso nuosavybės ir įsipareigojimų dalies prognozė – 68psl.
- 20 lentelė. UAB „TeleSoftas“ prognozuojami 2015 m. pelningumo rodikliai, proc. – 70psl.
- 21 lentelė. UAB „TeleSoftas“ prognozuojami 2015 m. turto valdymo, likvidumo ir finansinio sverto rodikliai, proc. – 71psl.

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- UAB „TeleSoftas“ turto dinamika 2012-2014m. – 11psl.
- UAB „TeleSoftas“ ilgalaikio turto dinamika 2012-2014m. – 12psl.
- UAB „TeleSoftas“ materialaus turto dinamika 2012-2014m. – 13psl.
- UAB „TeleSoftas“ trumpalaikio turto dinamika 2012 – 2014 m. – 13psl.
- UAB „TeleSoftas“ nuosavo kapitalo ir mokėtinų sumų ir įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014 m. – 14psl.
- UAB „TeleSoftas“ nuosavo kapitalo dinamika 2012 – 2014 m. – 15psl.
- UAB „TeleSoftas“ įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014 m. – 15psl.
- UAB „TeleSoftas“ ilgalaikių įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014 m. – 16psl.
- UAB „TeleSoftas“ trumpalaikių įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014m. – 17psl.
- UAB „TeleSoftas“ pajamų, pardavimo savikainos ir bendrojo pelno dinamika 2012 – 2014 m. – 17psl.
- UAB „TeleSoftas“ veiklos sąnaudų, įprastinės veiklos pelno ir grynojo pelno dinamika 2012 – 2014 m. – 18psl.
- UAB „TeleSoftas“ turto struktūra 2012 – 2014 m. – 20psl.
- UAB „TeleSoftas“ ilgalaikio turto struktūra 2012 – 2014 m. – 20psl.
- UAB „TeleSoftas“ trumpalaikio turto struktūra 2012 – 2014 m. – 21psl.
- UAB „TeleSoftas“ kapitalo struktūra 2012 – 2014 m. – 21psl.
- UAB „TeleSoftas“ nuosavo kapitalo struktūra 2012 – 2014 m. – 22psl.
- UAB „TeleSoftas“ įsipareigojimų struktūra 2012 – 2014m. – 22psl.
- UAB „TeleSoftas“ savikainos ir bendrojo pelno santykis su pardavimo pajamomis 2012 – 2014 m. – 23psl.
- UAB „TeleSoftas“ veiklos sąnaudų, įprastinės veiklos pelno ir grynojo pelno (nuostolio) santykis su pardavimo pajamomis 2012 – 2014 m. – 24psl.
- UAB „TeleSoftas“ pardavimo pelningumo rodiklių dinamika 2012 – 2014 m. – 26psl.
- UAB „TeleSoftas“ turto ir nuosavo kapitalo pelningumo rodiklių dinamika 2012-2014 metai. – 28psl.
- Apmokestinamojo pelno apskaičiavimas – 38psl.
- Pelningumo didinimo galimybės (sudaryta autorės) – 54psl.

TURINYS

SUMMARY.....	7
ĮVADAS.....	8
1. UAB „TELESOFTAS“ FINANSINĖ VEIKLOS ANALIZĖ.....	10
1.1. Trumpa UAB „TeleSoftas“ įmonės charakteristika.....	10
1.2. Įmonės finansinių ataskaitų analizė.....	10
1.2.1. UAB „TeleSoftas“ 2012 – 2014 m. horizontalioji balanso analizė.....	11
1.2.2. UAB „TeleSoftas“ 2012 – 2014 m. horizontalioji pelno (nuostolių) ataskaitos analizė....	17
1.2.3. UAB „TeleSoftas“ 2012 – 2014 m. vertikalioji balanso analizė.....	19
1.2.4. UAB „TeleSoftas“ 2012 – 2014 m. vertikalioji pelno (nuostolių) ataskaitos analizė.....	23
1.3. Santykinų rodiklių analizė.....	25
1.3.1. Pelningumo rodiklių analizė.....	25
1.3.2. Turto valdymo rodiklių analizė.....	29
1.3.3. Likvidumo rodiklių analizė.....	32
1.3.4. Finansinio sverto rodiklių analizė.....	33
1.4. Finansinės analizės išvados.....	35
2. PELNINGUMO DIDINIMO SPRENDIMŲ TEORINIS PAGRINDIMAS.....	38
2.1. Pelno ekonominė reikšmė ir rūšys	38
2.2. Pelningumo rodiklių klasifikavimas ir jų lyginamoji analizė.....	41
2.2.1. Pardavimo pelningumo rodikliai.....	43
2.2.2. Turto pelningumo rodikliai.....	44
2.2.3. Kapitalo pelningumo rodikliai.....	47
2.3. Pelningumo didinimo galimybių analizė.....	49
3. UAB „TELESOFTAS“ PELNINGUMO DIDINIMO SPRENDIMAI IR VEIKLOS PROGNOZAVIMAS 2015 M.....	56
3.1. Pelningumo didinimo priemonių pritaikymas.....	56
3.2. Pelno (nuostolio) ataskaitos prognozė.....	61
3.3. Balanso ataskaitos prognozė.....	65
3.4. Pelningumo ir kitų santykinų finansinių rodiklių prognozė.....	70
IŠVADOS.....	74
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	76
PRIEDAI.....	78

Putriūtė, N. (2015). Analysis of the Profitability Improvement Possibilities in UAB Telesoftas, Bachelor's Final Degree Project in Finance Management. 612N20003. Supervisor lecturer Jurgita Stankevičienė. Kaunas: School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

SUMMARY

“TeleSoftas” specializes in development of the software and videogames for handset platforms. Company is developing 3D games and applications using Unity3D, Flash, or native code for iOS and Android devices.

The first part of work is company's financial data analysis. In this part were used financial statements, such as balance sheets and income statements. These financial statements were analyzed in two different methods: the horizontal and vertical analysis. Ratio analysis showed company's improvement during the analyzed period. Financial analysis revealed biggest problem in the company – low profitability. To solve this problem it was suggested to increase sales and reduce administrative costs.

The second part describes the theoretical aspects of the problem. This section presents the theoretical knowledge about the problems of profitability and possible solutions to increase it.

The third part of work is forecast to 2015 year. It is estimated, that company's problem of low profitability will be solved after raising the sales and reducing administrative costs. Final results have shown that solution of these problems may increase profitability, and reduce the financial risk.

Bachelor's work ends with conclusions and a list of references.

IVADAS

Įmonės, siekdamos išsilaikyti konkurencingoje rinkoje ir užtikrinti savo veiklos tęstinumą, turi nuolat analizuoti savo veiklos rezultatus, taikyti kuo tobulesnes veiklos analizės metodikas. Teisingas esamos būklės įvertinimas padeda gerokai objektyviau numatyti veiklos plėtros būdus ir galimybes – tai yra viena iš būtinų kiekvienos įmonės išlikimo ir plėtros sąlygų.

Nei viena įmonė negali būti garantuota dėl savo ateities, jei ji orientuojasi tik į šiandienines prekes ir rinkas. Kartais įmonės negali panaudoti visų savo galimybių todėl, kad neturi pakankamai išteklių visoms galimybėms įgyvendinti, tada iškelia tikslą - padidinti pelną. Šiam tikslui įgyvendinti būtina suformuluoti verslui keliamus finansinius tikslus ir strategiją. UAB „TeleSoftas“ pagrindinis tikslas – veiklos plėtimas ir pelno didinimas

Darbe bus atliekama UAB „TeleSoftas“ finansinių rodiklių analizė, išsamiau įvertinami pelningumo valdymo ypatumai.

Darbo tikslas: atlikti UAB „TeleSoftas“ finansinę analizę, jos pagalba nustatyti įmonės finansinių problemų sprendimo galimybes.

Darbo uždaviniai:

1. Remiantis 3 metų UAB „TeleSoftas“ finansinėmis ataskaitomis atlikti įmonės finansinės būklės analizę ir nustatyti finansinę problemą.

2. Atlikus teorinę pelningumo didinimo galimybių analizę, pateikti nustatytos UAB „TeleSoftas“ pelningumo problemos sprendimo būdus.

3. Pasiūlyti pelningumo didinimo rekomendacijas ir įvertinti pateiktų problemos sprendimo būdų efektyvumą.

Darbo objektas – UAB „TeleSoftas“ pelningumas.

Tyrimo metodai. Darbe naudoti mokslinės literatūros šaltinių analizės, sisteminimo ir apibendrinimo metodai. Taip pat taikyta vertikalioji, horizontalioji ir santykinių finansinių rodiklių analizė.

Darbo struktūra. Baigiamasis darbas susideda iš trijų dalių.

Pirma dalis skirta darbe nagrinėjamos problemos identifikavimui. Čia atliekama UAB „TeleSoftas“ finansinės būklės analizė, išskiriamą žemo bendrovės pelningumo problema.

Antroje darbo dalyje atliekama mokslinės literatūros analizė, aptariama pelno ekonominė reikšmė, pristatomas pelningumo rodiklių naudingumas, nustatomi pelningumo didinimo problemos sprendimo būdai.

Trečia darbo dalis skirta UAB „TeleSoftas“ pelningumo didinimo sprendimams bei veiklos rodiklių prognozavimui. Joje pristatomos pelningumo didinimo priemonės, suformuojami

trys galimi bendrovės pelningumo rodiklių didinimo scenarijai. Remiantis iškeltomis prielaidomis modeliuojamos 2015 m. UAB „TeleSoftas“ finansinės ataskaitos ir pelningumo rodikliai. Taip pat įvertinamas siūlomų problemos sprendimo būdų efektyvumas.

1. UAB „TeleSoftas“ finansinė veiklos analizė

1.1. Trumpa UAB „TeleSoftas“ įmonės charakteristika

UAB „TeleSoftas“ specializuojasi mobiliųjų aplikacijų kūrimu. Pagrindinis veiklos principas yra kvalifikuota ir aukščiausio lygio IT komanda, kuri dirba pagal kliento užsakymą ir viziją, pvz.: žaidimų kompanija nori sukurti naują produktą telefonų aplikacijų rinkoje. Jei kompanija neturi savo asmeninės IT komandos, kreipiasi į UAB „TeleSoftas“. Pagrindinis įmonės tikslas yra patenkinti užsakovo poreikius, kuo labiau atitikti reikalavimus ir įgyvendinti visus, kartais, atrodo, neįtikėtinus techninius ir vizualinius sprendimus.

Šiai dienai įmonės pagrindinė veiklos ir paslaugų vystymosi sritis yra 3D žaidimai ir taikomosios programos naudojant Unity3D, Flash arba IOS bei Android operacines sistemas. Siekiant komerciškai sėkmingo rezultato UAB „TeleSoftas“ dizaineriai atkreipia ypatingą dėmesį į mobiliųjų vartotojų patirtis (UX).

Apimant visą procesą, UAB „TeleSoftas“ veikla, kuriant produktą, prasideda nuo konsultavimo ir produkto vizijos kūrimo iki pilno jo įgyvendinimo ir valdymo, produkto įdiegimo į telefoną, architektūrinių, dizaino sprendimų. Tai yra vienas ilgas procesas, nuo kliento vizijos iki pilno jo įgyvendinimo ir tapimo programa telefone.

UAB „TeleSoftas“ yra vidutinio dydžio įmonė – joje 2014 metų pabaigoje dirbo 50 darbuotojų, o jų skaičius nuo 2012 metų išaugo kelis kartus. Įmonės buveinė yra Kaune, adresu: Savanorių pr. 192. Įstatinis įmonės kapitalas – 10.000 Lt.

1.2. Įmonės finansinių ataskaitų analizė

Pagrindinis įmonių veiklos finansinės analizės šaltinis yra finansinė atskaitomybė, kurią sudaro finansinės ataskaitos - balansas, pelno (nuostolių), nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitos.

Iš kiekvienos šių finansinių ataskaitų galima gauti išsamią informaciją ne tik apie įmonių dabartinę finansinę būklę, bet taip pat atlikus rodiklių analizę galima prognozuoti įmonės veiklos perspektyvas.

Horizontalioji analizė padeda nustatyti rodiklių dinamiką absoliučiais dydžiais bei procentais ir nukrypimus nuo bazinių rodiklių. Ši analizė dažniausiai atliekama lyginant 2-5 metų duomenis. Atliekant horizontaliąją analizę, galima įvertinti ilgalaikio ir trumpalaikio turto, pajamų ir sąnaudų apyvartinio kapitalo, gryųjų pinigų srautų pokyčius. Manoma, kad horizontalioji

analizė padeda įvertinti įmonės vadovavimo strategiją, politiką ir motyvus, nustatant jų poveikį pasiektiems finansiniams rezultatams. (Aleksavičienė, 2009, 23; Juozaitienė, 2007, 70-71).

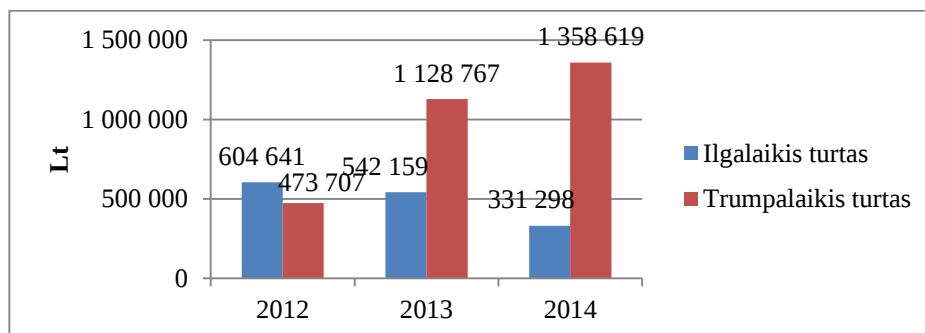
Atliekant įmonių veiklos analizę, labai svarbu nustatyti, dėl kokių veiksnių tam tikri rodikliai kito nevienodu tempu, kokios priežastys lėmė nukrypimus nuo bazinių rodiklių. Tačiau horizontalioji analizė dažnai neatsako į šį klausimą ir tai yra viena iš svarbiausių jos trūkumų. (Mackevičius, 2005, 79).

Vertikaliosios analizės tikslas – nustatyti, kokią dalį konkretus rodiklis (procentais) sudaro palyginti su tam tikra visuma. Ši analizė padeda nustatyti ir rodiklių struktūros per tam tikrą laikotarpį pasikeitimo priežastis. Ji padeda išskirti prioritetinius rodiklius. Vertikalioji analizė nustato konkrečių rodiklių tarpusavio ryšį ir įtaką, tai leidžia daryti tam tikras išvadas dėl vieno ar kitų rodiklių pasikeitimo priežasčių, nes bet koks vieno finansinės ataskaitos rodiklio pasikeitimas gali daryti įtaką kito ar kelių rodiklių pasikeitimui (Mackevičius, 2005, 79).

1.2.1. UAB „TeleSoftas“ 2012 – 2014 m. horizontalioji balanso analizė

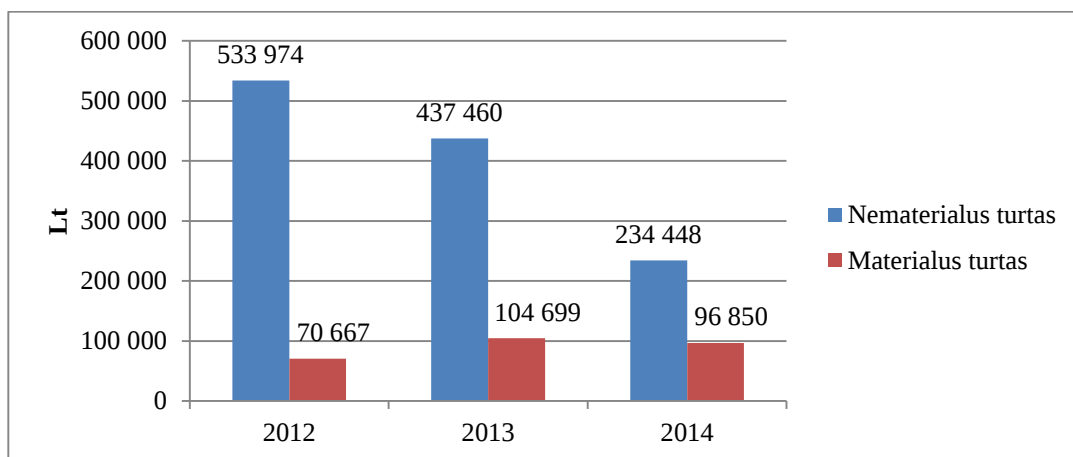
Pirmiausiai atliekama horizontalioji UAB „TeleSoftas“ balanso analizė. Horizontaliosios balanso analizės rezultatai (3 priedas) parodė, kad įmonės turto straipsnis analizuojamu laikotarpiu kito teigiama linkme: 2013 m. išaugo 592,6 tūkst. Lt (55,0%), o 2014 m. dar padidėjo 18,9 tūkst. Lt (1,1%). Tokį turto straipsnio augimą iš esmės nulėmė trumpalaikio turto straipsnio padidėjimas, kai ilgalaikio turto straipsnis sumažėjo (1.2.1.1 pav.).

Horizontaliosios UAB „TeleSoftas“ balanso analizės metu nustatyta, kad įmonėje ilgalaikis turtas per 2013 m. sumažėjo 62,5 tūkst. Lt (10,3%), o 2014 m. dar pamažėjo 210,8 tūkst. Lt (38,9%), tokiu būdu per dvejus metus sumažėdamas nuo 604,6 tūkst. Lt iki 331,3 tūkst. Lt. Ilgalaikio turto straipsnis didėjo tiek 2013 m., tiek 2014 m. išaugęs atitinkamai 655,1 tūkst. Lt (2,4 karto) ir 229,8 tūkst. Lt (20,4 %), tokiu būdu per dvejus metus padidėdamas nuo 473,7 tūkst. Lt iki 1358,6 tūkst. Lt.

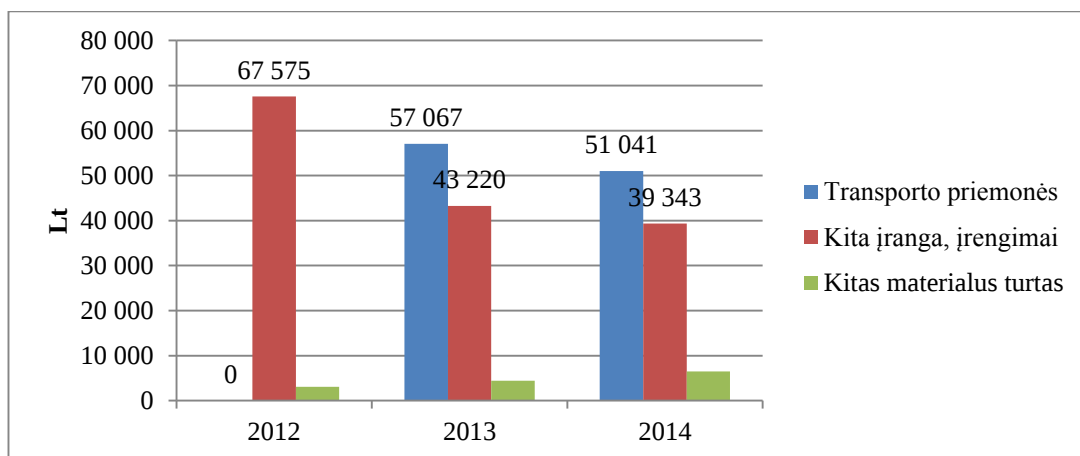
1.2.1.1. pav. UAB „TeleSoftas“ turto dinamika 2012-2014m.

Ilgalaikio įmonės turto analizės metu nustatyta, kad ilgalaikį UAB „TeleSoftas“ turtą sudaro nematerialusis ir materialusis turtas. Analizės metu atskleista, kad 2013 m. ilgalaikio turto straipsnio mažėjimą daugiausiai nulėmė nematerialaus turto straipsnio mažėjimas, o 2014 m. mažėjimą lėmė dėl įrengimų nusidėvėjimo sumažėjęs materialaus turto straipsnis ir dar intensyvesnis nematerialaus turto straipsnio mažėjimas (1.2.1.2. pav.). Tyrimo metu nustatyta, kad įmonės nematerialųjį turtą sudaro licencijos, patentai, programinė įranga bei kitas turtas. Įmonės balanso nematerialaus turto straipsnis per 2013 m. sumažėjo 96,5 tūkst. Lt (18,1 %), o 2014 m. mažėjo dar intensyviau – 203,0 tūkst. Lt, (46,4 %). 2012 - 2014 m. nematerialaus turto sumažėjimą daugiausiai lėmė licencijų, patentų bei programinės įrangos vertės sumažėjimas dėl nurašymų bei apskaičiuotos amortizacijos.

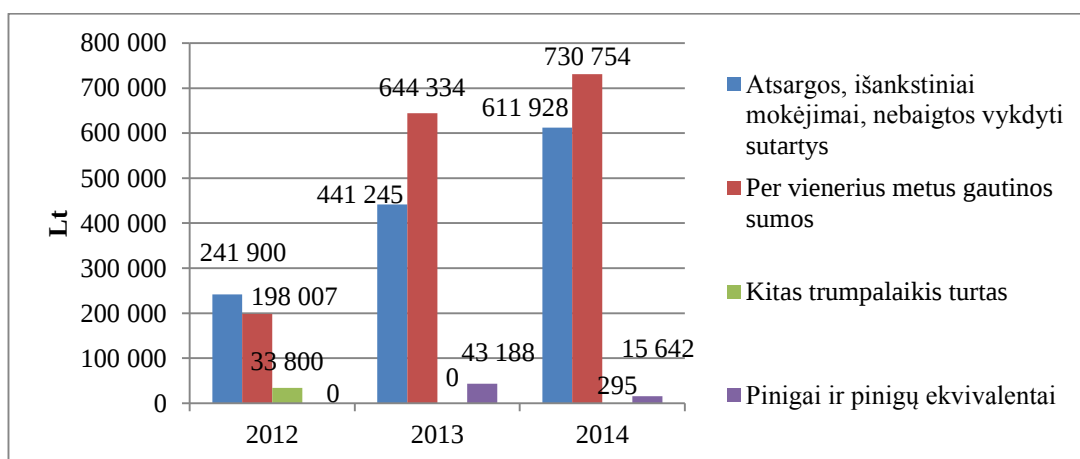
1.2.1.2. pav. UAB „TeleSoftas“ ilgalaikio turto dinamika 2012-2014m.

Įmonės ilgalaikį materialųjį turtą sudaro transporto priemonės, kita įranga ir įrengimai bei kitas turtas. Materialiojo įmonės turto straipsnis per 2013 m. padidėjo 34,0 tūkst. Lt (48,2 %), o 2014 m. pamažėjo 7,8 tūkst. Lt (7,5%) (1.2.1.3. pav.). Daugiausiai materialaus turto straipsnio padidėjimą 2013 m. lėmė transporto priemonių įsigijimas už 57,0 tūkst. Lt. ir kito materialaus turto straipsnio padidėjimas 1,3 tūkst. Lt. (42,7%), nors tuo pat metu įrangos ir įrengimų vertė dėl nusidėvėjimo sumažėjo 24,3 tūkst. Lt. (36,0%). Vertinant 2014 metų pokyčius, nustatyta, kad dėl apskaičiuoto transporto priemonių nusidėvėjimo transporto priemonių straipsnis 2014 m. sumažėjo 6,0 tūkst. Lt (10,6 %), o dėl turto perklasifikavimo kito materialaus turto vertė 2014 m. išaugo dar 2,1 tūkst. Lt (46,6 %).

1.2.1.3. pav. UAB „TeleSoftas“ materialaus turto dinamika 2012-2014m.

Trumpalaikio įmonės turto analizės metu nustatyta, kad UAB „TeleSoftas“ trumpalaikį turtą sudaro atsargos, išankstiniai apmokėjimai, nebaigtos vykdyti sutartys, per vienerius metus gautinos sumos, pirkėjų įsiskolinimas, kitas trumpalaikis turtas bei pinigai ir pinigų ekvivalentai (1.2.1.4. pav.). Kaip minėta anksčiau, įmonės trumpalaikis turtas didėjo tiek 2013 m., tiek 2014 m. Nustatyta, kad UAB „TeleSoftas“ trumpalaikio turto straipsnio didėjimą daugiausiai lėmė per vienerius metus gautinų sumų (pirkėjų įsiskolinimo) straipsnio augimas 532,7 tūkst. Lt (3,7 karto) bei atsargų, išankstinių mokėjimų ir nebaigtų vykdyti sutarčių straipsnio augimas 370,0 tūkst. Lt (2,5 karto).

1.2.1.4. pav. UAB „TeleSoftas“ trumpalaikio turto dinamika 2012 – 2014 m.

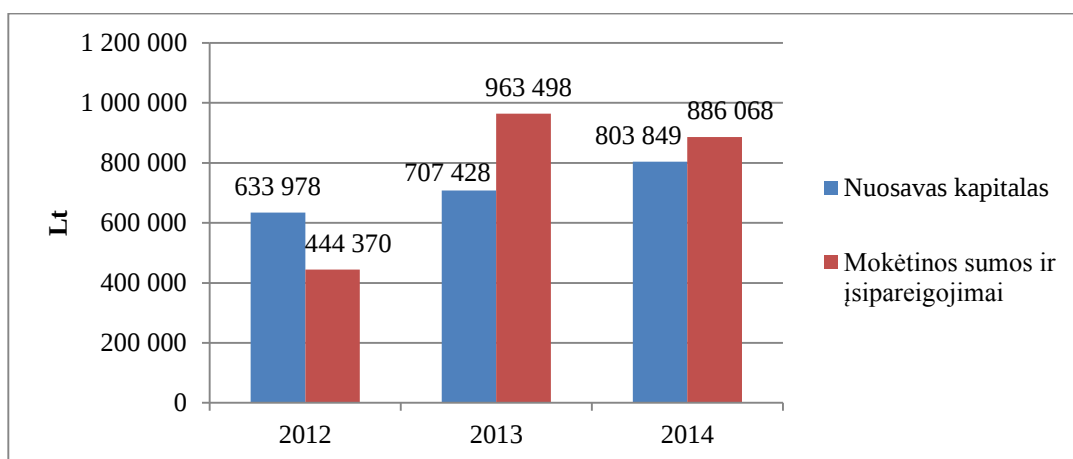
UAB „TeleSoftas“ atsargos sudaro išankstiniai apmokėjimai, nebaigtos vykdyti sutartys. Įmonėje per 2013 m. atsargos padidėjo 0,2 mln. Lt (82,4 %), per 2014 m. padidėjo taip pat 0,2 mln. Lt (38,7 %). 2013 m. pagrindinį atsargų straipsnio didėjimą lėmė įmonės nebaigtų vykdyti sutarčių straipsnio didėjimas 0,2 mln. Lt (87,7 %), kai išankstiniai apmokėjimai nežymiai sumažėjo 0,8 tūkst. Lt. (5,6 %). Didžiausią įtaką nebaigtų vykdyti sutarčių vertės didėjimui turėjo

įmonės pradėti vykdyti nauji projektai, kurie dar nebuvo apmokėti klientų. 2014 m. atsargų didėjimą dėl išaugusių pardavimų lėmė išankstiniai apmokėjimai 112,4 tūkst. Lt (8,6 kartus) bei nebaigtų vykdyti sutarčių didėjimas 58,3 tūkst. Lt (13,6 %). Tokį didelį išankstinių apmokėjimų augimą iš esmės nulėmė veiklos plėtra, atnešusi daug naujų projektų, kurie pritraukė įmonei lėšų.

UAB „TeleSoftas“ per vienerius metus gautinas sumas sudaro pirkėjų įsiskolinimai. Įmonėje 2013 m. per vienerius metus gautinos sumos padidėjo 446,3 tūkst. Lt (2,2 karto), per 2014 m. padidėjo 86,4 tūkst. Lt (13,4 %). Tą įtakojo vis didėjančios UAB „TeleSoftas“ pardavimų pajamos ir įmonės klientams taikomi apmokėjimo už suteiktas paslaugas atidėjimai, kurie didėjo kartu su augančiomis pajamomis.

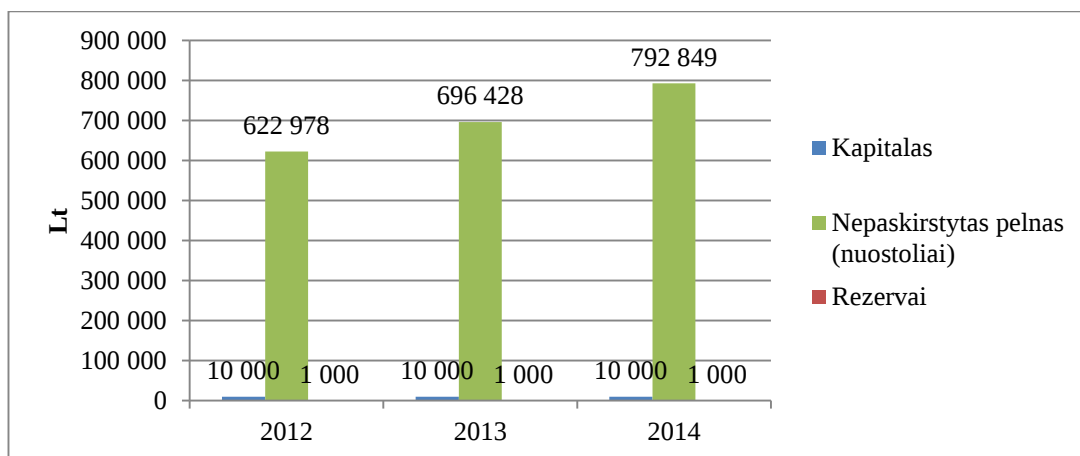
UAB „TeleSoftas“ 2013 m. pinigų ir jų ekvivalentų suma padidėjo 43,1 tūkst. Lt. Tą nulėmė įmonės siekis turėti lėšų, kurias galima panaudoti trumpalaikių įsiskolinimų padengimui. Per 2014 m. pinigų ir jų ekvivalentų sumažėjo 27,5 tūkst. Lt (63,8 %).

UAB „TeleSoftas“ *nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų analizės* metu nustatyta, kad įmonės turto vertės didėjimas 2013 m. buvo finansuojamas sparčiai didinant įsipareigojimus, o 2014 metais – padidėjus nuosavo kapitalo vertei (1.2.1.5. pav.).

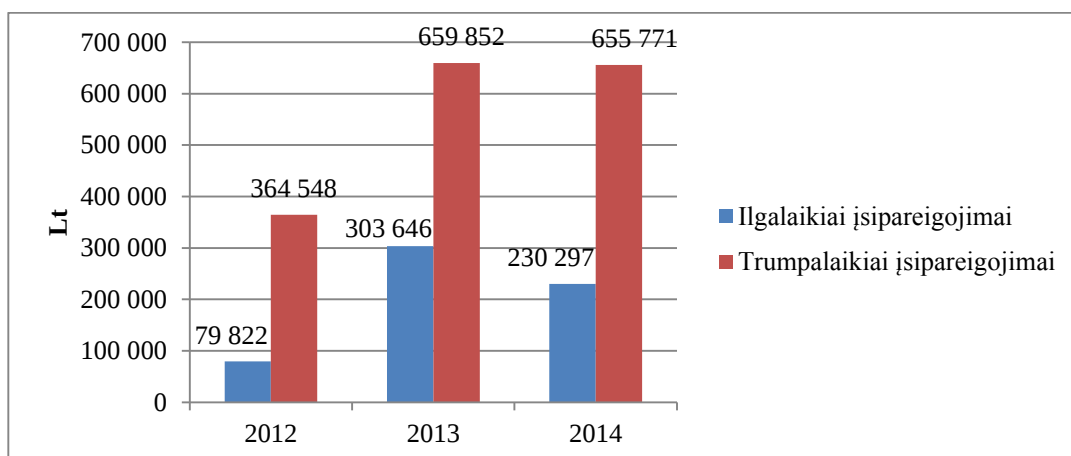
1.2.1.5. pav. UAB „TeleSoftas“ nuosavo kapitalo ir mokėtinų sumų ir įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014 m.

UAB „TeleSoftas“ nuosavą kapitalą sudaro akcinis kapitalas, įstatymų numatyti rezervai bei nepaskirstytas pelnas (1.2.1.6. pav.). 2013 m. ir 2014 m. nuosavo kapitalo straipsnis padidėjo atitinkamai 73,4 tūkst. Lt (11,6 %) ir 96,4 tūkst. Lt (13,6 %). Tą nulėmė nepaskirstyto pelno augimas, kadangi įmonės akcininkų sprendimu visas minėtais metais uždirbtas grynas pelnas buvo priskiriamas nepaskirstytam pelnui, nei vieno lito neišmokant akcininkams dividendų pavidalu.

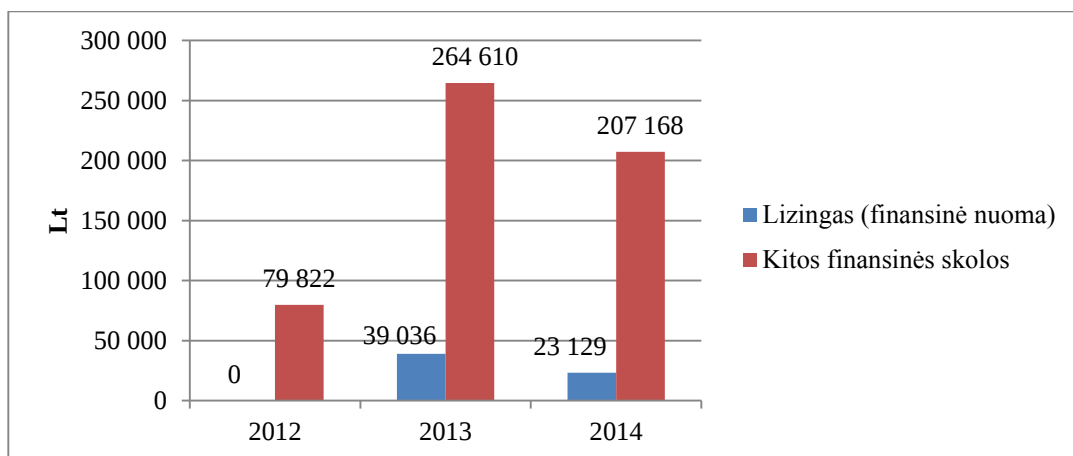
1.2.1.6. pav. UAB „TeleSoftas“ nuosavo kapitalo dinamika 2012 – 2014 m.

Vertinant įmonės įsipareigojimų kitimą, nustatyta, kad UAB „TeleSoftas“ įsipareigojimų straipsnis 2013 m. didėjo dėl ilgalaikių bei trumpalaikių įsipareigojimų straipsnių didėjimo. 2014 m. įsipareigojimai mažėjo dėl ilgalaikių bei trumpalaikių įsipareigojimų sumažėjimo (1.2.1.7. pav.).

1.2.1.7. pav. UAB „TeleSoftas“ įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014 m.

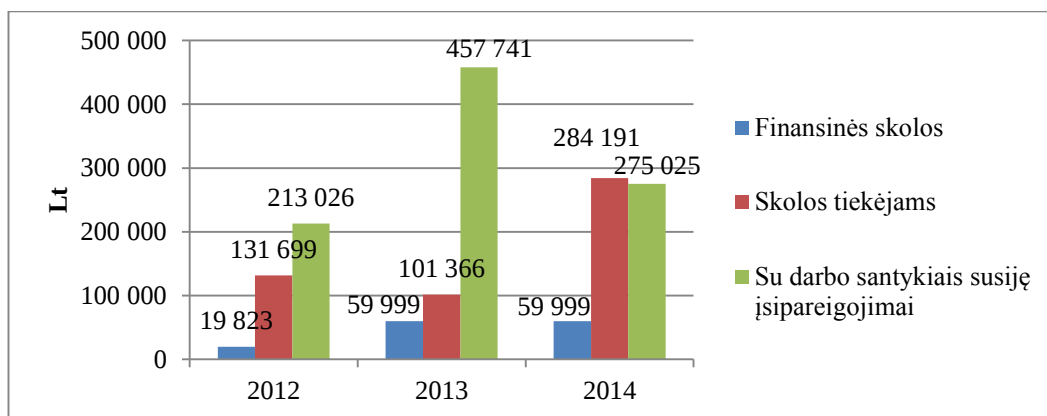
Ilgalaikių įmonės įsipareigojimų analizės metu nustatyta, kad UAB „TeleSoftas“ ilgalaikius įsipareigojimus sudaro lizingas ir kitos finansinės skolos (1.2.1.8. pav.). 2013 m. ilgalaikių įsipareigojimų straipsnio didėjimą daugiausiai lėmė įmonei suteikta nauja ilgalaikė paskola, dėl ko didėjo finansinės skolos, bei lizingo pagalba įsigytas naujas automobilis, dėl ko išaugo išperkamosios nuomos įsipareigojimų vertė. 2014 m. ilgalaikių įsipareigojimų straipsnio mažėjimą 73,3 tūkst. Lt (24,2 %) nulėmė mažinami lizingo įsipareigojimai 15,9 tūkst. Lt (40,7 %) bei sparčiai padenginėjama ilgalaikė paskola, kuri sumažėjo 57,4 tūkst. Lt (21,7 %).

1.2.1.8. pav. UAB „TeleSoftas“ ilgalaikių įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014 m.

UAB „TeleSoftas“ trumpalaikius įsipareigojimus sudaro finansinės skolos, skolos tiekėjams, su darbo santykiais susiję įsipareigojimai (1.2.1.9. pav.). UAB „TeleSoftas“ 2013 m. trumpalaikių įsipareigojimų straipsnis didėjo 295,3 tūkst. Lt (81,0 %), ką labiausiai nulėmė išaugęs įsipareigojimų, susijusių su darbo santykiais, straipsnis, kurį nulėmė dėl metų pabaigoje susikaupusio pirkėjų įsiskolinimo susidaręs piniginių lėšų trūkumas, taip pat sumažintas atsiskaitymo su tiekėjais lygis, ir to pasėkoje atidėtas einamų metų atlyginimo galutinis išmokėjimas darbuotojams. Tiesa, 2014 m. įsipareigojimai, susiję su darbo santykiais, sumažėjo 182,7 tūkst. Lt (39,9 %), kadangi susinormalizavo situacija su pirkėjų įsiskolinimais ir įmonė turėjo pakankamai lėšų, reikalingų atsiskaitymui su darbuotojais. To priežastis – stiprėjanti konkurencinė situacija tarp panašių veiklą vykdančių įmonių, ko pasėkoje kaip įmanoma mažiau užlaikomi atsiskaitymai su įmonės darbuotojais, ypač su aukštos kvalifikacijos programuotojais. Tokias galimybes taip pat suteikė didėjančios įmonės veiklos apimtys ir apyvartinių lėšų padidėjimas. Tačiau 2014 m. ženkliai padidėjo skolų tiekėjams straipsnis, kadangi dalį apyvartinių lėšų metų gale įmonė nukreipė atsiskaitymams su darbuotojais bei naujų projektų atsiradimas, dėl kurių įmonė samdėsi laikinų darbuotojų juos įgyvendinti.

Finansinių skolų straipsnio didėjimą 40,1 tūkst. Lt. (3 kartus) 2013 m. metais nulėmė trumpalaikių paskolų atsiradimas. 2013 m. įmonė turėjo ilgalaikes paskolas, kurių einamųjų metų mokama bankams dalis ir figuruoja trumpalaikėse paskolose. 2014 m. finansinės skolos nekito ir išliko tos pačios 59,9 tūkst. Lt vertės.

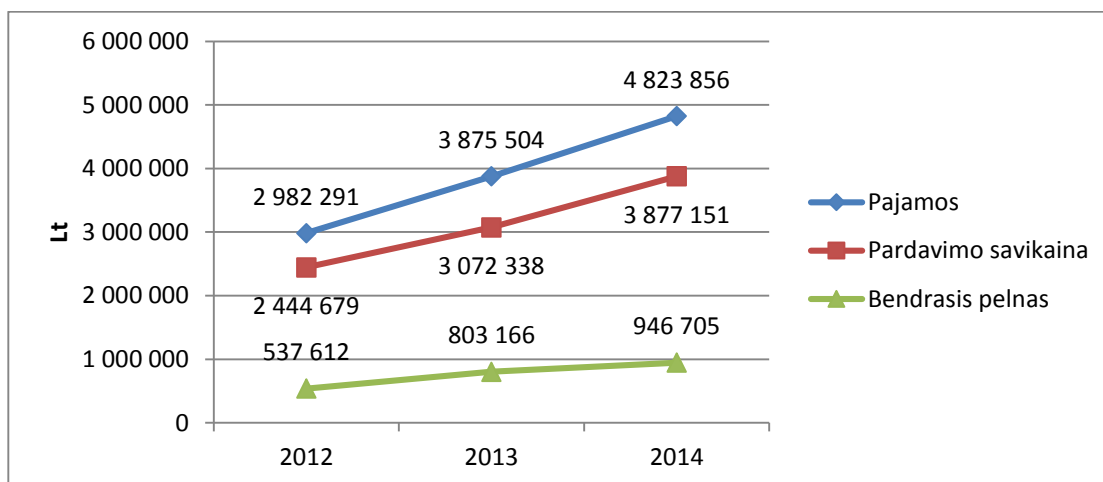

1.2.1.9. pav. UAB „TeleSoftas“ trumpalaikių įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014m.

Apibendrinant horizontaliosios UAB „TeleSoftas“ balanso analizės rezultatus, galima daryti išvadą, kad 2013 – 2014 m. metais turto bei nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų straipsniai didėjo, kadangi įmonės vadovybės sprendimu buvo vykdoma intensyvi įmonės veiklos plėtra. Pagrindiniai straipsniai, kurie darė įtakos nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų didėjimui – nepaskirstytas pelnas, finansinės skolos ir su darbo santykiais susiję įsipareigojimai, o turto didėjimui – pirkėjų įsiskolinimas ir nebaigtos vykdyti sutartys.

1.2.2. UAB „TeleSoftas“ 2012 – 2014 m. horizontalioji pelno (nuostolių) ataskaitos analizė

Horizontalioji UAB „TeleSoftas“ pelno (nuostolio) ataskaitos analizė pradedama įvertinant pajamų, pardavimo savikainos bei bendrojo pelno pokyčius. Nustatyta, kad 2013 – 2014 m. UAB „TeleSoftas“ pardavimo pajamos ir pardavimo savikaina didėjo, o jų augimas buvo tolygus – pardavimai kasmet didėjo 0,89 mln. Lt – 0,95 mln. Lt, o pardavimų savikaina augo 0,6 mln. Lt – 0,8 mln. Lt. (1.2.2.1 pav.).

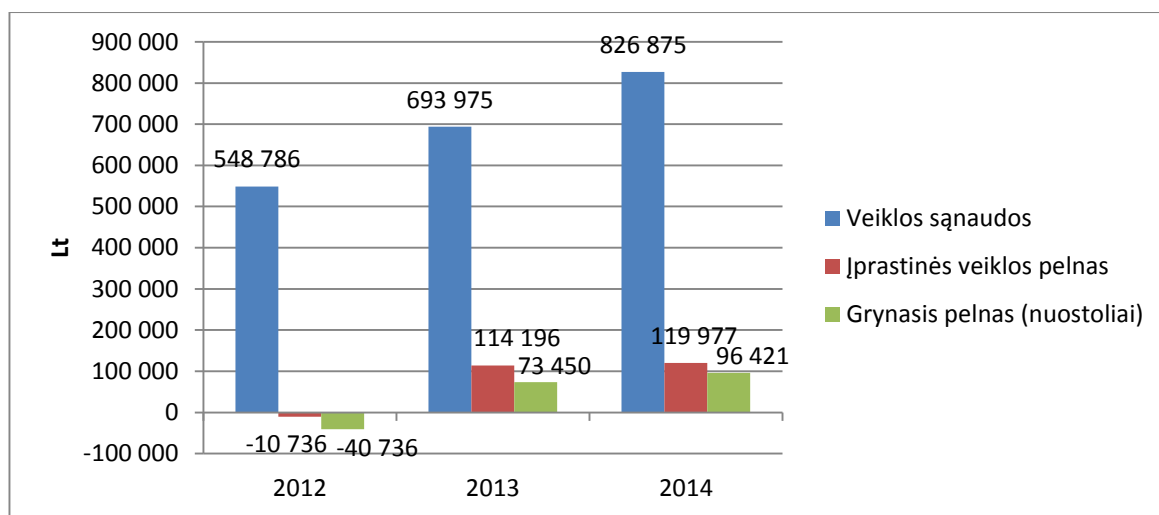

1.2.2.1. pav. UAB „TeleSoftas“ pajamų, pardavimo savikainos ir bendrojo pelno dinamika 2012 – 2014 m.

Pardavimo pajamų didėjimą labiausiai lėmė veiklos plėtra tiek Lietuvoje tiek užsienyje, sparčiai besiplečiantis paslaugų poreikis IT srityje ir įmonės rinkos stiprinimas, konkurencingumas. Tačiau su augančiomis pajamomis, kartu augo ir pardavimų savikaina, kadangi plečiant paslaugų asortimentą reikėjo samdytis vis brangesnius specialistus, kartais jiems mokant nepamatuotai didelius atlyginimus. Augant visai IT rinkai ir didėjant konkurencijai, kiekvienas geras specialistas kainavo labai brangiai, tačiau kartu su patyrusiais specialistais, darbo užmokesčio dydis kilo ir mažiau patyrusiems darbuotojams. Didesnis pardavimo savikainos augimas 2014 metais buvo įtakotas to, jog įmonė laikiniams projektams samdė daugiau darbuotojų, lyginant su ankstesniais metais.

Spartesnėmis apimtimis nei savikaina augusios pardavimo pajamos nulėmė bendrojo įmonės pelno augimą. Tokiu būdu 2013 m. bendrasis įmonės pelnas padidėjo 265,5 tūkst. Lt., (49,4 %), o 2014 m. išaugo 143,5 tūkst. Lt (17,9 %).

Vertinant likusių pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių verčių kitimą, buvo atlikta veiklos sąnaudų, įprastinės veiklos pelno bei grynojo pelno (nuostolių) analizė (žr. 1.2.2.2. pav.).

1.2.2.2. pav. UAB "TeleSoftas" veiklos sąnaudų, įprastinės veiklos pelno ir grynojo pelno dinamika 2012 – 2014 m.

Vertinant veiklos sąnaudų pokyčius, nustatyta, kad šis pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnis nuosekliai keitėsi. 2013 m. veiklos sąnaudos padidėjo 145,2 tūkst. Lt (26,5 %), o 2014 m. išaugo dar 132,9 tūkst. Lt. (19,2 %). Dėl minėtų veiklos sąnaudų straipsnio pokyčių nevienodai kito ir įprastinės veiklos pelnas. 2013 m. veiklos sąnaudos didėjo beveik du kartus mažesnėmis proporcijomis, negu bendrasis pelnas (atitinkamai 26,5 % ir 49,4 %), kadangi pardavimų apimtys augo sparčiau, nei savikaina (atitinkamai 30 % ir 25,7 %). Todėl įprastinės veiklos pelnas išaugo 124,9 tūkst. Lt, padidėjęs nuo neigiamo dydžio (-10,7 tūkst. Lt) iki 114,2 tūkst. Lt. 2014 m.

veiklos sąnaudos didėjo sparčiau nei bendrasis pelnas (atitinkamai 19,2 % ir 17,9 %), todėl įmonės įprastinės veiklos pelnas augo nežymiai – jis išaugo 5,7 tūkst. Lt (5,1 %).

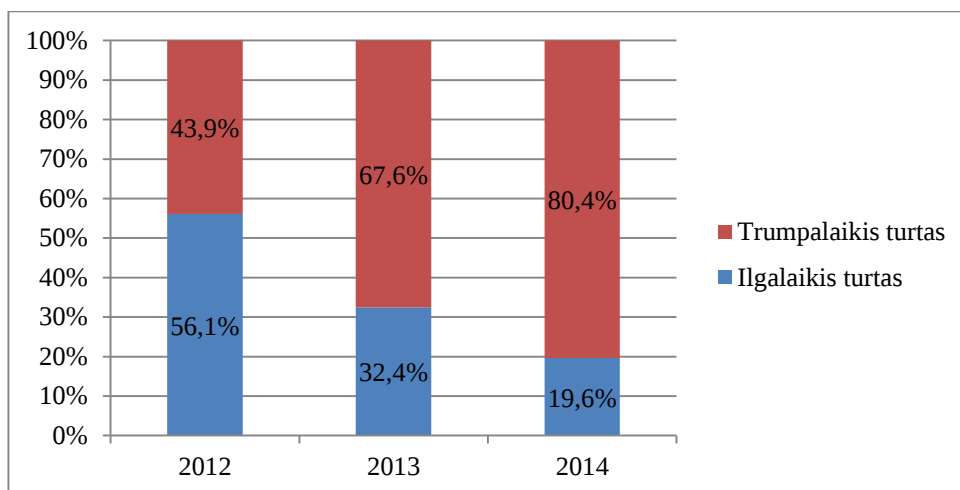
Aukščiau minėtos priežastys įtakojo pagrindinio įmonės veiklos rodiklio, t.y. grynojo pelno (nuostolio) straipsnio dinamiką. 2013 m. UAB „TeleSoftas“ grynasis pelnas išaugo 114,2 tūkst. Lt. Jis taip pat kaip ir įprastinės veiklos pelnas pakito nuo neigiamos vertės (-40,7 tūkst. Lt) iki teigiamos vertės (73,4 tūkst. Lt). 2014 m. grynasis pelnas kito analogiškai - padidėjo 22,9 tūkst. Lt (31,3 %). Šiuos pokyčius įtakojo ir dėl pakitusio veiklos pelningumo atsiradusios pelno mokesčio sąnaudos. Jei 2012 m., įmonei dirbant nuostolingai, pelno mokestis buvo lygus nuliui, tai 2013 metais jis išaugo iki 40,7 tūkst. Lt, o 2014 metais sumažėjo 17,2 tūkst. Lt (-42,2%).

Apibendrinant horizontaliosios UAB „TeleSoftas“ pelno (nuostolio) ataskaitos analizės rezultatus, galima daryti išvadą, kad analizuojamu laikotarpiu pastebima labai intensyvi įmonės veiklos apimčių plėtra, pardavimams per dvejus metus išaugus 61,8 % arba 1,8 mln. Lt. Tuo pačiu laikotarpiu vykęs lėtesnis pardavimų savikainos augimas (jos padidėjo 1,4 mln. Lt arba 58,6 %) įmonei leido padidinti ir bendrąjį pelną (409 tūkst. Lt arba 76,1 %), įprastinės veiklos pelną (130,7 tūkst. Lt) bei grynąjį pelną (137,1 tūkst. Lt). Tačiau grynasis pelnas skirtingais metais didėjo nevienodai. 2013 m. pardavimams išaugus 893,2 tūkst. Lt, grynasis pelnas padidėjo net 114,2 tūkst. Lt. O 2014 m., pardavimai padidėjus dar labiau (948,3 tūkst. Lt), grynasis pelnas išaugo tik 22,9 tūkst. Lt, ką nulėmė didesniais tempais padidėjusios veiklos sąnaudos. Taigi, horizontaliosios balanso analizės pagalba nustatyta, kad įmonė 2014 m. susidūrė su neženkliai didėjančio pelno rodiklių problema. Jos bendrasis, tipinės ir įprastinės veiklos pelnas augo daug mažesniais tempais, lyginant su pardavimo pajamų augimo tempais.

1.2.3. UAB „TeleSoftas“ 2012 – 2014 m. vertikalioji balanso analizė

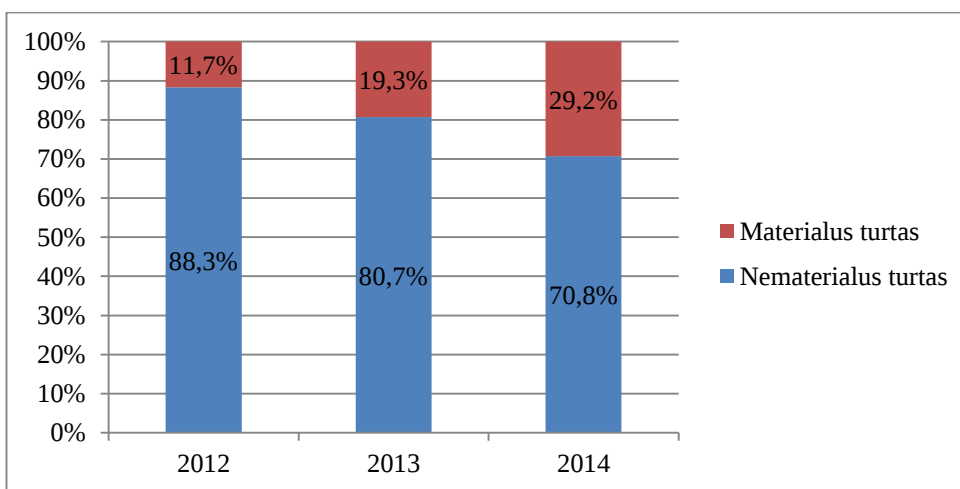
Siekiant išnagrinėti UAB „TeleSoftas“ turto ir kapitalo straipsnių santykinį dalių augimą arba mažėjimą, šioje dalyje atlikta 2012-2014 m. įmonės balanso vertikalioji analizė, kurios rezultatai pateikti 4 priede.

Kaip nustatyta horizontaliosios balanso analizės metu, analizuojamu laikotarpiu keitėsi turto straipsnių vertės, to pasekoje pakito ir turto sudėtis, ką atspindi balanso turto straipsnių sudėtinių dalių kitimas. Kaip matyti 1.2.3.1. paveiksle, trumpalaikio turto straipsnio santykinė dalis padidėjo nuo 43,9 % 2012 m. iki 80,4 % 2014 m., o ilgalaikio turto straipsnio dalis atitinkamai sumažėjo nuo 56,1 % 2012 m. iki 19,6 % 2014 m.

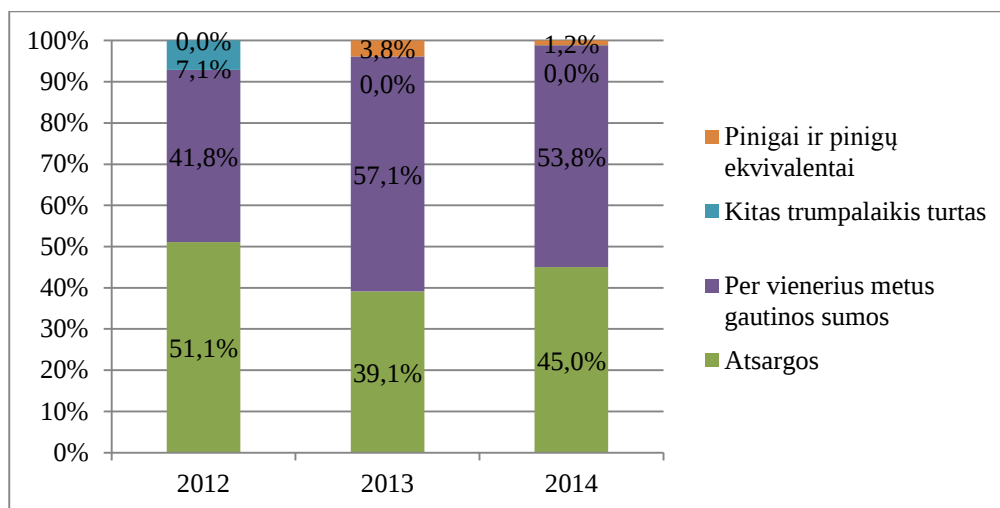
1.2.3.1. pav. UAB „TeleSoftas“ turto struktūra 2012 – 2014 m.

Vertikaloji balanso ilgalaikio turto straipsnių analizė atskleidė, kad ilgalaikio turto struktūroje didžiąją dalį sudarė nematerialaus turto straipsnio dalis dėl licencijų, patentų bei programinės įrangos vertės sumažėjimo dėl nurašymų bei apskaičiuotos amortizacijos, kuri sumažėjo nuo 88,3 % 2012 m. iki 70,8 % 2014 m. Tuo tarpu materialaus turto straipsnio santykinė dalis dėl transporto priemonės įsigijimo bei dėl kompiuterinės įrangos atnaujinimo padidėjo beveik tris kartus, išaugusi nuo 11,7 % iki 29,2 %.

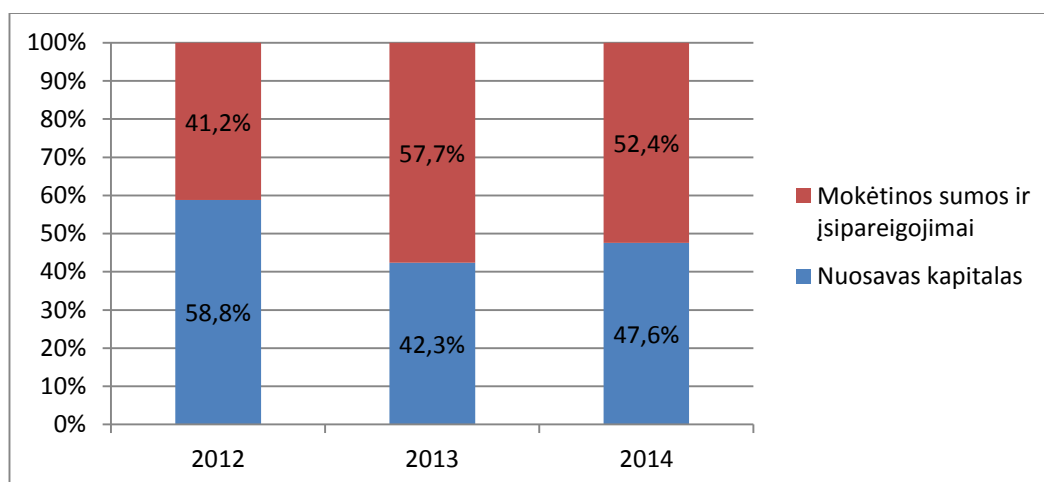
1.2.3.2. pav. UAB „TeleSoftas“ ilgalaikio turto struktūra 2012 – 2014 m.

Vertikaloji trumpalaikio turto analizė parodė, kad trumpalaikio turto struktūroje didžiąją dalį sudarė per vienerius metus gautinų sumų straipsnio dalis. Ji padidėjo nuo 41,8 % 2012 m. iki 57,1 % 2013 m., o 2014 m. sumažėjo iki 53,8 %. To priežastys: prekybos gautinų sumų vertės padidėjimas 2013 m. ir ženklus atsargų likučio padidėjimas 2014 m., ką nulėmė didėjančios įmonės veiklos apimtys (1.2.3.3. pav.).

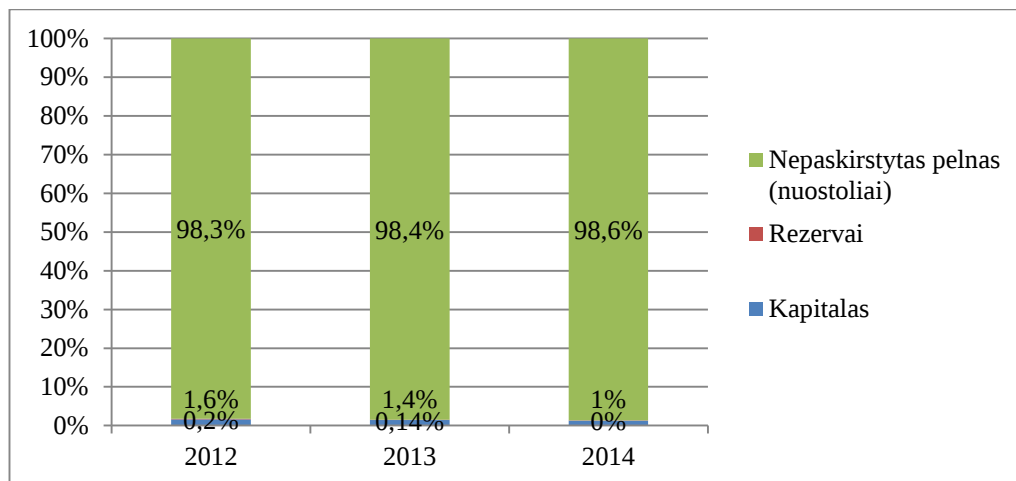
1.2.3.3pav. UAB „TeleSoftas“ trumpalaikio turto struktūra 2012 – 2014 m.

UAB „TeleSoftas“ nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų sudėtis nebuvo pastovi. Nuosavo kapitalo straipsnio dalis 2013 m. sumažėjo nuo 58,8 % iki 42,3 % tačiau 2014 m. nežymiai padidėjo iki 47,6 %. To priežastis – ženklus įsipareigojimų straipsnio santykinės dalies augimas 2013 m. ir atitinkamas jos mažėjimas 2014 m. (1.2.3.4. pav.).

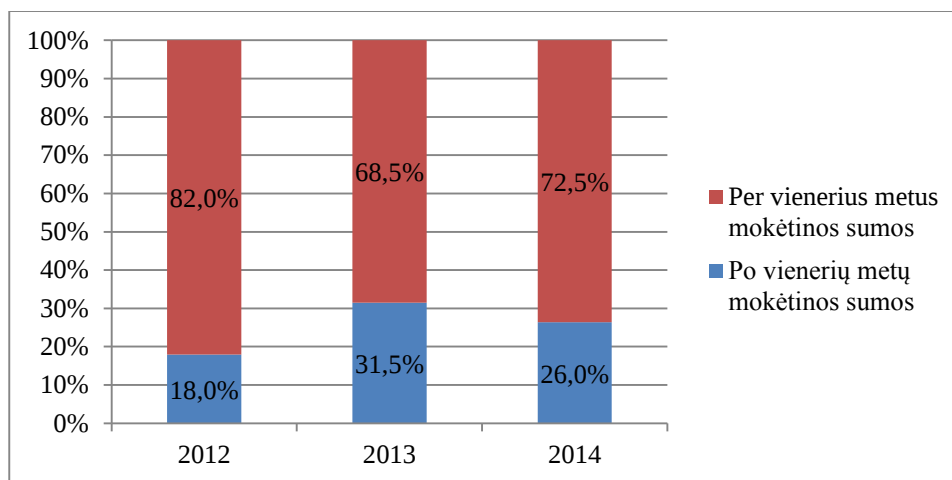
1.2.3.4. pav. UAB „TeleSoftas“ kapitalo struktūra 2012 – 2014 m.

Didžiausią nuosavo kapitalo dalį sudarė nepaskirstytas pelnas, kurio dalis kasmet nuosekliai augo ir padidėjo nuo 98,3 % 2012 m. iki 98,6 % 2014 m. Tą nulėmė jau anksčiau minėtas įmonės uždirbamo grynojo pelno pervedimas nepaskirstytam pelnui. Įstatymų numatyti rezervai ir kapitalo vertė nesikeitė per visą nagrinėjamą laikotarpį, tačiau jų sudėtinė dalis sumažėjo nuo 1,6 % 2012 m. iki 1 % 2014 m. (1.2.3.5. pav.).

1.2.3.5. pav. UAB „TeleSoftas“ nuosavo kapitalo struktūra 2012 – 2014 m.

UAB „TeleSoftas“ mokėtinų sumų ir įsipareigojimų struktūra analizuojamu laikotarpiu kito gana pastebimai. Didžiausią įsipareigojimų dalį 2012 m. sudarė trumpalaikių įsipareigojimų straipsnio dalis – 82,0 %, kuri 2013 m. mažėjo iki 68,5 %, o 2014 m. didėjo iki 72,5% (1.2.3.6. pav.). Kaip minėta anksčiau, to priežastis – įmonei suteikta nauja ilgalaikė paskola, dėl ko ženkliai išaugo ilgalaikių finansinių įsipareigojimų dydis.

1.2.3.6. pav. UAB „TeleSoftas“ įsipareigojimų struktūra 2012 – 2014m.

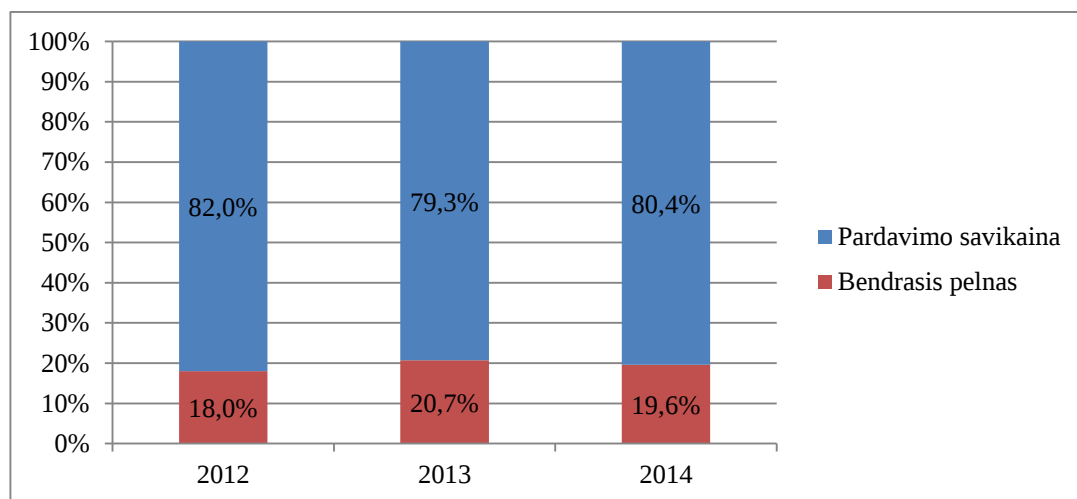
Apibendrinant vertikaliosios UAB „TeleSoftas“ balanso analizės rezultatus, galima daryti išvadą, kad 2012 – 2014 m. gana pastebimai keitėsi tiek įmonės turto, tiek nuosavybės ir įsipareigojimų sudėtis. Dėl pirkėjų įsiskolinimo bei nebaigtų vykdyti sutarčių augimo labai ženkliai išaugo trumpalaikio įmonės turto straipsnio dalis turte, ilgalaikio turto straipsnio daliai sumažėjus 2,5 karto. Dėl ženkliausio įsipareigojimų straipsnių augimo ir ne tokio ženkliausio nuosavo kapitalo straipsnių augimo įsipareigojimų straipsnio dalis nagrinėjamu laikotarpiu išaugo, o nuosavo kapitalo – sumažėjo.

1.2.4. UAB „TeleSoftas“ 2012 – 2014 m. vertikalioji pelno (nuostolių) ataskaitos analizė

Siekiant išnagrinėti UAB „TeleSoftas“ pardavimų, sąnaudų ir pelno sudėties pokyčius, šioje darbo dalyje atlikta 2012-2014 m. įmonės pelno (nuostolio) ataskaitos vertikalioji analizė, kurios detalūs duomenys pateikti 2 priede.

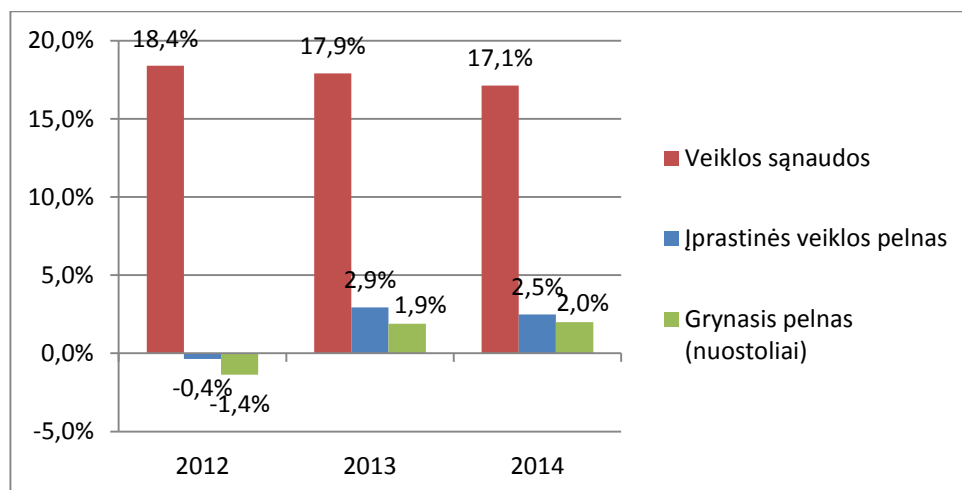
Vertikalios pelno (nuostolio) ataskaitos analizės metu pirmiausiai įvertinamas pardavimo savikainos straipsnio dalies santykis su pardavimo pajamomis ir jo kitimas. Nustatyta, kad pardavimo savikainos straipsnio santykinė dalis tiriamu laikotarpiu buvo gana stabili - 2012 m. sudarė 82,0% pardavimo pajamų, 2013 m. sumažėjo iki 79,3 % pardavimo pajamų (nes pardavimai didėjo didesniu tempu, negu savikaina), o 2014 m. padidėjo iki 80,4% pardavimo pajamų (nes pardavimų savikainos augimo tempai 2014 m., kaip nustatyta horizontaliosios pelno (nuostolio) ataskaitos analizės metu, buvo nežymiai didesni nei pardavimų pajamų augimas) (1.2.4.1. pav.).

Dėl minėtų pokyčių bendrojo pelno straipsnio santykinė dalis pardavimuose, 2012 m. sudariusi 18 %, 2013 m. išaugo iki 20,7%, o 2014 m. kiek sumažėjo ir sudarė 19,6 %. Taigi, analizės metu nustatytas ženklus bendrojo pelno straipsnio santykinės dalies padidėjimas 2013 m., kuomet jis išaugo 2,7 procentinio punkto bei jos stabilizavimasis 2014 m.

1.2.4.1. pav. UAB „TeleSoftas“ savikainos ir bendrojo pelno santykis su pardavimo pajamomis 2012 – 2014 m.

Kaip matyti pagal 1.2.4.2. pav. pateiktus duomenis, 2013 m. mažėjo ne tik pardavimo savikainos dalis pardavimuose, tačiau ir kitos svarbios išlaidų dalies, t.y. veiklos sąnaudų, santykis su pardavimais. 2013 m. ji sumažėjo 0,5 procentinio punkto iki 17,9 %, o 2014 m. sumažėjo dar 0,8 procentinio punkto iki 17,1 % pardavimo pajamų dalies.

1.2.4.2. pav. UAB „TeleSoftas“ veiklos sąnaudų, įprastinės veiklos pelno ir grynojo pelno (nuostolio) santykis su pardavimo pajamomis 2012 – 2014 m.

Minėti pardavimo savikainos bei veiklos sąnaudų santykių su pardavimais sumažėjimai nulėmė teigiamus įmonės veiklos rezultatus, pasiektus 2013 m. Tais metais įmonei pavyko uždirbti tiek įprastinės veiklos, tiek grynąjį pelną po ankstesnių nuostolingų metų. Įprastinės veiklos pelnas padidėjo 3,3 procentinio punkto ir sudarė 2,9 % pardavimo pajamų, o grynasis pelnas padidėjo taip pat 3,3 procentinio punkto ir pasiekė 1,9 % pardavimo pajamų santykinę dalį. Dėl išaugusios pardavimo savikainos santykinės dalies 2014 m. įprastinės veiklos pelnas sumažėjo iki 2,5 %, tačiau dėl daugiau nei du kartus sumažėjusios pelno mokesčio sudėtinės dalies (ji sumažėjo nuo 1,1 % 2013m. iki 0,5 % 2014 m.) grynojo pelno dalis išliko stabili, nežymiai padidėjus iki 2 % pardavimo pajamų santykinės dalies.

Apibendrinant vertikaliosios UAB „TeleSoftas“ pelno (nuostolio) ataskaitos analizės rezultatus, galima daryti išvadą, kad 2012 – 2014 m. pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnių sudėtinių dalių svoris nežymiai keitėsi. Minėtu laikotarpiu pardavimų savikainos santykis su pajamomis sumažėjo, ko pasekoje bendrojo pelno santykis su pardavimais išaugo. Tai, bei veiklos sąnaudų sumažėjimas 2013 m. nulėmė įprastinės veiklos pelno bei grynojo pelno santykio su pardavimais padidėjimą ir teigiamas reikšmes. 2014 m. grynojo pelno santykis su pardavimais padidėjo labai nežymiai, o įprastinės veiklos pelno santykis su pardavimais dėl padidėjusios parduodamų paslaugų savikainos dalies sumažėjo. Taip pat nustatyta gana didelė ir nespārčiai mažėjanti veiklos sąnaudų dalis pardavimo pajamose.

1.3. Santykinų rodiklių analizė

Santykinų rodiklių analizė padeda nustatyti ir įvertinti bendrą įmonės finansinę ekonominę būklę, išreikštą tam tikrais standartiniais (unifikuotais) dydžiais nepriklausomai nuo nevienodų veiksnių, apibūdinančių įmonės struktūrą, dydį ar statusą (Mackevičius, 2005, 80). Naudojant santykinius rodiklius, galima pakankamai tiksliai įvertinti įvairias įmonės veiklos puses, atskleisti rezervus ir nepanaudotas galimybes, prognozuoti ir priimti optimalius valdymo sprendimus. Nepriklausomai kokios šakos įmonė priklauso, koks jos juridinis statusas bei dydis, santykinų rodiklių dėka galima nesunkiai palyginti skirtingų įmonių veiklos rezultatus įvairiais aspektais. Norint teisingai interpretuoti apskaičiuotus rodiklius, būtina nustatyti jų kitimą laike bei palyginti su pramonės šakos, kurioje veikia įmonė, vidutiniais rodikliais (Aleksnevičienė, 2011, p.24).

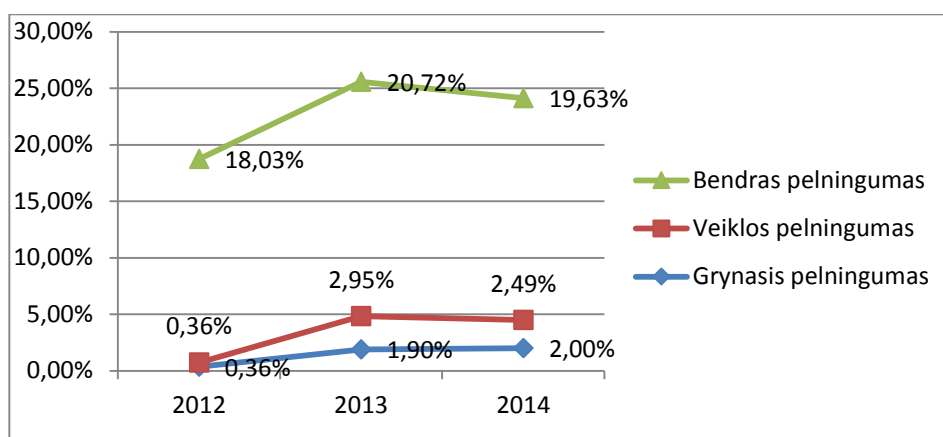
1.3.1. Pelningumo rodiklių analizė

Pelningumo rodikliai geriausiai apibendrina galutinius įmonės rezultatus, todėl jais pirmiausiai yra remiamasi atliekant finansinę analizę. Daugeliui pelningumas tiesiogiai siejasi su verslo sėkme – kuo aukštesnė pelno norma, tuo verslas atrodo sėkmingesnis ir patrauklesnis. Tačiau ne visada žema pelno norma ar netgi nuostolingumas reiškia, kad įmonė yra nepatikima ar nestabili.

1 lentelė. Pelningumo rodikliai 2012-2014 m., proc.

Rodiklio pavadinimas	Formulė	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Bendrasis pardavimų pelningumas, proc.	Bendrasis pelnas / Pardavimo pajamos	18,03	20,72	19,63
Veiklos pelningumas, proc.	Veiklos pelnas / Pardavimo pajamos	0,36	2,95	2,49
Grynasis pelningumas, proc.	Grynasis pelnas / Pardavimo pajamos	0,36	1,90	2,0
Turto pelningumas, proc.	Grynas pelnas / Turtas/	-1	4,40	5,71
Nuosavo kapitalo pelningumas, proc.	Grynasis pelnas / Nuosavas kapitalas	-1,67	10,38	11,99

Vienas svarbiausių pelningumo rodiklių yra *bendrasis pelningumas*, kuris padeda kontroliuoti suteiktų paslaugų savikainą. Šis rodiklis atspindi įmonės pelningumą, susijusį su pagrindine jos veikla. Šio rodiklio didėjimas rodo tinkamai vykdomą kainų ir konkurencijos politiką rinkoje.

1.2.2.1. pav. UAB „TeleSoftas“ pardavimo pelningumo rodiklių dinamika 2012 – 2014 m.

Vertinant UAB „TeleSoftas“ bendrojo pelningumo rodiklį 2012-2014 m., matyti, kad analizuojamu laikotarpiu šis rodiklis didėjo. Tai rodo, kad įmonė uždirbo pelną iš pagrindinės veiklos, o bendrojo pelno dalis vienam paslaugų pajamų litui 2012 metais sudarė 18,03 %, 2013 m. – 20,72 %, o 2014 m. – 19,63 %. Bendrojo pelningumo rodiklio augimą įtakoję didesne dalimi išaugęs bendrasis pelnas nei augusios pardavimo pajamos, ką nulėmė mažesnėmis proporcijomis nei pardavimo pajamos didėjusi pardavimo savikaina.

Mokslinėje literatūroje (Mackevičius, 2005) yra nurodytos šio rodiklio reikšmių interpretacijos - vertinama teigiamai, kai rodiklis svyruoja nuo 10 % iki 35 %, o mažesnė negu 10 % reikšmė rodo, kad įmonė turi ūkininkavimo problemų mažindama išlaidas. Todėl galima teigti, kad UAB „TeleSoftas“ bendrojo pelningumo rodiklis yra vertinamas teigiamai. Siekiant dar didesnio jo augimo, įmonės vadovybė turi peržiūrėti parduodamų paslaugų suteikimo savikainos struktūrą bei įvertinti savikainos mažinimo galimybes.

Aptarus UAB „TeleSoftas“ bendrojo pelningumo rodiklį, tikslinga įvertinti įmonės *veiklos pelningumo rodiklį*. Lyginant bendrojo ir veiklos pelningumo rodiklius, galima matyti, kokią įtaką įprastinės veiklos pelningumui darė įmonės valdymo, administracinės, veiklos ir finansinės bei investicinės veiklos rezultatas. Veiklos pelningumo rodiklis svarbus kontroliuojant, kaip UAB „TeleSoftas“ naudoja pridėtines išlaidas, atsižvelgiant į administracines bei kitas valdymo išlaidas.

2012 m. neigiamą UAB „TeleSoftas“ veiklos pelningumo rodiklio reikšmę įtakoję didelės veiklos sąnaudos, kurios, kaip minėta vertikaliosios pelno (nuostolio) ataskaitos analizės metu, sudarė beveik penktadalį pardavimo pajamų. Veiklos pelningumas 2012 metais sudarė -0,36 %, 2013 m. jis išaugo iki 2,95 %, o 2014 m., sumažėjęs 0,55 procentiniu punktu, veiklos pelningumas buvo 2,49 %. Praktikoje laikoma, kad jeigu rodiklis yra mažesnis negu 5 %, jis laikomas nepatenkinamu. Šios veiklos pelningumo rodiklio reikšmės parodo, jog UAB

„TeleSoftas“ valdymo administracinės išlaidos yra per didelės. Veiklos pelningumo rodiklio augimą 2013 m. daugiausiai lėmė sumažėjusi santykinė veiklos sąnaudų dalis pardavimo pajamose bei spartesnis pardavimo pajamų augimas, lyginant su savikainos augimu. Veiklos pelningumo rodiklio nežymų 2014 m. sumažėjimą sąlygojo sparčiau nei bendrasis pelnas augusios veiklos sąnaudos.

Grynojo pelningumo rodiklis yra labai aktualus UAB „TeleSoftas“ savininkams, nes parodo, kiek procentų grynojo pelno uždirbo vienas pardavimo pajamų vienetas. Apskaičiavus grynąjį pardavimo pelningumą, galima matyti realų UAB „TeleSoftas“ pelningumą, nes skaičiuojant šį rodiklį yra įvertinamos visos pajamos bei išlaidos.

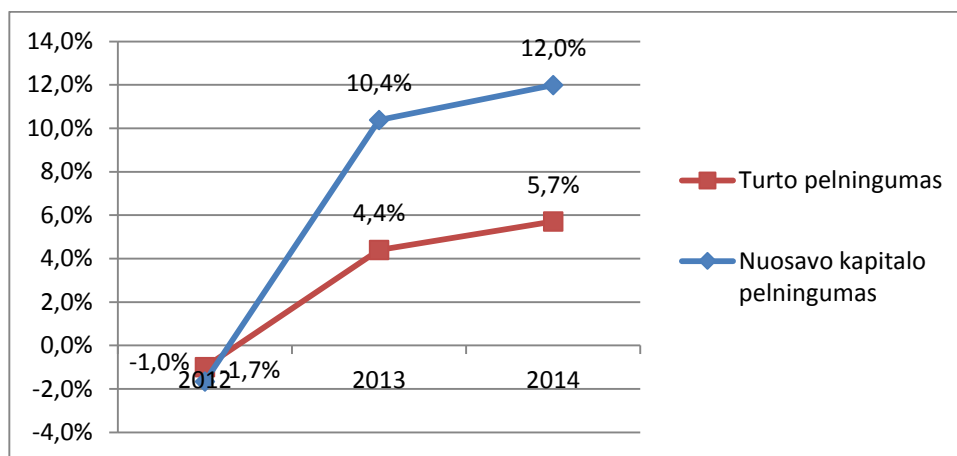
Grynojo pelningumo rodiklis, kaip ir veiklos pelningumo rodiklis, 2012 metais buvo neigiamas – 0,36 %. Vėlesniais metais grynojo pelningumo rodiklio reikšmė nežymiai skiriasi nuo veiklos pelningumo rodiklių, sumažinus jį sumokėto pelno mokesčio suma. 2013 m. grynasis pelningumas sudarė 1,9 %, o 2014 m. – 2 %. Ankstesnėse darbo dalyse buvo pabrėžta, jog UAB „TeleSoftas“ veiklos sąnaudų lygis pardavimo pajamose yra labai aukštas, kas išreiškia pernelyg dideles administracines ir veiklos sąnaudas. Taip pat analizės metu nustatytas ir aukštas pardavimo savikainos lygis. Šios dvi dedamosios iš esmės ir nulėmė žemas grynojo pelningumo rodiklio reikšmes, kurios, pagal Statistikos departamento įmonės finansinių rodiklių vertinimo metodiką, 2012 m. gali būti vertinamas blogai (nes buvo neigiamos), o 2013 m. ir 2014 m. – gali būti vertinamos nepatenkinamai (nes yra žemiau minimalios 5 % ribos).

Taip pat būtina pabrėžti, jog analizės metu pastebimos ir teigiamos pelningumo kitimo tendencijos – UAB „TeleSoftas“ nagrinėjamu laikotarpiu sugebėjo pagerinti grynąjį veiklos pelningumą. Įmonės grynojo pelningumo rodiklis iš neigiamo virto į teigiamą, išaugdamas beveik trimis procentiniais punktais. Tiesa, taip pat svarbu paminėti, jog esminis rodiklio reikšmės augimas įvyko 2013m., o 2014 m. grynojo pelningumo augimas sustojo.

Turto pelningumo rodiklis parodo, ar UAB „TeleSoftas“ vadovai efektyviai naudoja ilgalaikį ir trumpalaikį turtą, ar sugeba jį valdyti bei kontroliuoti. Mokslinėje literatūroje (Mackevičius, 2005, 193) nurodoma, kad pagal turto pelningumą galima įvertinti įmonės ūkinę, gamybinę ir investicinę veiklą, todėl turto pelningumo rodikliais domisi ne tik įmonės vadovai, bet ir kiti finansinės informacijos vartotojai. Jeigu rodiklis viršija 15 proc., laikoma, kad turto pelningumas yra geras, o jei rodiklio reikšmė žemesnė nei 8 proc., laikoma, kad turto pelningumo rodiklis yra nepatenkinamas.

Kaip matyti pagal 1.3.1.2. pav. pateiktas šio rodiklio reikšmes, visais analizuojamo periodo metais turto pelningumas buvo nepatenkinamas. Tiesa, dėl įmonės sugebėjimo uždirbti grynąjį pelną 2013 m. turto pelningumas padidėjo 5,4 procentinio punkto. Tačiau 2014 m. rodiklis

išaugo tik 1,3 procentinio punkto, kas patvirtina anksčiau apibrėžtą įmonės pelningumo rodiklių gerėjimo sustojimo tendenciją.

1.3.1.2. pav. UAB „TeleSoftas“ turto ir nuosavo kapitalo pelningumo rodiklių dinamika 2012-2014 metai

Nuosavo kapitalo pelningumo rodiklį vertina ir seka akcininkai, nes jo reikšmės parodo kiek jų investuotas kapitalas atsiperka. Nuosavo kapitalo pelningumas dėl nuostolio 2012 metais buvo neigiamas – 1,67 %, o vėlesniais metais, augant ir grynajam pelniui, ir nuosavam kapitalui rodiklis didėjo: 2013 m. sudarė 10,38 %, 2014 m. dar padidėjo iki 11,99 %. Įvertinant mokslinėje literatūroje nurodomas rekomenduojamas rodiklio vertes, galima daryti išvadą, jog UAB „TeleSoftas“ nuosavo kapitalo pelningumas analizuojamu laikotarpiu įgavo patenkinamas reikšmes, t.y. įmonės savininkų lėšos, investuotos į įmonę, uždirba nemažą grynąjį pelną, kurio grąža didesnė už 10 %.

Pelningumo rodiklių analizės pabaigoje, siekiant įvertinti UAB „TeleSoftas“ pelningumo situaciją su kitomis analogišką veiklą vykdančiomis įmonėmis, atliekamas pelningumo rodiklių palyginimas su ūkio šakos, kurioje veikia įmonė, atitinkamais rodikliais. 2 lentelėje pateikti Lietuvos Respublikos Statistikos departamento vėliausių metų duomenys apie kompiuterių programavimo, konsultacinę ir susijusią veiklą (EVRK kodas – J620000) vykdančių įmonių pelningumo rodiklius bei analogiškus atitinkamų metų įmonės rodiklius.

2 lentelė. Įmonės ir ūkio šakos pelningumo rodikliai 2013 m., proc.

Rodiklio pavadinimas	Įmonės	Šakos	Skirtumas
Bendrasis pardavimų pelningumas, proc.	20,72	44,57	-23,85
Grynasis pelningumas, proc.	1,90	6,5	-4,6
Turto pelningumas, proc.	4,40	8,65	-4,25
Nuosavo kapitalo pelningumas, proc.	10,38	17,06	-6,68

Pagal 2 lentelės duomenis matyti, kad visi įmonės pelningumo rodikliai yra ženkliai mažesni už šakos pelningumo rodiklius. Ūkio sektoriaus įmonių bendrojo pelningumo ir turto pelningumo rodikliai didesni už UAB „TeleSoftas“ pelningumą du kartus, o grynas įmonės pelningumas yra žemesnis už ūkio sektoriaus įmonių pelningumą net tris kartus. Įvertinant tai, kad 2014 m. įmonės pelningumo rodiklių reikšmės beveik nepadidėjo, galima teigti, kad įmonės pelningumas ženkliai nusileidžia ūkio sektoriaus vidurkiui, kas patvirtina identifikuotą ir žemo įmonės pelningumo problemą.

Apibendrinant UAB „TeleSoftas“ santykinį pelningumo rodiklių analizę, galima daryti išvadą, kad įmonė 2013 m. sugebėjo ženkliai pagerinti pelningumo rodiklius, tačiau 2014 m. daugumos iš pelningumo rodiklių reikšmių augimas sustojo. Taip pat nustatyta, jog beveik visi, išskyrus nuosavybės pelningumą, rodikliai yra nepatenkinamų reikšmių, kas atskleidžia veiklos efektyvumo problemas įmonėje, jai uždirbant nedidelį santykinį pelną, lyginant su pardavimais, valdomu turtu ir kitais veiklos rodikliais. Tą labiausiai įtakoja aukštas teikiamų paslaugų savikainos lygis bei dideli veiklos kaštai. Įmonės ir ūkio sektoriaus pelningumo rodiklių palyginimas atskleidė, kad įmonės pelningumas ženkliai nusileidžia ūkio sektoriaus pelningumo rodiklių vidurkiams, kas patvirtina identifikuotą žemo įmonės pelningumo problemą.

1.3.2. Turto valdymo rodiklių analizė

UAB „TeleSoftas“ santykinį finansinių rodiklių analizę tęsiama atliekant turto valdymo rodiklių analizę. Turto valdymo rodikliai padeda įmonės vadybininkui išsiaiškinti, kaip yra valdomos įmonės nuosavos ir skolintos lėšos. Todėl turto pelningumo rodiklis yra glaudžiai susijęs su turto apyvartumo rodikliu, kuris daro didelę įtaką įmonės finansinei būklei. Šis rodiklis gali būti skaičiuojamas dienomis ir kartais. Turto apyvartumo rodiklis parodo, kaip efektyviai įmonė panaudoja turimą turtą realizacijos procesui garantuoti. Toks apyvartumas kartais parodo, kiek kartų per metus ar kitą analizuojamą laikotarpį turtas perėjo visus apytakos etapus. Apyvartumas dienomis parodo, kiek dienų turtas išbūna atitinkamame lėšų apytakos etape (Mackevičius, 2005, 233).

3 lentelė. Turto valdymo rodikliai 2012-2014 m.

Rodiklio pavadinimas	Formulė	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Vidutinė pirkėjų įsiskolinimo trukmė, dienomis	$\text{Pirkėjų skolos/pardavimų pajamos} \cdot 365$	24	61	55
Atsargų apyvartos periodas, dienomis	$\text{Atsargos/pardavimų savikaina} \cdot 365$	36	52	58

Skolų tiekėjams apmokėjimo periodas, dienomis	Prekybos mokėtinų sumos/pardavimų savikaina*365	20	12	27
Viso turto apyvartumas, kartais	Pardavimų pajamos/turtas	2,8	2,3	2,9

Vidutinė *pirkėjų arba debitorinio įsiskolinimo* trukmės analizė atskleidė, kad vidutinė pirkėjų atsiskaitymo trukmė nagrinėjamu laikotarpiu smarkiai išaugo – ji padidėjo nuo 24 dienų 2012 m. iki 55 dienų 2014 m. Tiesa, 2013 metais vidutinis pirkėjų įsiskolinimo padengimas buvo dar didesnis – buvo lygus 61 dienai. Tokius debitorinio įsiskolinimo pokyčius nulėmė įmonės vykdoma aktyvios plėtros strategija. UAB „TeleSoftas“, siekdama pritraukti naujus ir išlaikyti senus klientus, pristatydama produkciją naujoms rinkoms, savo klientams yra priversta taikyti palankias atsiskaitymo sąlygas, viena iš kurių yra ilgesnių atsiskaitymo periodų nustatymas.

Vidutinės pirkėjų įsiskolinimo trukmės vertinimas pagal rekomenduojamus rodiklius atskleidžia, kad su UAB „TeleSoftas“ vykstančių atsiskaitymų laikas yra patenkinamas, kadangi vidutinė atsiskaitymo trukmė 2014 m. yra žemesnė už nepatenkinama laikoma 60 d. trukmę.

Atsargų apyvartos periodas dienomis parodo, per kiek dienų yra atnaujinamos atsargos norint parduoti numatytą produkcijos kiekį, taip pat parodo ir mažiausias atsargas, kurių reikia veiklai vykdyti (Mackevičius, 2005, 234). Kuo greičiau atsargos juda, tuo jos greičiau realizuojamos ir greičiau uždirbami pinigai.

Analizės metu nustatyta, jog UAB „TeleSoftas“ atsargų apyvartumo rodiklis kiekvienais metais didėjo. Šio rodiklio reikšmė išaugo nuo 36 dienų 2012 m. iki 58 dienų 2014 metais. Tokius rodiklio pokyčius nulėmė labai ženkliai išaugusios įmonės atsargų apimtys. Jei įmonės turtas tiriamu laikotarpiu išaugo 56,7 %, pardavimai padidėjo 61,8 %, tai atsargų vertė padidėjo 153 %. Įmonės atsargų lygio augimas buvo įtakotas įmonės trumpalaikio turto vertės didėjimo, kuris tiriamu laikotarpiu išaugo dar didesniais tempais – padidėjo 186,8 %. Šiuos pokyčius nulėmė įmonės vykdoma sparti veiklos plėtra ir įmonės vadovybės sprendimas sukaupti didesnius atsargų kiekius, kurių gali prisireikti naujose rinkose. Tokius sprendimus galima paaiškinti ir vykdoma įmonės veiklos specifika. Įmonė nėra gamybinė firma, jos gaminamos produkcijos (mobiliosios aplikacijos) laikymo kaštai būna dideli, todėl didesnis jų kiekis nesuformuoja papildomų ženklų kaštų.

Skolų tiekėjams apmokėjimo apyvartumo rodiklis parodo, per kiek laiko įmonė vidutiniškai atsiskaito su tiekėjais už įsigytas prekes. Įmonė gali vėluoti apmokėti savo skolas tiekėjams. Atidėti atsiskaitymai tiekėjams suteikia jai papildomą trumpalaikį finansavimą bei padidina jos likvidumą. Tačiau jei atsiskaitymų atidėjimai yra susiję su palūkanų ar delspinigių

mokėjimais, tai sukelia papildomas finansines išlaidas ir mažina įmonės pelną (Nasdaq pranešimas, 2010, 34).

Analizės metu nustatyta, kad UAB „TeleSoftas“ skolų tiekėjams apmokėjimo periodas tiriamu laikotarpiu padidėjo. Jo trukmė nuo 20 dienų 2012 m. padidėjo iki 27 dienų 2014 m. Tiesa, 2013 m. šis periodas buvo sutrumpėjęs net iki 12 d. Tokius pokyčius nulėmė įmonės veiklos specifika. Įmonės veiklai užtikrinti nėra būtinos gamybinės atsargos, žaliavos, todėl ir įmonės skolų tiekėjams vertės yra nedidelės, o jų padengimas yra sąlyginai trumpas. Vis dėlto jis ženkliai trumpesnis už pirkėjų skolų padengimo laikotarpį, todėl įmonės vadovybė, siekdama suderinti ir suvienodinti pinigų srautus 2014 m. iš tiekėjų ėmė reikalauti lankstesnių atsiskaitymo sąlygų, siekdama prailginti vidutinę atsiskaitymo su jais trukmę.

Turto apyvartumo koeficiento rodiklis parodo kaip efektyviai įmonė panaudoja turimą turtą pardavimo procesui gaminti, t.y. kiek vienas turto litas sukuria pardavimo pajamų. Aukštesnė šio rodiklio reikšmė rodo didesnę viso turto valdymo efektyvumo laipsnį (Mackevičius, 2005, 233). Turto apyvartumui didelę įtaką turi įmonės veiklos pobūdis, investavimo strategija bei ekonomikos sektorius, kuriame įmonė veikia.

Analizės rezultatai atskleidė, kad tiriamu periodu turto apyvartumas beveik nepakito – išaugo nuo 2,8 2012 m. iki 2,9 2014 m. Tokį rodiklio vertės stabilumą nulėmė panašiais tempais išaugusios UAB „TeleSoftas“ turto vertė ir pardavimų apimtys, kurios tiriamu periodu padidėjo atitinkamai 56,7 % ir 61,8 %.

Turto valdymo rodiklių analizės pabaigoje, siekiant įvertinti UAB „TeleSoftas“ turto valdymo situaciją su kitomis analogišką veiklą vykdančiomis įmonėmis, atliekamas šių rodiklių palyginimas su ūkio šakos, kurioje veikia įmonė, atitinkamais rodikliais.

4 lentelė. Įmonės ir ūkio šakos turto valdymo rodikliai 2013 m.

Rodiklio pavadinimas	Įmonės	Šakos	Skirtumas
Vidutinė pirkėjų įsiskolinimo trukmė, dienomis	61	84	-23
Atsargų apyvartos periodas, dienomis	52	35	17
Viso turto apyvartumas, kartais	2,3	1,3	1

Pagal 4 lentelės duomenis matyti, kad du iš trijų įmonės turto valdymo rodiklių turi geresnes reikšmes, lyginant su šakos rodikliais. Vidutinė pirkėjų įsiskolinimo trukmė įmonėje 23 dienomis trumpesnė, negu ūkio sektoriaus vidurkis, o įmonės turto apyvartumas šakos vidutinį dydį viršija beveik 2 kartus. Tai išreiškia įmonės vadovų sugebėjimą efektyviai valdyti įmonės turtą. Tiesa, itin aukštas įmonės atsargų lygis atsispindi ir ilgesnėje už ūkio sektoriaus atsargų apyvartumo trukmėje, kas išreiškia nepakankamai efektyviai valdomas įmonės atsargas.

Apibendrinant turto valdymo rodiklių analizės rezultatus, galima daryti išvadą, jog pastebima jų gerėjimo tendencija - vidutinė pirkėjų įsiskolinimo trukmė mažėjo, atsiskaitymų su tiekėjais trukmė ilgėjo, nežymiai padidėjo turto apyvartumas. Pablogėjo tik atsargų apyvartumo trukmė. Todėl galima teigti, kad įmonės vadovybė ne tik sugebėjo padidinti pelningumo rodiklius, tačiau tuo pačiu metu ir sugebėjo pagerinti veiklos efektyvumą, ką pasiekti leido stiprėjanti įmonės padėtis rinkoje, didėjantis konkurencinis pranašumas. Turto valdymo efektyvumą patvirtina ir įmonės bei šakos rodiklių palyginimas, kadangi dviejų iš trijų lygintų rodiklių reikšmės išreiškia efektyvesnį turto valdymą įmonėje nei rinkoje.

1.3.3. Likvidumo rodiklių analizė

Likvidumo rodikliai apibūdina įmonės finansinį patikimumą, nes parodo, ar įmonė pajėgs apmokėti savo įsipareigojimus pasibaigus terminui. Skoliniai įsipareigojimai yra dažniausiai trumpalaikės skolos, kurias reikia mokėti nedideliais laiko intervalais (Mackevičius, 2005, 146).

UAB „TeleSoftas“ *einamojo likvidumo koeficientas* analizuojamu laikotarpiu turėjo tendenciją didėti. 2012 m. šio rodiklio reikšmė buvo žemesnė už 1, t.y. 0,87, kas rodė finansines įmonės problemų atsiradimo galimybę. 2013 m. rodiklio reikšmė išaugo iki 1,73, 2014 metais jau siekė 2,07. Tokį rodiklio gerėjimą nulėmė efektyvus įsiskolinimo valdymas, įmonei daug didesniais tempais padidinus trumpalaikį turtą (186,8 %), lyginant su trumpalaikių skolų didėjimu (79,9 %). Daugiau nei du kartus didesni turto augimo tempai buvo įtakoti dėl didėjančių įmonės veiklos apyvartų išaugusio pirkėjų įsiskolinimo (jis padidėjo 0,53 mln. Lt), atsargų kiekio (padidėjo 0,37 mln. Lt) bei nebaigtų vykdyti sutarčių vertės padidėjimo (išaugo 0,26 mln. Lt). Vis dėl to, kaip aptarta ir atliekant turto apyvartumo analizę, įmonės atsargų lygis bei pirkėjų skolos yra pernelyg didelės, kas išreiškia neefektyvų jų valdymą bei būtinumą peržiūrėti atsargų lygį įmonėje bei sugriežtinti pirkėjų atsiskaitymo sąlygas.

5 lentelė. Likvidumo rodikliai 2012-2014 m.

Rodiklio pavadinimas	Formulė	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Einamasis likvidumas kartais	Trumpalaikis turtas/Trumpalaikiai įsipareigojimai	0,87	1,71	2,07
Kritinis likvidumas kartais	(Trumpalaikis turtas-atsargos) / Trumpalaikiai įsipareigojimai	0,43	1,04	1,16
Absolūtus likvidumas kartais	Pinigai ir jų ekvivalentai/ Trumpalaikiai įsipareigojimai	0,06	0,07	0,02

UAB „TeleSoftas“ *kritinio likvidumo rodiklis* turėjo rizikingą vertę (buvo lygus 0,43) 2012 metais, kas išreiškė galimas problemas, jeigu įmonei būtų reikėję skubiai padengti trumpalaikius

įsipareigojimus. Tačiau 2013-2014 metais rodiklis padidėjo atitinkamai 1,04 ir 1,16, kas rodo, kad įmonė yra saugi, nes jos trumpalaikis turtas viršijo trumpalaikius įsipareigojimus. Tiesa, gana didelis skirtumas tarp einamojo ir kritinio likvidumo rodiklių reikšmių dar kartą patvirtina neefektyvų įmonės atsargų valdymą, kadangi parodo, jog atsargos įmonėje sudaro per didelę trumpalaikio turto santykinę dalį.

Analizuojamu laikotarpiu UAB „TeleSoftas“ *absoliutaus likvidumo rodiklis* mažėjo: 2012 metais jis siekė 0,06, 2013 m. – 0,07, o 2014 m. – 0,02. Tai atspindi labai nedidelį grynujų pinigų kiekį, kurį įmonė turi ir gali panaudoti iškilus kritinei situacijai. Iš kitos pusės, rodiklio vertės atspindi aktyvią įmonės pinigų valdymo politiką ir pinigų apyvartumą, parodo, jog įmonė turi kur įdarbinti finansines lėšas, todėl jų nelaiko grynujų pinigų pavidalu.

Siekiant įvertinti UAB „TeleSoftas“ likvidumo situaciją su kitomis analogišką veiklą vykdančiomis įmonėmis, atliekamas šių rodiklių palyginimas su ūkio šakos, kurioje veikia įmonė, atitinkamais rodikliais.

6 lentelė. Įmonės ir ūkio šakos likvidumo rodikliai 2013 m.

Rodiklio pavadinimas	Įmonės	Šakos	Skirtumas
Einamasis likvidumas kartais	1,71	1,71	0
Kritinis likvidumas kartais	1,04	1,57	-0,53

Pagal 6 lentelės duomenis matyti, kad einamasis įmonės likvidumas atitinka ūkio sektoriaus einamojo likvidumo rodiklį, tačiau kritinis likvidumas yra beveik trečdaliu žemesnis už ūkio šakos rodiklį. Prisiminus didelį įmonės atsargų lygį, galima teigti, jog likvidumo rodiklių palyginimas su šakos rodikliais patvirtina nepakankamai efektyvią atsargų valdymo politiką įmonėje.

Apibendrinant UAB „TeleSoftas“ likvidumo rodiklių analizę, galima daryti išvadą, jog jie atspindi gerėjančią ir efektyvią įmonės trumpalaikio įsiskolinimo valdymo situaciją. Einamojo ir kritinio likvidumo rodiklių reikšmės analizuojamu laikotarpiu didėjo, o tai parodo, kad įmonė yra pajėgi apmokėti savo skolas. Prasčiausias reikšmės minėti rodikliai turėjo 2012 metais, kas atspindėjo trumpalaikio likvidumo problemas įmonėje. Mažėjantis absoliutaus likvidumo rodiklis rodo, kad įmonė apmoka skola, todėl turi mažai sukaupusi grynujų pinigų. Įmonės ir ūkio sektoriaus likvidumo rodiklių palyginimas patvirtino nepakankamai efektyvią atsargų valdymo politiką įmonėje.

1.3.4. Finansinio sverto rodiklių analizė

Santykinių įmonės finansinių rodiklių analizė užbaigiama atliekant finansinio sveto rodiklių analizę, įvertinant skolos koeficiento bei skolos ir nuosavybės santykio dinamiką.

Kaip matyti pagal 7 lentelėje pateiktus duomenis, UAB „TeleSoftas“ skolos koeficiento rodiklio reikšmės tiriamu laikotarpiu padidėjo nuo patenkinamos reikšmės 0,41 iki patenkinamos reikšmės 0,52 2014 metais. Tai išreiškia, jog vienam įmonės turto litui tenkančių skolų dalis per dvejus metus padidėjo 0,11 Lt. Tokį skolos koeficiento rodiklio pokytį įtakojo įmonės vadovybės vykdoma veiklos finansavimo pertvarka. Jei 2012 m. didesnė įmonės turto dalis buvo finansuojama iš nuosavo kapitalo, tai vėlesniais metais buvo didinamos skolos apimtys, kurių santykis su turtu 2013 m. buvo pasiekęs 0,58, tačiau 2014 m. sumažėjo iki 0,52 ir priartėjo prie optimalios ribos, lygios 0,5.

7 lentelė. Finansinio sveto rodikliai 2012-2014 m.

Rodiklio pavadinimas	Formulė	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Skolos koeficientas, kartais	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai / Turtas	0,41	0,58	0,52
Skolos-nuosavybės koeficientas, kartais	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai / Nuosavas kapitalas	0,70	1,36	1,10

Minėtas tendencijas atspindi UAB „TeleSoftas“ skolos ir nuosavybės santykio dinamika. Skolos-nuosavybės koeficiento rodiklis parodo, kokia bendrų įmonės ilgalaikių ir trumpalaikių įsipareigojimų, susijusių tiek su įmonės veiklos ciklu, tiek su jos skolinimusi, suma tenka vienam nuosavo kapitalo litui. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo aukštesnis įmonės finansinės rizikos laipsnis, t.y. dideli įsipareigojimai, kuriuos teks padengti ateityje (Vertybinių popierių birža Nasdaq OMX Vilnius).

UAB „TeleSoftas“ skolos – nuosavybės koeficiento verčių analizė parodė, kad tiriamo laikotarpio pradžioje skolos buvo mažesnės už nuosavą kapitalą ir 2012 m. sudarė apie 70 % įmonės savininkų nuosavybės. 2013 m. smarkiai išaugus ilgalaikėms finansinėms skoloms bei trumpalaikiams įsiskolinimams darbuotojams, šis koeficientas padidėjo beveik dvigubai ir pasiekė 1,36. 2014 m. koeficiento reikšmė priartėjo prie vieneto ribos, ką nulėmė dėl nepaskirstyto pelno sustiprinta nuosavybės bazė bei dėl sumažintų skolų darbuotojams sumažėjusi įmonės įsipareigojimų suma.

Siekiant įvertinti UAB „TeleSoftas“ skolos lygio situaciją su kitomis analogišką veiklą vykdančiomis įmonėmis, atliekamas skolos koeficiento palyginimas su ūkio šakos, kurioje veikia įmonė, atitinkamu rodikliu.

8 lentelė. Įmonės ir ūkio šakos skolos koeficiento rodiklis 2013 m.

Rodiklio pavadinimas	Įmonės	Šakos	Skirtumas
----------------------	--------	-------	-----------

Skolos koeficientas, kartais	0,58	0,48	0,1
------------------------------	------	------	-----

Pagal 8 lentelės duomenis matyti, kad įsipareigojimų santykis su turto verte įmonėje 2013 m. buvo aukštesnis, negu ūkio sektoriuje 0,1. Tai išreiškia situaciją, jog vienam įmonės turto vertės litui tais metais teko 0,1 Lt daugiau finansinių įsipareigojimų, negu rinkoje. Todėl galima teigti, jog UAB „TeleSoftas“ didesnę dalį turto finansuoja skolintų lėšų pagalba, negu ūkio sektoriaus vidurkis.

Apibendrinant UAB „TeleSoftas“ finansinio sverto rodiklių analizės rezultatus, galima daryti išvadą, kad tiek skolos, tiek skolos –nuosavybės koeficientų rodiklių reikšmės yra geros. Tačiau dėl sparčiau nei nuosavas kapitalas padidėjusių įsipareigojimų abu rodikliai padidėjo, kas išreiškia padidėjusią įmonės finansinę riziką.

1.4. Finansinės analizės išvados

Atlikus UAB „TeleSoftas“ finansinę analizę, galima daryti šias pagrindines išvadas:

1. Horizontaliosios įmonės balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitų analizės rezultatai atskleidė, jog tiriamuoju laikotarpiu buvo vykdoma intensyvi įmonės veiklos plėtra. Tą atspindi ženklus įmonės turto augimas, finansuotas tiek nuosavo kapitalo augimu, tiek didinant įsipareigojimus.

2. Intensyvią įmonės veiklos apimčių plėtrą atspindi per dvejus metus 61,8 % arba 1,8 mln. Lt padidėjusi pardavimų vertė. Dėl lėtesnio pardavimų savikainos augimo (jos padidėjo 1,4 mln. Lt arba 58,6 %) įmonė padidino ir bendrąjį pelną (409 tūkst. Lt arba 76,1 %), įprastinės veiklos pelną (130,7 tūkst. Lt) bei grynąjį pelną (137,15 tūkst. Lt).

3. Taip pat nustatyta, jog pagrindinis pelno straipsnių augimas vyko 2013 m., o 2014 m. pelno augimas sustojo. Pavyzdžiui, 2013 m. pardavimams išaugus 893,2 tūkst. Lt, grynasis pelnas padidėjo net 114,18 tūkst. Lt, o 2014 m. pardavimams padidėjus dar didesnėmis apimtimis, t.y. 948,35 tūkst. Lt, grynasis pelnas išaugo tik 22,97 tūkst. Lt (penkis kartus mažiau nei 2013 m.). Todėl galima teigti, jog įmonė 2014 m. susidūrė su neženkliai didėjančio pelno problema. 2014 m. bendrasis, tipinės ir įprastinės veiklos pelnas augo daug mažesniais tempais, lyginant su pardavimo pajamų augimo tempais.

4. Intensyvi įmonės veiklos plėtra bei įmonės veiklos specifika nulėmė įmonės turto, nuosavybės ir įsipareigojimų sudėties pokyčius. Dėl pirkėjų įsiskolinimo bei nebaigtų vykdyti sutarčių augimo labai ženkliai išaugo trumpalaikio įmonės turto dalis turte, ilgalaikio turto santykinei daliai sumažėjus 2,5 karto. Dėl įmonės vykdytos turto finansavimo politikos keitimo

ženkliai didėjo įsipareigojimai, dėl ko nuosavybėje įsipareigojimų dalis nagrinėjamu laikotarpiu išaugo, o nuosavo kapitalo – sumažėjo.

5. Tiriamu laikotarpiu keitėsi ir patiriamų išlaidų bei pardavimo pajamų santykis. Sumažėjo pardavimo savikainos santykis su pajamomis bei veiklos sąnaudų santykinė dalis pajamose, ko pasekoje išaugo bendrojo pelno santykis su pardavimais, įmonė uždirbo grynąjį pelną. Tačiau tiek pardavimo savikainos dalis, tiek veiklos sąnaudų dalis sudaro didelę santykinę pardavimo pajamų dalį, kas įmonės pelno rodiklius išlaiko žemame lygmenyje.

6. UAB „TeleSoftas“ santykinų pelningumo rodiklių analizė patvirtino neefektyvią įmonės veiklą, vertinant pagal turto bei pardavimo pajamų uždirbamus pelno dydžius. Nustatyta, kad beveik visi, išskyrus nuosavybės pelningumą, rodikliai yra nepatenkinamų reikšmių (2014 m. bendrasis pelningumas lygus 19,6 %, grynasis pelningumas – 2,0, turto pelningumas – 5,7 %), kas atskleidžia veiklos efektyvumo problemas įmonėje. Tą labiausiai įtakoja aukštas teikiamų paslaugų savikainos lygis bei dideli veiklos kaštai. Įmonės ir ūkio sektoriaus pelningumo rodiklių palyginimas atskleidė, kad įmonės pelningumas du – tris kartus nusileidžia ūkio sektoriaus pelningumo rodiklių vidurkiams, kas patvirtina žemo įmonės pelningumo problemą.

7. Tačiau kiti santykiniai rodikliai atskleidžia gerėjančią įmonės valdymo efektyvumą. Turto valdymo rodiklių analizė parodė, jog tiriamu laikotarpiu įmonės vadovybė ne tik sugebėjo padidinti pelningumo rodiklius, tačiau tuo pačiu metu ir sugebėjo pagerinti veiklos efektyvumą, ką pasiekti leido stiprėjanti įmonės padėtis rinkoje, didėjantis konkurencinis pranašumas. UAB „TeleSoftas“ likvidumo rodikliai (2014 m. einamasis likvidumas lygus 1,7, o kritinis likvidumas – 1,0) taip pat atspindi gerėjančią ir efektyvią įmonės trumpalaikio įsiskolinimo valdymo situaciją. Einamojo ir kritinio likvidumo rodiklių reikšmės analizuojamu laikotarpiu didėjo, o tai parodo, kad įmonė yra pajėgi apmokėti savo skolas. Finansinio sverto rodiklių analizė atskleidė, jog tiek skolos (2014 m. rodiklis lygus 0,52), tiek skolos –nuosavybės koeficientų (2014 m. rodiklis lygus 1,1) rodiklių reikšmės yra geros. Tačiau dėl sparčiau nei nuosavas kapitalas padidėjusių įsipareigojimų abu rodikliai padidėjo, kas išreiškia padidėjusią įmonės finansinę riziką.

8. Santykinų finansinių rodiklių palyginimas su ūkio sektoriaus atitinkamais rodikliais atskleidė, jog įmonės turto valdymas yra efektyvesnis, negu daugumos ūkio šakos įmonių, tačiau atsargų valdymo politika yra mažiau efektyvi, kadangi tiek atsargų apyvartumas, tiek einamojo likvidumo rodikliai yra žemesni, negu ūkio sektoriaus rodikliai.

9. Apibendrinant UAB „TeleSoftas“ finansinės analizės rezultatus, galima daryti išvadą, jog jie atskleidė didžiausią finansinės būklės problemą – žemo ir nepakankamo įmonės pelningumo problemą. Todėl sekančioje darbo dalyje bus atliekama teorinių pelningumo didinimo

sprendimų analizė, kurios pagalba trečioje darbo dalyje bus atliekamas UAB „TeleSoftas“ pelningumo didinimo galimybių projektavimas.

2. PELNINGUMO DIDINIMO SPRENDIMŲ TEORINIS PAGRINDIMAS

2.1. Pelno ekonominė reikšmė ir rūšys

Pagrindinis įmonės finansinis informacijos šaltinis yra finansinė atskaitomybė. Finansinės atskaitomybės ataskaitų rinkinį sudaro balansas, pelno (nuostolių) ataskaita, nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita, pinigų srautų ataskaita, aiškinamasis raštas. Įmonės pelno (nuostolių) ataskaita – finansinė ataskaita, kurioje nurodomos visos įmonės ataskaitinio laikotarpio pajamos, sąnaudos ir veiklos rezultatai – pelnas arba nuostoliai (1 VAS, 2010, 2). Taigi iš pelno (nuostolių) ataskaitos galima matyti, kiek pelno įmonė uždirbo arba kiek nuostolių patyrė per ataskaitinį laikotarpį.

Vadinasi, įmonė, kuri nori užtikrinti savo veiklos tęstinumą, turi pelningai dirbti. Skaičiuojant įmonės finansinę būklę, informacija imama iš balanso, o veiklos rezultatus apibūdina pelno (nuostolių) ataskaitoje parodomos pajamos ir sąnaudos. Remiantis šiais elementais yra skaičiuojamas svarbiausias įmonės veiklos rezultatų įvertinimo rodiklis – pelnas.

Atlikta mokslinės literatūros (Mackevičius, 2007, Juozaitienė, 2007; Žvinklys, 2009; Bagdžiūnienė, 2011) analizė atskleidė, kad pelno sąvoka traktuojama labai panašiai. „Pelnas (nuostoliai) – tai skirtumas tarp įmonės pajamų už parduotas prekes ir paslaugas bei patiriamų sąnaudų (kaštų) toms pajamoms uždirbti“ (Žvinklys, 2009, 10).

Plačiau ir aiškiau pelno sąvoką traktuoja V. Bagdžiūnienė (2011). „Pelnas – pridėtos vertės dalis, kurią uždirba organizacija, pardavusi savo produkciją, t. y. skirtumas tarp pajamų ir sunaudotų išteklių“ (2011, p. 155).

Pelnas yra svarbus ne tik kaip įmonės veiklos efektyvumo matas, bet ir kaip ekonominė reikšmė, kurios supratimas priklauso nuo skirtingų grupių interesų:

- Įmonės savininkai laukia daugiau pajamų iš investuoto kapitalo, nes siekia pelno.
- Valstybė suinteresuota pelninga įmonių veikla, nes ji lemia ekonomikos augimą, o tuo pačiu ir didesnes biudžeto pajamas.
- Verslo partneriams didelis įmonės pelnas teikia saugumą ir didesnę ekonominių sandorių patikimumą (Juozaitienė, 2007).

Taigi pelnas yra vienas iš svarbiausių įmonės veiklos rodiklių, rodančių įmonės veiklos efektyvumą. V. Bagdžiūnienė (2011) pažymi, kad, naudojant visus prieinamus analizės būdus bei informacijos šaltinius, pelnas ir pelningumas analizuojami kartu su kitais finansiniais rodikliais. J. Šleinienė, R. Palčiauskienė (2008) mano, kad pelno dydis yra pakankamai informatyvus rodiklis, kuris parodo iš ko mokėti dividendus ir ar įmonė turės potencialą investicijoms atlikti ir didinti.

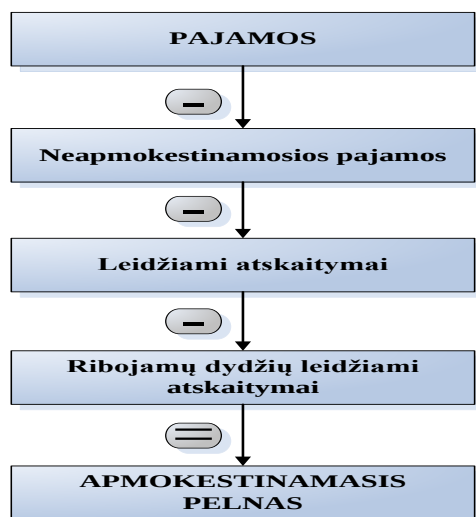
V. Žilinskas, B. Martinkus (2008) teigia, kad pelnas yra svarbiausias ūkinės veiklos rezultatus apibūdinantis rodiklis, todėl finansinėje atskaitomybėje jam teikiama didelė reikšmė.

Šie autoriai pažymi, kad analizuojant pelno sudėtį yra svarbu nustatyti įmonės pelno šaltinius bei įvertinti veiklos sritis, kurios mažiausiai pelningos ar netgi nuostolingos. Nes kelios įmonės gaudamos tą patį pelną, gali būti labai skirtingai vertinamos pagal jų finansinės, investicinės, gamybinės ar komercinės veiklos požiūrį.

Išsiaiškinus pelno sąvoką bei ekonominę reikšmę, svarbu žinoti, kaip pelnas apskaičiuojamas, kokios yra jo apmokestinimo taisyklės. Visa tai reglamentuoja Lietuvos Respublikos Pelno mokesčio įstatymas Nr. IX-675 bei 3-asis Verslo apskaitos standartas „Pelno (nuostolių) ataskaita“.

Lietuvos Respublikos Pelno mokesčio įstatyme Nr. IX-675 yra nustatytos apmokestinimo pelno mokesčiu taisyklės, tai mokesčio apskaičiavimas, mokėjimas, deklaravimas, ataskaitų teikimas, mokesčio grąžinimas ir pan. 3-asis VAS „Pelno (nuostolių) ataskaita“ skirtas nurodyti, kaip turi būti pateikiama, klasifikuojama ir detalizuojama informacija apie įmonės uždirbtas pajamas, patirtas sąnaudas ir gautus veiklos rezultatus per ataskaitinį laikotarpį.

Pelno mokestį nuo apmokestinamojo pelno moka Lietuvos vienetai ir užsienio vienetai, kurie Lietuvos Respublikoje veikia per nuolatinės buveines. Apmokestinamasis pelnas apskaičiuojamas pelno mokesčio įstatyme nustatyta tvarka. Apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną, iš pajamų: atimamos neapmokestinamosios pajamos, leidžiami atskaitymai, ribojamų dydžių leidžiami atskaitymai. Struktūriškai pelno apmokestinimas pateikiamas 2.1.1 paveiksle.

2.1.1. pav. Apmokestinamojo pelno apskaičiavimas

Pelno apskaičiavimas atspindi pelno (nuostolio) ataskaitoje – įmonės (juridinio asmens) finansinės atskaitomybės dokumente, kuriame pateikiami duomenys apie įmonės veiklos finansinius rezultatus per ataskaitinį laikotarpį. Jame nurodytos visos per ataskaitinį laikotarpį

uždirbtos pajamos bei sąnaudos, pelnas prieš apmokestinimą, pelno mokestis, grynasis pelnas (arba nuostolis).

Apskaičiuotas pelnas matosi pelno (nuostolių) ataskaitoje. Pelno (nuostolių) ataskaitoje parodomos įmonės pajamos ir sąnaudos. Pagal jas apskaičiuojamas pelnas arba nuostoliai, susiję su įprastine įmonės veikla ir ypatingaisiais straipsniais (3 VAS, 2010, 1).

3-ojo VAS „Pelno (nuostolių) ataskaita“ skirta nurodyti, kaip turi būti pateikiama, klasifikuojama ir detalizuojama informacija apie įmonės uždirbtas pajamas, patirtas sąnaudas ir rezultatus per ataskaitinį laikotarpį. Tam yra naudojami tokie rodikliai: bendrasis pelnas, veiklos pelnas, įprastinės veiklos pelnas, pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą, grynasis pelnas (nuostoliai).

Galima teigti, kad pelnas turi daug rūšių, kurių apibūdinimai yra pateikiami LR Pelno mokesčio įstatyme ir 3-e Verslo apskaitos standarte:

Bendrojo pelno (nuostolių) rodiklis apskaičiuojamas iš pardavimo pajamų atimant pardavimo savikainą.

Veiklos pelno (nuostolių) rodiklis apskaičiuojamas iš bendrojo pelno atimant veiklos sąnaudas.

Įprastinės veiklos pelno (nuostolių) rodiklis parodo įmonės įprastinės veiklos rezultatą per ataskaitinį laikotarpį. Šis rodiklis apskaičiuojamas prie tipinės veiklos pelno (nuostolių) pridedant kitos veiklos bei finansinės ir investicinės veiklos rezultatus.

Pelno (nuostolių) prieš apmokestinimą rodiklis parodo įmonės įprastinės veiklos ir ypatingųjų straipsnių rezultatą. Jis apskaičiuojamas prie įprastinės veiklos pelno (nuostolių) pridedant pagautę ir atimant netekimus.

Grynojo pelno (nuostolių) rodiklis parodo galutinį įmonės veiklos rezultatą, t.y. įmonėje liekantį pelną, kuris gali būti paskirstytas, arba nuostolius. Grynojo pelno rodiklis apskaičiuojamas iš pelno (nuostolių) prieš apmokestinimą atimant pelno mokesčio sąnaudų rodiklį.

Šiuolaikinėmis konkurencijos sąlygomis, įmonės suinteresuotos didinti pelną. Anot J. Mackevičiaus, O. Molienės, D. Poškaitės (2008), pelnas neparodo veiklos efektyvumo. Todėl yra analizuojami finansiniai duomenys, dažniausiai pelno (nuostolių) ataskaita ir skaičiuojamas pelningumas.

Taigi pelnas yra vienas iš svarbiausių įmonės veiklos rodiklių, rodančių jos veiklos efektyvumą. Kiekvienas savininkas, investavęs, tikisi kuo daugiau uždirbti. Valstybė taip pat yra suinteresuota pelninga įmonių veikla, nes ji lemia ekonomikos augimą, tuo pačiu ir didesnes biudžeto pajamas. Pelningai dirbantys verslo partneriai teikia saugumą bei ekonominį sandorių

patikimumą. Kiekviena įmonė skaičiuoja bendrojo, veiklos, grynojo pelno bei pelno prieš apmokestinimą rodiklius. Kadangi pelnas neparodo viso veiklos efektyvumo, yra skaičiuojami pelningumo rodikliai. Tokiu būdu įmonė gali analizuoti pagrindines priežastis, kurios įtakojo neigiamą arba teigiamą pelningumo rodiklį bei jo svyravimą.

2.2. Pelningumo rodiklių klasifikavimas ir jų lyginamoji analizė

Įmonės veiklos sėkmė apibūdinama jos pelningumu, kuris priklauso nuo naudojamo kapitalo dydžio, darbuotojų skaičiaus, produkcijos pardavimų apimtys, turimo turto panaudojimo efektyvumo ir daugelio kitų veiksnių (Rutkauskas, Damašienė, 2002).

„Pelingumas yra pelno santykis su tam tikru įmonės veiklos rodikliu, turinčiu ryšį su pelnu“ (Gronskas, 2005, 167). Šiuos autorius papildo ir plačiau pelningumo sąvoką apibūdina autoriai J. Mackevičius, D. Poškaitė, L. Villis (2011): „pelningumas – pelno ir tam tikro įmonės veiklos rodiklio, susijusio su pelnu, pardavimo pajamomis, turtu, kapitalu – santykis“ (2011, 68). Kitos autorės D. Šlekienė, I. Klimavičienė (2000) teigia, kad pelningumas gali būti matuojamas siejant įmonės pajamas su pardavimų apimtimi, turto verte, kapitalo kaina arba akcijos rinkos verte.

Atlikta mokslinės literatūros (Gronskas, 2005; Aleknevičienė, 2011; Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011, Mackevičius, Giriūnas, Valkauskas, 2014) analizė atskleidė, kad pelningumo rodikliai yra vieni iš populiariausių naudojamų rodiklių. Jei siekiama ištirti įmonės veiklos rezultatus, tai „daugiausia dėmesio reikia skirti pelningumo rodiklio analizei“ (Mackevičius, 2007, 30). Jais domisi akcininkai, investuotojai, vertintojai, analitikai, pirkėjai bei konkurentai. Išanalizavus pelningumo rodiklius, galima spręsti ir matyti, ar įmonė mokės dividendus, ar ji turės potencialą investicijoms atlikti ir tuo pačiu – augti.

V. Aleknevičienės (2011) teigimu, pelningumo rodikliai yra interpretuojami vienareikšmiškai: kuo pelningumas didesnis, tuo įmonės veikla valdoma geriau. Pelningumo rodikliai yra itin svarbūs, kuriais remiamasi atliekant įmonės veiklos analizę, nes: jie geriausiai rodo galutinį įmonės veiklos rezultatą, pagal juos yra sprendžiama, kokią naudą gali gauti akcininkai ir investuotojai, rizikuodami investuoti savo kapitalą (Bagdžiūnienė 2011, 162).

Kai kurių autorių (Block, Hirt, 2002; Rutkauskas, Damašienė, 2002; Bagdžiūnienė, 2011) nuomone, verta lyginti vienos įmonės veiklos pelningumą su analogiškų įmonių pelningumo rodikliais, nes pelningumas reikšmingai skiriasi įvairiose verslo šakose ir teritorijose. Stanley B. Block ir Geoffrey A. Hirt (2002) teigia, jog finansinės atskaitomybės duomenis patartina vertinti pagal jų santykinius dydžius, nes tik taip įmanoma įvertinti jų įtaką bei poveikį įmonei. Lyginti

atskirų įmonių duomenis pagal finansinę atskaitomybę yra rizikinga, daug efektyviau, jas analizuoti pagal santykinius rodiklius. Geriausia lyginti toje pačioje rinkoje veikiančias įmones.

J. Lazausko (2005) teigimu, pelningumo analizė yra svarbi dėl šių priežasčių:

- Pelningumo rodikliai geriausiai apibendrina galutinius įmonės laimėjimus.
- Pagal šiuos rodiklius sprendžiama, kokią realią naudą gaus akcininkai ir investuotojai, rizikuodami investuoti savo kapitalą.

Įmonės pelningumas taip pat priklauso nuo dviejų veiksnių, t.y. pajamų ir sąnaudų. Kuo įmonė gauna didesnes pajamas ir sėkmingiau tvarkosi su sąnaudomis, tuo jos pelningumo rodikliai bus geresni (Bagdžiūnienė, 2011). Daugelis autorių (Šlekienė, Klimavičienė, 2000; Rutkauskas, Damašienė, 2002; Gronskas, 2005; Mackevičius, 2007; Juozaitienė, 2007; Žvinklys, 2009) pelningumą tiesiogiai sieja su verslo sėkme – kuo aukštesnė pelno norma, tuo verslas atrodo sėkmingesnis ir patrauklesnis. Pelningumo rodiklius nagrinėja daugelis autorių, kurie šiuos rodiklius klasifikuoja šiek tiek skirtingai (9 lentelė):

9 lentelė. Pelningumo rodiklių grupavimas

Autoriai, metai	Pelningumo rodiklių grupės
D. Šlekienė, I. Klimavičienė (2000)	Pelningumas pagal skirtingas pelno rūšis Pelningumas pagal skirtingas turto ir kapitalo dalis Pelningumas pagal gryųjų pinigų srautus
A.V. Rutkauskas, V. Damašienė (2002)	Bruto pelno marža Veiklos pelno marža Neto pelno marža Investicijų grąžos rodiklis Akcinio kapitalo grąža Vienos akcijos pelnas
V. Gronskas (2005)	Bendrasis pardavimų pelningumas Veiklos pelningumas Finansinės ir investicinės veiklos pelningumas Įprastinės veiklos pelningumas Grynasis pardavimų pelningumas
J. Mackevičius (2007)	Pardavimo pelningumas Kapitalo pelningumas Turto pelningumas
L. Juozaitienė (2007)	Pardavimo pelningumas Kapitalo pelningumas Turto pelningumas
J. Žvinklys (2009)	Prekės ar visų parduotų prekių pelningumas Kapitalo (arba turto) pelningumas
J. Mackevičius, L. Giriūnas, R. Valkauskas (2014)	Pardavimo pelningumas Kapitalo pelningumas Turto pelningumas

Mokslinės literatūros pelningumo rodiklių analizė atskleidė, kad praktikoje dažniausiai naudojami yra pardavimo pelningumo, turto pelningumo bei kapitalo pelningumo rodikliai.

2.2.1. Pardavimo pelningumo rodikliai

Pardavimo pelningumo rodikliais domisi įvairūs vidaus (įmonės vadovai, darbuotojai) bei išorės (investuotojai, kreditoriai, bankininkai) informacijos vartotojai. Analizuotoje mokslinėje (Gronskas, 2005; Mackevičius, Molienė, Poškaitė, 2008; Mackevičius, Poškaitė, 2011) pardavimų efektyvumą geriausiai apibūdina šie rodikliai: bendrasis pardavimų pelningumas, veiklos pelningumas, finansinės ir investicinės veiklos pelningumas, įprastinės veiklos pelningumas, grynasis pardavimų pelningumas.

10 lentelė. Pardavimo pelningumo rodikliai ir jų skaičiavimas

Rodikliai	Skaičiavimo formulės	Rodiklio turinys
Bendras pardavimo pelningumas	Bendras pelnas / Pardavimų pajamos	Rodo pardavimo ribinį pelningumą, t.y. kaip įmonė dirbtų, jei neturėtų administracinių valdymo išlaidų. Padeda kontroliuoti parduotų prekių savikainą ir kainodaros politiką.
Tipinės veiklos pelningumas	Tipinės veiklos pelnas (nuostoliai) / Pardavimo pajamos	Rodo įmonių sugebėjimą kontroliuoti veiklos sąnaudų formavimąsi. Jis geriausiai apibūdina valdymo efektyvumą.
Finansinės ir investicinės veiklos pelningumas	Finansinės ir investicinės veiklos pelnas (nuostoliai) / Pardavimo pajamos	Rodo finansinės ir investicinės veiklos reikšmingumą pardavimo pajamų atžvilgiu.
Įprastos veiklos pelningumas	Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą / Pardavimo pajamos	Rodo pardavimo iki mokesčių išskaitymo pelningumą.
Grynasis pardavimo pelningumas	Grynasis pelnas / Pardavimo pajamos	Rodo tikrąjį pardavimo pelningumą, įvertinus visas pajamas ir išlaidas, t.y. kiek grynojo pelno tenka kiekvienam pardavimo litui, atskaičius valdymo išlaidas.

Šaltinis: J. Mackevičius, O. Molienė, D. Poškaitė, 2008, 76

Bendrasis pardavimų pelningumas parodo įmonių sugebėjimą uždirbti pelną iš pagrindinės veiklos. Teigiamai vertinama, kai rodiklis svyruoja nuo 10 iki 35 procentų. Mažesnė negu 10 procentų reikšmė rodo, kad įmonė turi ūkininkavimo problemų (Mackevičius, 2007). Bendruoju pardavimų pelningumo rodikliu daugiausiai naudojasi įmonės vadovai, vertindami ryšį

tarp esamos kainų politikos, tiesioginių veiklos sąnaudų ir prekių pardavimo apimtys. Iš šio rodiklio galima spręsti ar pakankamas skirtumas tarp parduodamų prekių kainų ir jų gamybos sąnaudų. Juo remiantis galima kontroliuoti parduodamų prekių savikainą ir įmonės kainodaros politiką, vadovų gebėjimas parduoti savo produktus (Juozaitienė, 2007).

Veiklos pelningumo rodiklis parodo, kiek veiklos pelno tenka vienam pardavimų pajamų piniginiam vienetui. Šis rodiklis apskaičiuojamas veiklos pelną dalinant iš pardavimų pajamų. Rodiklis padeda kontroliuoti įmonės veiklos sąnaudas, rodo įmonės vadovų gebėjimą kontroliuoti veiklos sąnaudų formavimąsi ir veiklos pelningumą. Svarbiausios yra administracinės ir pardavimo sąnaudos, kurias įmonėje reikia nuolat stebėti. Svarbu palyginti savo įmonės veiklos sąnaudų lygį su konkurentų ir ieškoti rezervų joms mažinti.

Veiklos pelningumo rodiklis bene geriausiai apsprendžia įmonės veiklos efektyvumą iš visų nagrinėjamų rodiklių. Jie parodo ar įmonės rodikliai yra geri, priimtini ir kuriuos būtina pagerinti, siekiant, kad įmonė ir toliau sėkmingai dirbtų.

Grynasis pardavimų pelningumas visapusiškiau rodo įmonės finansinės veiklos galutinius rezultatus. Jis apskaičiuojamas kaip grynojo pelno santykis su pardavimų pajamomis ir rodo, kokią dalį nuo įmonės pardavimų pajamų sudaro pelnas.

Grynasis pardavimų pelningumas rodo tikrąjį įmonės pelningumą, nes paskaičiuojamas įvertinus visas pajamas ir išlaidas. Remiantis Statistikos departamento naudojama rodiklių vertinimo metodika, nustatyta, kad įmonės veikla labai efektyvi, jei grynasis pelningumas viršija 25 proc. Jeigu apskaičiuoto rodiklio reikšmė yra didesnė nei 10 proc., tai veikla įvardijama gerai arba patenkinamai t.y. pakankamai efektyvi. Kuomet rodiklio reikšmė mažesnė nei 10 proc. Veikla įvardinama nepatenkinamai – neefektyviai. Kuomet grynasis pelningumas mažesnis nei 5 proc., arba neigiamas, veikla yra vertinama neigiamai – visai nepelninga arba labai mažai pelninga. Tai yra sąlyginis vertinimas, nes grynojo pelningumo rodikliai priklauso nuo įmonės dydžio, verslo pobūdžio, pramonės šakos ir kitų veiksnių (Gronskas, 2005).

Taigi galima teigti, kad visi trys rodikliai, kuriuos galima nagrinėti turint pelno (nuostolių) ataskaitą apsprendžia įmonės finansinę padėtį, gebėjimą uždirbti pelno ir taip pat vykdomos veiklos efektyvumą. Kiekviena įmonė turi galimybę be išorinių kompanijų pagalbos pati analizuoti savo situaciją, nagrinėti problemas, įtakančias rodiklių svyravimus, neigiamas arba teigiamas jų reikšmes, lyginti ir sekti kelių metų situaciją ir daryti išvadas ir teikti pasiūlymus vadovybei, siekiant geresnės įmonės situacijos rinkoje.

2.2.2. Turto pelningumo rodikliai

Kiekvienas verslas gali būti suprantamas kaip tam tikra sistema, kurią reikia nuolat sekti, kontroliuoti bei valdyti, siekiant verslo sėkmės. Sėkminga įmonės vykdoma veikla priklauso nuo darbuotojų kolektyvo ir vadovybės gebėjimo priimti tinkamus sprendimus. investicijų ir finansavimo bei gamybinėje srityse. realizavimas sukelia finansinių išteklių judėjimą. Kiekvienas vadovas, priimdamas sprendimą, turi įvertinti gaunamą naudą ir faktiškas išlaidas. Nuodugniai išanalizavus, reikia nustatyti, ar sunaudoti ištekliai tiesiogiai, ar netiesiogiai bus padengti ir duos pelną.

Turtas įsigijamas tam, kad jį naudojant ateityje būtų uždirbtas pelnas. Jis gali būti įvairių formų – materialus ir nematerialus, ilgalaikis ir trumpalaikis. Turtu gali būti vadinamos tos vertybės, kurios turi vertę (Juozaitienė 2007, 46).

Turto pelningumo rodikliai parodo įmonės ilgalaikio ir trumpalaikio turto naudojimo efektyvumą, vadovų sugebėjimą jį valdyti ir kontroliuoti. Kaip teigia docentas daktaras J. Žvinklys (2009), turto pelningumas arba turto grąža rodo, ar įmonė efektyviai naudoja ilgalaikį ir trumpalaikį turtą. D. Poškaitė, M. Novikovas (2006) pažymi, kad tai „finansinis rodiklis, parodantis, kiek pelno uždirba vienas litas turto“ (Poškaitė, Novikovas, 2006, 77). Šis rodiklis rodo visų įmonės išteklių panaudojimo efektyvumą. Jis apskaičiuojamas pagal tokią formulę, kaip grynojo pelno ir viso įmonės turto santykis (Mackevičius, 2007):

$$TG = \frac{GP}{T} \quad (1)$$

Čia: GP – grynas pelnas, Lt; T – vidutinė metinė turto vertė, Lt.

Šis rodiklis parodo, kiek eurų grynojo pelno tenka vienam turto eurui. Didesnė rodiklio reikšmė rodo, kad efektyviau naudojamas turtas (Mackevičius, 2007). J. Žvinklio (2009) nuomone, apie šio rodiklio normatyvinį dydį bendros nuomonės nėra. Dažnai konstatuojama, kad įmonės būklė yra vertinama kaip labai gera, jei šis rodiklis didesnis negu 15 proc., patenkinama – kai rodiklis didesnis negu 8 proc. Pažymėtina, kad Statistikos Departamentas pataria skaičiuojant šį rodiklį naudoti pelną prieš mokesčius, nes mokesčiai neįtakoja įmonės veiklos efektyvumo.

Vidutinė metinė turto vertė gali būti apskaičiuojama kaip aritmetinis vidurkis:

$$T = \frac{T_{m.pr.} + T_{m.pab.}}{2} \quad (2)$$

Čia: $T_{m.pr.}$ – turto vertė metų pradžioje;

$T_{m.pab.}$ – turto vertė metų pabaigoje.

Skaičiuojant turto pelningumą turėtų būti rodomas tas turtas, kuris buvo naudojamas kuriant pelną. Šis rodiklis rodo, ar įmonė efektyviai naudoja turtą. Iš šio rodiklio galima spręsti, kiek grynojo pelno tenka vienam turto eurui arba kiek į šį turtą investuotų pinigų

grįžta per ataskaitinį laikotarpį grynojo pelno pavidalu. Šis rodiklis yra svarbus, nes rodo ūkinės galimybes ir veiklos efektyvumą, neatsižvelgiant į įmonės finansavimo struktūrą. Pagal jį galima nustatyti, kurie veiksniai lemia turto grąžos didėjimą arba mažėjimą. Jei turto grąžos rodiklis lygus nuliui, vadinasi, įmonė grynojo pelno neturi. Kita vertus, aukštas šis rodiklis gali reikšti, jog įmonė dirba labai pelningai arba kad ji turi ne labai daug turto. Kai turto grąža didesnė kaip 20 proc., tai įmonės būklė vertinama kaip labai gera, kai didesnė už 15 proc. – gera, kai mažesnė nei 8 proc. – patenkinama (Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011).

Turto apyvartumas parodo įmonės galimybes valdyti investicijas į materialųjį turtą esant tam tikrai pardavimų apimčiai. Šie veiksniai daro tiesioginę įtaką turto pelningumui, nes didėjant pardavimo pelningumui, turto pelningumas didėja, o greitėjant turto apyvartumui, gerėja finansinė būklė, didėja turto pelningumas. Ir atvirkščiai, jeigu grynasis pardavimo pelningumas mažėja, o turto apyvartumas lėtėja, turto pelningumo rodiklis mažėja (Mackevičius, 2007).

Turto apyvartumas rodo, kiek kartų per metus ar kitą analizuojamąjį laikotarpį turtas perėjo visą apytakos ratą ir kaip efektyviai įmonė naudoja turtą arba kiek vienas turto euras sukuria pardavimo pajamų. Viso turto apyvartumas apskaičiuojamas:

$$TA = \frac{PP}{T} \quad (3)$$

Čia: PP – pardavimo pajamos, Lt;

T – vidutinė metinė turto vertė, Lt.

Įmonės, tirdamos turto pelningumui darančių veiksnių įtaką (pardavimo pelningumui ir turto apyvartumui) gali padėti įmonėms vadovams valdyti turto pelningumą, pasirinkti strategiją, t.y., ar didinti turto apyvartumą ar pardavimo pelningumą, tačiau skirtinga apyvartumo rodiklio skaičiavimo metodika gali nulemti skirtingus turto pelningumo rodiklius.

Turto pelningumo veiksnių analizė taip pat daug vertingos informacijos įmonės vadovybei teikiantis koeficientas. D. Poškaitė. M. Novikovas (2006) analizuodami pelningumo rodiklius, pastebėjo, turto pelningumas gali būti laikomas patikimu finansiniu rodikliu, tik tada, kai įmonės turi daug turto ir jį intensyviai naudoja. Pavyzdžiui, gamybos įmonės, kai kurie paslaugų teikėjai (elektrokomunikacijų paslaugų teikėjai, geležinkelio įmonės, kelių tiesimo ir remonto įmonės) naudoja daug turto, o tokių įmonių grąža dažnai būna nedidelė – 5 – 10 proc. Kitos įmonės (pavyzdžiui, paslaugų teikėjai, distributoriai) naudoja nedaug turto, todėl ir turto intensyvumas yra nedidelis, o turto pelningumas stipriai svyruoja ir gali būti didesnis kaip 20 proc. J. Mackevičius, D. Poškaitė, L. Villis (2011) teigia, kad nustatant kapitalo efektyvumą dažniausiai skaičiuojami

nuosavo, akcinio ir pastovaus kapitalo pelningumo rodikliai. Šių rodiklių pakanka vidaus ir išorės informacijos vartotojams.

2.2.3. Kapitalo pelningumo rodikliai

Įmonės finansinės veiklos efektyvumą objektyviausiai parodo kapitalo pelningumo rodikliai. Kapitalo pelningumu labiausiai domisi kapitalo savininkai, kreditoriai ir investuotojai, kadangi iš šios grupės rodiklių galima spręsti apie investicijų pelningumą, jų naudojimo efektyvumą ir galimybę gauti dividendų. Kapitalo, kaip ir turto pelningumo rodikliai, apskaičiuojami naudojant tiek pelno (nuostolių) ataskaitos, tiek balanso duomenis.

Nustatant kapitalo panaudojimo efektyvumą, dažniausiai įvardijami trys pagrindiniai rodikliai: akcinio, nuosavo ir pastovaus kapitalo pelningumo rodikliai. Akcinio kapitalo pelningumo rodiklis, parodo kiek gryno pelno uždirbo įmonė vienam akcininkų investicijų eurui. Nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis parodo, plėtros lygį, kaip vadovai sugeba panaudoti ilgalaikius įsipareigojimus ir pastovaus kapitalo rodiklis parodo įmonės funkcionavimo lygį. Jie apskaičiuojami grynąjį pelną dalijant iš to kapitalo, kurio panaudojimo efektyvumą norime nustatyti (Mackevičius, 2007).

Kapitalo pelningumas apibūdina įmonės pelningumą atsižvelgiant į jos veiklos finansavimo šaltinius. Jis apskaičiuojamas taip pat keliais būdais, kaip ir turto pelningumo rodiklis.

Bendriausia kapitalo pelningumo forma – *nuosavo kapitalo pelningumas*, kuris skaičiuojamas kaip grynojo pelno santykis su nuosavu kapitalu:

$$KP = \frac{P_g}{NK}, \quad (4)$$

Čia: KP – kapitalo pelningumas; P_g – įmonės grynasis pelnas; NK – įmonės nuosavas kapitalas.

Įmonės nuosavo kapitalo vertę lemia būsimąjo pelno, išmokamo tiek dividendais, tiek kaupiamo kaip rezervai, dabartinė vertė. Apskaičiavus ir išanalizavus nuosavo kapitalo rodiklius, matyti kiek eurų gryno pelno tenka vienam nuosavybės eurui. Remiantis Statistikos departamento rodiklių vertinimo metodiką, nuosavo kapitalo pelningumas laikomas labai geru, jeigu jis yra didesnis nei 30 proc., geru – didesnis nei 20 proc., patenkinamu – didesnis nei 10 proc., nepatenkinamu – mažesnis nei 10 proc., ir blogu – jeigu yra neigiamas. Taigi akcininkai, kuriems šis rodiklis yra svarbiausias, rodantis, kaip atsiperka investuotas kapitalas, turi nuolat stebėti jo

dinamiką. Iš šio rodiklio pokyčių nemažai galima spręsti apie įmonės valdymo kokybę (Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011).

Pastovaus kapitalo pelningumui turi įtakos ne tik grynojo pelno, bet ir nuosavo kapitalo bei ilgalaikių įsipareigojimų pokyčiai. Nuosavą kapitalą kartu su ilgalaikiais įsipareigojimais priimta vadinti pastoviuoju kapitalu. Šis rodiklis parodo, kaip vadovybė geba panaudoti nuosavą kapitalą ir ilgalaikių įsipareigojimų lėšas, ar vyksta įmonės plėtros procesas. Apskaičiavus investicinės gražos rodiklį paaiškėja, kiek įmonė gauna pelno iš pastoviojo kapitalo. Pastovaus kapitalo pelningumo rodiklis apskaičiuojamas:

$$PKP = \frac{GP}{NK + I\dot{I}}, \quad (5)$$

Čia: PKP – pastovaus kapitalo pelningumas; GP – grynasis pelnas; NK – įmonės nuosavas kapitalas; IĖ – Ilgalaikiai įsipareigojimai

Mokslinėje literatūroje (Mackevičius, 2007; Mackevičius, Molienė, Poškaitė, 2008) nurodoma, kad pastovus kapitalo rodiklis yra objektyviausias finansinės būklės matas, todėl jį visada nagrinėja ne tik įmonės vadovai, bet ir akcininkai, kreditoriai, įvairios finansinės institucijos.

Kuo rodiklis didesnis, tuo geriau. Lygindami šį rodiklį su alternatyviais kapitalo investavimo būdais, verslininkai gali spręsti, ar verta pelną reinvestuoti, ar geriau pasirinkti kitą investavimo galimybę. Dideli (ar didėjantys) kapitalo pelningumo rodikliai rodo efektyvų vadovų darbą, įmonės akcijų pelningumo augimą bei naujų investicijų galimybes. Tačiau nuolat kyla klausimas, kaip, kokiais būdais pasiekti norimą investicijų pelningumo lygį. Nuosavo kapitalo pelningumui daro įtaką įvairaus lygio veiksniai. Taigi, *nuosavo kapitalo pelningumui turi įtakos 3 veiksniai*:

- grynasis pardavimo pelningumas,
- turto apyvartumas,
- kapitalo struktūra (Mackevičius, Molienė, Poškaitė, 2008, 78).

Grynojo pelno suma, tenkanti kiekvienam nuosavo kapitalo litui, yra: tiesiogiai proporcinga pajamų pelningumui ir turto apyvartumui ir atvirkščiai proporcinga rodikliui, kuris įvertina įmonės kapitalo struktūrą, t.y. parodo, kokia turto dalis formuojama iš nuosavo kapitalo.

Nuosekliai analizuojant kapitalo rodiklius, galima objektyviai įvertinti įmonės finansinę būklę. Kapitalo rodikliai parodo įmonės veiklos efektyvumą, pelno paskirstymo politiką, tolesnės plėtros galimybes. Apskaičiavus ir išanalizavus visus kapitalo rodiklius, galima spręsti apie investicijų pelningumą, panaudojimo efektyvumą, ir galimybę gauti ir išmokėti dividendus.

2.3. Pelningumo didinimo galimybių analizė

Įmonė, siekianti gauti pelno, turi uždirbti tiek pinigų, kad būtų padengtos visos jos išlaidos. Nuo to, kaip įmonė sugeba naudotis savo turtu, priklauso jos pelno dydis bei pelningumo rodikliai.

Pelningumo didinimas, anot D. Hofstrand (2006), yra vienas pagrindinių nuolatinių ir nenutrūkstamų verslo įmonių vadovų uždavinių, nuo kurių įgyvendinimo rezultatų priklauso sėkminga tolimesnė įmonių ar organizacijų veikla. Reikia pažymėti, kad skirtinguose mokslinės literatūros šaltiniuose pateikiamos skirtingos įmonių veiklos efektyvumo, t.y. uždirbamo pelno bei pelno pelningumo rodiklių didinimo galimybės, kurios bus plačiau apžvelgtose tolimesnėje darbo dalyje.

Pelningumo didinimo galimybių paieška neatsiejama nuo įmonės pelno bei pelningumo analizės ir įvertinimo. J.Mackevičius (2007), V.Gronskas (2005), J.Mackevičius, L.Giriūnas ir R.Valkauskas (2014) pažymi, jog įmonės pelno analizės metu tikslinga ištirti parduodamų prekių ar paslaugų paklausą ir pasiūlą, t.y.:

- Atlikti nagrinėjamo laikotarpio produkcijos pardavimo lygio analizę;
- Nustatyti esamo ir praėjusio laikotarpio pardavimo dinamiką, prognozuoti jos apimtį ateičiai;
- Apibudinti paklausą veikiančius veiksnius bei numatyti, kurie veiksniai gali turėti įtakos ateityje;
- Atlikti šių veiksmų įtakos produkcijos paklausos struktūrai, dinamikai, dydžiui tyrimą;
- Atlikti savo šalyje pagamintos analogiškos produkcijos pasiūlos šaltinių ir jos struktūros tyrimą;
- Atlikti produkcijos atnaujinimo šalyje ir užsienyje tyrimą;
- Įvertinti naujų gaminių patekimo į rinką galimybes.

Taigi, galima teigti, jog pelningumo didinimo perspektyvų įvertinimas yra viena iš trijų kompleksinio tyrimo dalių, kuris apima praeities pelningumo analizę, esamo pelningumo įvertinimą bei ateities planavimą.

Su tuo sutinka ir V. Bagdžiūnienė (2011), kurios teigimu pelno didinimo tyrimą tikslinga atlikti trimis etapais:

- Pirmiausiai, anot tyrėjos, būtina įvertinti visų pelno sudedamųjų dalių absoliutinius pokyčius.
- Toliau, atliekant horizontaliąją analizę, rekomenduojama atlikti sudedamųjų pelno dalių dinamikos palyginimą ir to pagalba išskirti svarbiausius pelną lemiančius veiksniai bei neigiamą poveikį darančius veiksniai.
- Galiausiai, išsiaiškinus teigiamą bei neigiamą poveikį darančias priežastis, galima suformuluoti pasiūlymus kaip juos pabrėžti ar pašalinti.

L. Garšvienė ir A. Lileikienė (2007) pelno ir pelningumo didinimo sprendimus sieja su segmentinės analizės metodais. Tyrėjų teigimu, pelningumo rodiklių didinimo sprendimai neatsiejami nuo prekių / paslaugų grupavimo, t.y. požiūrio į pelningumo analizę per įmonės teikiamų paslaugų ir klientų prizmę. Tokia analizė padeda nustatyti pelningiausius produktus / paslaugas, išskirti nenumatytų sąnaudų priežastis, atlikti ateities paslaugų / prekių asortimento prognozavimą, pasiūlyti sąlygų tobulinimo galimybes.

Tyrėjos pelningumo analizės metu siūlo atlikti įmonės klientų grupavimo ir specifinių sąlygų taikymo analizę. Tyrėjos akcentuoja, jog paslaugas teikiančios įmonės analizės metu turėtų :

- Nustatyti optimalias ir minimalias gautinas paslaugos pajamas;
- Išskirti paslaugų ar jų grupių klientų poreikius;
- Naudoti teikiamų paslaugų pelningumo modelius;
- Atlikti išsamius vienam klientui tenkančio pelno, panaudotų paslaugų bei operacijų skaičiaus skaičiavimus ir vertinimus.

L. Garšvienės ir A. Lileikienės (2007) teigimu, atskirų paslaugų / prekių pelningumo analizė padeda geriau įvertinti įmonės pelno struktūrą, kas sudaro sąlygas optimalių pelno didinimo priemonių nustatymui, racionalesnių sprendimų priėmimui, aiškesniam šių sprendimų ekonominių pasekmių supratimui, didesnio įmonės veiklos efektyvumo užtikrinimui.

Moksliniuose šaltiniuose (Mackevičius, 2007; Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011; Staikouras, Wood, 2011 ir kt.) pabrėžiama, kad įmonės pelningumo didinimo galimybės yra atskleidžiamos per **vidinius bei išorinius** pelningumą įtakančius veiksniai.

Išorės veiksniai yra daugiau makroekonominio pobūdžio, kuriuos įtakoja politiniai, teisiniai, visuomeniniai, techniniai ir ekonominiai procesai, darantys įtaką įmonės plėtrai ir konkurencingumui. D. Rasiah (2010) išorinius veiksniai apibūdina kaip įmonės vadovybės

neįtakojamas aplinkybės, tokias kaip palūkanų normos, infliacijos tempai, rinkos augimas ar rinkos dalis. Analizuojant įmonės pelną įtakojančius veiksnius, autoriai (Mackevičius, 2007; Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011) siūlo išskirti keturias pagrindines analizės kryptis:

- Produkcijos pardavimo lygį.
- Nustatyti esamo ir praėjusio laikotarpio pardavimų dinamiką.
- Nustatyti paklausą apibūdinančius veiksnius bei numatyti jų įtaką.
- Ištirti paklausos veiksnių įtaką produkcijai, dinamikai ir dydžiui.

Įmonės pelną veikia ūkinė politika, vietinės veiklos sąlygos. Rinkos ekonominėmis sąlygomis didelę įtaką pelnui daro pasiūlos ir paklausos veiksniai. Įmonės ūkinę veiklą ir finansinį rezultatą veikia valstybės ūkinė politika, ekonominė sistema, vietinės veiklos sąlygos, nagrinėjamos įmonės produkcijos paklausa. Visi šie veiksniai formuoja efektyvią įmonės veiklą rinkos sąlygomis.

Vidaus veiksniai įtakoja materialiniai ištekliai, kuriais įmonė disponavo einamuoju laikotarpiu, taip pat – ūkiniai–gamybiniai planai. Pardavimų pelnas gaunamas iš pagrindinės veiklos, kuria užsiima įmonė. Šį rezultatą įtakoja šie veiksniai:

- Veiklos prekių (paslaugų) apimtys pasikeitimas.
- Veiklos prekės struktūros pasikeitimas.
- Kainų ir tarifų pasikeitimas.
- Veiklos sąnaudų pasikeitimas.
- Žaliavų, medžiagų, kuro kainų bei energijos tarifų pasikeitimas.
- Pervežimo tarifų pasikeitimas.
- Išlaidų darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui pasikeitimas (Mackevičius, 2007; Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011).

Pasak V. Gronsko (2005), išorės ir vidaus veiksniai pelnui daro įtaką. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad jie daro didelę įtaką ne tik pelnui, bet ir apskritai tolesnei įmonės plėtrai, jos konkurencingumui rinkoje, svarbu šiuos veiksnius tirti ir sisteminti, nors tiksliai apskaičiuoti jų įtaką yra sudėtinga. J. Mackevičius (2007) pritaria V. Gronsko (2005) nuomonei, kad daugiausiai dėmesio reikia skirti vidaus veiksnių analizei. Pagrindiniai veiksniai, turintys įtakos pelnui ir kurių dydį gali veikti įmonių vadovai bei kiti darbuotojai, yra šie:

- *pardavimų apimtys* – tarp pelno ir pardavimų apimtys yra tiesioginis ryšys. Didėjant parduotos produkcijos apimčiai ir esant nekintamiems kitiems veiksniams, pelnas didės. Ir atvirkščiai – jeigu mažės parduotų prekių kiekis, tai mažės ir pelnas.

- *pardavimo kainos* taip pat tiesiogiai veikia pelno pokytį. Jeigu prekės parduodamos didesnėmis kainomis, lyginant su praėjusiu laikotarpiu, tai ir pelnas didės. Ir atvirkščiai – prekes parduodant mažesnėmis kainomis, pelnas sumažės.
- *pardavimo savikaina*. Tarp jos ir pelno yra atvirkštinė priklausomybė. Didėjant produkcijos savikainai, pelnas mažėja, o savikainai mažėjant, pelnas didėja.
- *produkcijos asortimentas ir struktūra*. Struktūros ir asortimento veiksnio tiesiogiai iš pelno apskaičiavimų nematyti. Jeigu gaminama ir parduodama produkcija yra nevienodo pelningumo, tai padidėjus pelningesnės produkcijos lyginamajam svoriui, pelnas didės, o padidėjus mažiau rentabilios arba nuostolingos produkcijos lyginamajam svoriui, pelnas mažės (Gronskas, 2005; Mackevičius, 2008).

D. Hofstrand (2006) pažymi, jog pelningumo rodiklis priklauso nuo dviejų veiksnių - pajamų ir išlaidų. Todėl ir pelningumo didinimas priklauso nuo pajamų didinimo bei išlaidų mažinimo sprendimų. Taigi, kalbant plačiąja prasme, siekiant užtikrinti pelningumo augimą, būtina kontroliuoti dvi jo sudedamąsias dalis – pajamas bei išlaidas. Mokslininkai, kaip minėta anksčiau, pateikia didelę įvairovę pačių įvairiausių priemonių ir būdų, kaip užtikrinti minėtų įmonės veiklos rodiklių pokyčius.

L. Juozaitienės (2007) teigimu, įmonės pelnas priklauso nuo jos vadovų gebėjimo naudoti turimą turtą. Ši autorė akcentuoja, kad spręsti pelno didinimo klausimus reikėtų atsargiai, nes maksimalus pelno siekimas gali sukelti ir tam tikrų nepageidaujamų pasekmių tokių kaip įmonės veiklos rizikos padidėjimas, socialinių problemų išryškėjimas, kai įmonė pažeidžia darbuotojų interesus laiku nemokėdamas arba mokėdama mažus atlyginimus.

Įmonės pelno dydis priklauso nuo veiklos pobūdžio, dydžio, verslo aplinkos, apskaitos sistemos principų bei kitų sąlygų:

- ilgalaikio turto nusidėvėjimo būdo (tiesioginis, produkcijos, dvigubai mažėjančios vertės ir metų skaičiaus metodai);
- pasirinktų atsargų apskaitos metodo (LIFO, FIFO);
- rezervų abejotinoms skoloms dydžio;
- kreditų palūkanų dydžio (Juozaitienė, 2007).

V. Bagdžiūnienė (2011) pažymi, jog įmonės siekia uždirbti kuo daugiau pelno, kuo geriau panaudodamos ribotus išteklius: keliant darbo našumą, geriau naudojant įrengimus, didinant kapitalo apyvartumą, veiksmingiau naudojant kapitalą, mažinant sąnaudas. Visi išteklių – žaliavų, darbo, technikos ir kt. ribojimai neturi reikšmingos įtakos įmonių veiklai, jeigu jie nėra gerai suplanuoti, išnagrinėti ir išanalizuoti. Produkto paklausa gali būti šiek tiek valdoma – naudojant

reklamos ir kitokias pardavimo skatinimo priemones, galima padidinti produkto pardavimo apimtis. Taigi, tyrėja pabrėžia tiek plačiai paplitusius perduotos pelningos produkcijos apimčių didinimo procesą, bei kainų didinimo veiksmus, tiek kokybės gerinimą, pardavimų terminų optimizavimą, naujų geresnių pardavimo rinkų paiešką, savikainos mažinimą.

T. Venkatesan, S.K. Nagarajan (2012) pabrėžia, jog siekiant padidinti pelningumą verta ne tik didinti gamybos apimtis, bet ir naudoti pažangias technologijas, padedančias sumažinti gamybos kaštus bei darbo užmokesčio sąnaudas.

A. Klapalova (2015) pelningumo didinimo procese pabrėžia ekonomišką išteklių panaudojimo svarbą. E. Evans (2014) pabrėžia tokius pelningumo didinimo veiksmus, kaip didesnių pajamų gavimas, didinant pelningesnių gaminių gamybos apimtis, gamyboje naudojant pažangesnes technologijas. Tai, pasak tyrėjo, leidžia padidinti pardavimų pajamas bei grynąjį pelną, tačiau būtina užtikrinti, jog technologijų diegimo arba gamybos apimčių didinimo kaštai bus mažesni už gaunamą naudą. Tyrėjas įvardija ir kitus, mažesnių išlaidų reikalaujančius veiksmus, susijusius su rinkodaros veiklos gerinimu, tokius kaip:

- Tiesioginis marketingas;
- Papildomos vertės pridėjimas produkcijai;
- Nišinių arba specifinėms rinkoms skirtų gaminių gamybą;
- Gaminių kokybės gerinimas.

I. Asimakopoulou, A. Samitas ir T. Papadogonas (2009) nustatė, jog įmonių pelningumą teigiamai įtakoja įmonės dydis bei valdymo efektyvumas. Taip pat, tyrėjų nuomone, neigiamą poveikį pelningumui daro įsiskolinimo lygis. Tyrėjai taip pat nustatė, jog pardavimų augimas pelningumo pokyčius labiau veikia mažesnėse įmonėse, kai didesnėse kompanijose šis poveikis nėra labai reikšmingas.

H. Y. Ching, A. Novazzi ir F. Gerab (2011) išskyrė veiksnius, įtakančius įmonių veiklą bei nustatė pelningumą labiausiai įtakančius veiksnius. Tyrėjai nustatė, jog įmonės veiklą ir jos pelningumą labiausiai nulemia įmonės dydis, o mažiausią poveikį veiklai daro finansinės skolos.

A. Andrijauskienė (2004), nagrinėjant pelno didinimo galimybes ir pelną didinančių veiksnių veikimą, priklausančių nuo gamybos kaštų mažinimo, kainų už parduodamas prekes ar paslaugas lygio didinimo, parduodamų prekių ar paslaugų kiekio, kokybės gerinimo bei gamybos išteklių racionalaus panaudojimo, išskyrė tokius konkrečius pelno ir pelningumo didinimo sprendimus, tokius kaip gamybos apimtys didinimas, produkcijos kokybės gerinimas, nereikalingų priemonių pardavimas arba nuoma, savikainos mažinimas geriau išnaudojant materialiuosius išteklius bei didinant darbo našumą, naujų rinkų paieška, siekis realizuoti produkciją didesnėmis kainomis, tame tarpe ir naujose rinkose.

J. Mackevičius (2005), apibendrindamas užsienio tyrėjų darbus, priėjo išvados, jog įmonei norint padidinti pelningumą, būtina mažinti išlaidas. Tai, anot tyrėjo, pirmiausiai sietina su darbo užmokesčio fondo mažinimu, atliekant darbuotojų skaičiaus mažinimo veiksmus. Tam būtina ištirti darbuotojų funkcijas, nustatyti, tam tikrų funkcijų svarbą įmonei, įvertinti funkcijų atsisakymo poveikį įmonės veiklos tęstinumui ar kokybei, ištirti funkcijų vykdymo perteikimą kitam darbuotojui, atlikti funkcijų persidengimo ar dubliavimosi analizę ir eliminavimą.

C.K. Staikouras ir G.E. Wood (2011) kaip esminį įmonės pelningumą įtakojantį veiksnį įvardina išlaidų kontrolę. Išlaidų valdymas, pasak tyrėjų, suteikia svarbias ir nuoseklias pelningumo didinimo galimybes. Tas ypatingai pasireiškia didelėse įmonėse, kuriose egzistuoja didelė atlyginimų ir darbo užmokesčio būdų bei formų įvairovė. Todėl išlaidos darbo jėgai įvardijamos kaip lemiamas santykinį pelningumą įtakojantis elementas.

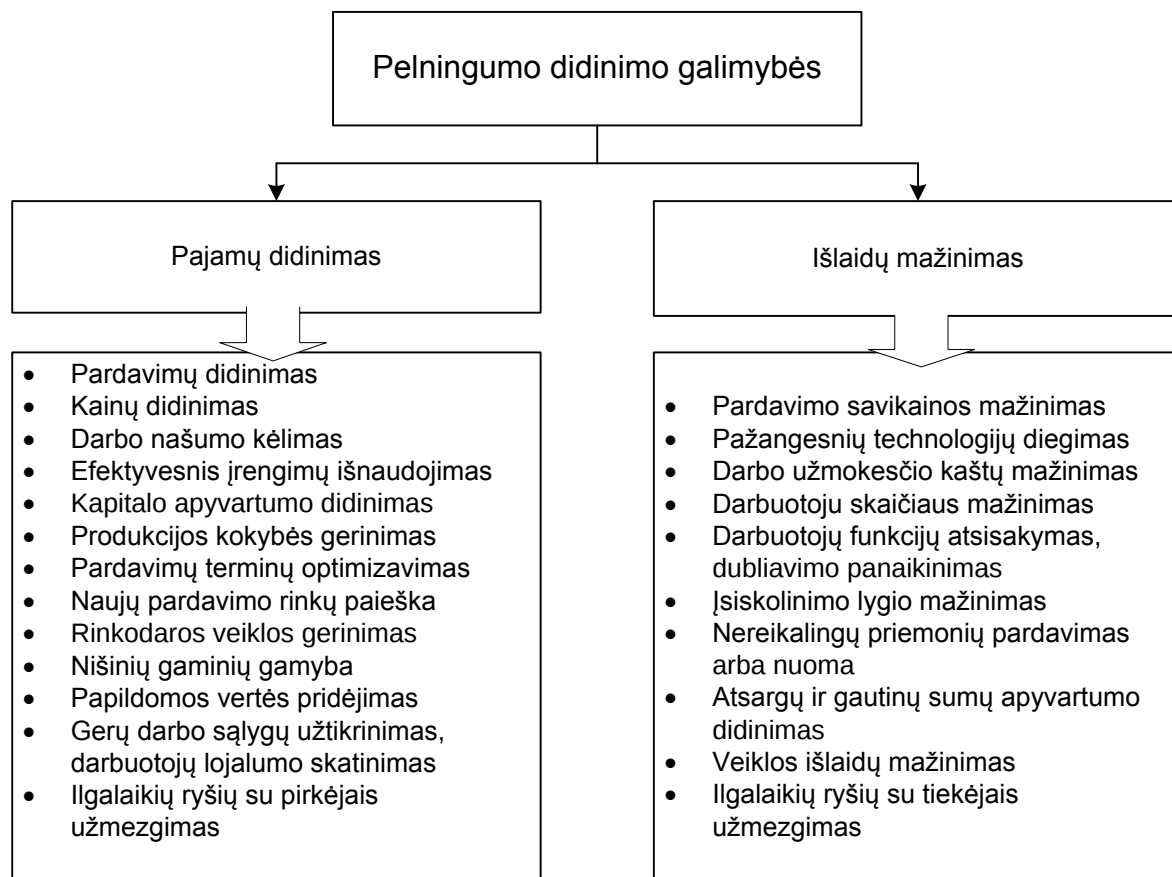
C. Burja (2011) pelningumo didinimo galimybes sieja su išteklių valdymo efektyvumu, apimančiu atsargų valdymo efektyvumą, skolų ir įsiskolinimo lygį, kapitalo valdymo efektyvumą. Tyrėjas teigia, jog įmonėse didelis dėmesys turi būti nukreiptas į efektyvų trumpalaikio turto, kuris paprastai užima didesnę turto dalį, naudojimą. Trumpalaikio turto naudojimo efektyvumo augimą užtikrina jį sudarančių elementų, tokių kaip atsargos ar gautinos sumos, apyvartumo didinimas. C. Burja (2011) taip pat nurodo, jog įmonės savo veiklą turėtų finansuoti naudojantis įvairiais finansavimo šaltiniais, tačiau būtina užtikrinti, jog skolos nepasiektų lygio, įtakojančio įmonių veiklos autonomiškumą. Tyrėjo teigimu, įmonės pelningumo didinimą reikšmingai įtakoja ir veiklos išlaidų mažinimo veiksmai.

M. Farah, N. Supartika (2015) pažymi, kad firmos pelningumą teigiamai veikia tokie veiksniai, kaip

- Produktyvumas. Jo didinimą įmonės vadovai gali paskatinti naudodami darbuotojų premijavimo ar apdovanojimo veiksmus, sudarant geras darbo sąlygas bei užtikrinant gerą darbo vietų lygį. Tai didina darbuotojų lojalumą ir jų komfortiškumo pojūčius. Tai savo ruožtu didina jų produktyvumą ir įmonės pelningumą.
- Ryšių pramonėje užmezgimas. Ilgalaikių ryšių su partneriais, tokiais kaip tiekėjai ar pirkėjai, užmezgimas įmonės vadovybei padeda labiau kontroliuoti sąnaudas bei išteklius. Tai taip pat padeda pasiekti aukštesnę gaminių kokybę, kas prisideda prie klientų pritraukimo.

Taigi, galima teigti, kad įmonės pelną ir pelningumą įtakojantys veiksniai gali būti tiek išoriniai, tiek vidiniai. Priklausomai nuo įmonės vykdomos ūkinės veiklos pobūdžio šių veiksnių įtaka yra nevienoda. Įmonės pelnas priklauso nuo joje vykstančių procesų, o pagrindiniais pelningumo lygį lemiančiais veiksniais mokslinėje literatūroje yra įvardijamas pardavimų apimtys

didinimas bei sąnaudų mažinimas. Jiems užtikrinti tyrėjai siūlo didelę įvairovę veiksmų, pradedant nuo kainų lygio pakėlimo ar gamybos apimties didinimo ir baigiant naujų technologijų diegimu, efektyvių išteklių sunaudojimu ar ryšių ūkio sektoriuje stiprinimu (žr. 2.3.1 pav.).

2.3.1. pav. Pelningumo didinimo galimybės (sudaryta autorės)

Apibendrinant teorines pelningumo didinimo galimybes, galima daryti išvadą, kad kiekviena įmonė gali pasirinkti, įvairius pelningumo didinimo būdus, tačiau rekomenduojama juos derinti tarpusavyje. Įmonė turi atkreipti dėmesį į pagrindinius veiksnius, kurie turi įtakos pelnui: pardavimo apimtis, pardavimo kainas, pardavimo savikainą, produkcijos asortimentą ir struktūrą. Be abejo, reikia nepamiršti ir spręsti klausimų, susijusių su darbo našumu: darbo metodų parinkimu, išteklių panaudojimu, sąnaudų normavimu ir produktų modifikavimu, nuolatinis tobulinimas. Taip pat naudotis rinkodaros priemonėmis. Visi šie veiksmai: išoriniai ir vidiniai gali padėti nagrinėjant pelno didinimo galimybes įmonėje.

3. UAB „TELESOFTAS“ PELNINGUMO DIDINIMO SPRENDIMAI IR VEIKLOS PROGNOZAVIMAS 2015 M.

3.1. Pelningumo didinimo priemonių pritaikymas

Įmonių vadovai dažnai kalba apie ateities perspektyvas, kiekvienas skirtingai suvokdamas, ką reikia daryti ir kokių lygių pasiekti. Todėl, darant prognozes, reikia kuo objektyviau įvertinti dabartinę finansinę būklę, kuo išsamiau palyginti buvusių ir numatomus tikslus, veiklos taktiką ir strategiją (Mackevičius, 2007).

Pirmojoje darbo dalyje atlikta įmonės finansinės veiklos analizė atskleidė didelę UAB „TeleSoftas“ pelningumo problemą. Analizės metu nustatyta, jog nepaisant padidėjusio gaunamo pelno, įmonės pelningumo rodikliai išlieka labai žemame lygyje. Žinant, kad žemo pelningumo rodikliai rodo įmonės nesugebėjimą tikslingai paskirstyti išlaidas, darytina išvada, jog UAB „TeleSoftas“ būtina priimti sprendimus, susijusius su efektyvesniu išlaidų valdymu ir jų mažinimu.

Atliktos įmonės pelno (nuostolių) ataskaitos vertikaliosios analizės metu nustatyta, jog didžiausias įmonės išlaidas sudaro pardavimo savikaina. Todėl tikslinga išsamiau įvertinti jos sudėtį. Įmonės 2014 m. pardavimo savikainos struktūra pateikiama 11 lentelėje.

11 lentelė. UAB „TeleSoftas“ 2014 m. pardavimo savikainos sudėtis

Pardavimo savikainos išlaidų grupė	Suma EUR	Dalis, proc.
Atlyginimų sąnaudos	743.606	66,2%
Draudimo įmokos	8.233	0,7%
Programavimo paslaugų pirkimai iš kitų įmonių	263.005	23,4%
Komunalinės išlaidos	11.340	1,0%
Reprezentacinės ir reklamos išlaidos	18.921	1,7%
Komandiruotės	20.776	1,9%
Konsultacijos marketingo klausimais	13.010	1,2%
Parama	2.693	0,2%
Trumpalaikio turto nurašymas	24.813	2,2%
Kuras	982	0,1%
Kanceliarinės išlaidos	991	0,1%
Komisiniai bankui	4.832	0,4%
Mobiliojo ryšio išlaidos	8.740	0,8%
Palūkanos už pasinaudotą Overdraftą banke	959	0,1%
Iš viso:	1.122.901	100,0%

Kaip matyti iš 11 lentelės, didžiausią pardavimų savikainos dalį sudaro atlygis darbuotojams ir susijusios išlaidos, sudarančios du trečdalius pardavimų savikainos, bei papildomų programavimo paslaugų įsigijimas iš kitų įmonių, kurios sudaro beveik ketvirtadalį

pardavimų savikainos. Taigi, šios dvi išlaidų grupės sudaro beveik 90 % parduodamų paslaugų savikainos, todėl galima teigti, jog siekiant sumažinti produkcijos savikainą, bendrovė didžiausią dėmesį turėtų kreipti į šių dviejų grupių išlaidų optimizavimą. Tai galėtų būti pasiekta ribojant darbo užmokesčio fondo bei kitų aktualių išlaidų didinimą, lyginant su numatomu pardavimo pajamų didėjimu, o išsamiau numatomos priemonės bus aptartos pristatant tris numatomus pelningumo didinimo scenarijus.

Atliktos įmonės finansinės veiklos analizės metu taip pat buvo nustatyta, jog didelę dalį įmonės išlaidų sudaro veiklos išlaidos, todėl taip pat tikslinga išsamiai įvertinti ir šias bendrovės patiriamas išlaidas. Įmonės 2014 m. veiklos išlaidų struktūra pateikiama 12 lentelėje.

12 lentelė. UAB „TeleSoftas“ 2014 m. veiklos išlaidų sudėtis

Veiklos išlaidų grupė	Suma, EUR	Dalis, proc.
Nuoma	25.600	10,7%
Internetas	1.223	0,5%
Patalpų apsauga	474	0,2%
Vandens aparato nuoma	65	0,0%
Automobilių nuoma iš darbuotojų (2 automobiliai)	8.071	3,4%
Palūkanos už automobilio lizingą	277	0,1%
Nario mokestis Infobalt	807	0,3%
Atlyginimų sąnaudos	144.345	60,3%
Ilgalaikio turto nusidėvėjimas ir amortizacija	58.617	24,5%
Iš viso:	239.480	100,0%

Kaip matyti iš 12 lentelės, didžiausią dalį veiklos išlaidų sudaro atlygis darbuotojams ir susijusios išlaidos, sudarančios tris penktadalius veiklos išlaidų. Beveik ketvirtadalį sąnaudų sudaro nusidėvėjimo ir amortizacijos išlaidos, o dešimtadalį – nuomos išlaidos. Kitos išlaidos sudaro mažiau nei 5 % veiklos sąnaudų, todėl jų sumažinimas įmonės pelningumo pokytį įtakoti labai nežymiai. Todėl galima teigti, jog siekiant reikšmingai sumažinti veiklos išlaidas, bendrovė turėtų priimti sprendimus, susijusius su darbo užmokesčio bei nuomos išlaidų optimizavimu. Tai galėtų būti pasiekta ribojant administracijos darbuotojų darbo užmokesčio fondo bei kitų aktualių išlaidų didinimą, lyginant su numatomu pardavimo pajamų didėjimu, o išsamiau numatomos priemonės bus aptartos pristatant tris numatomus pelningumo didinimo scenarijus.

Įvertinant išryškintas pardavimų savikainos bei veiklos išlaidų mažinimo kryptis bei jas siejant su antroje darbo dalyje identifikuotomis teorinėmis išlaidų mažinimo galimybėmis bei ypatumais, suformuluojami trys UAB „TeleSoftas“ išlaidų mažinimo scenarijai:

- I scenarijaus atveju projektuojamas visų įmonės darbuotojų darbo užmokesčio mažinimas, t.y. projektuojamas bendro įmonės darbo užmokesčio bei su tuo susijusių išlaidų fondo santykinės dalies pardavimo pajamose nežymus mažėjimas.

- II scenarijaus atveju projektuojamas kitų kaštų ir išlaidų mažinimas, darbo užmokesčio fondo santykinei daliai, lyginant ją su pardavimo pajamomis, išliekant stabiliai.
- III scenarijaus atveju projektuojamas diferencijuotas išlaidų, skirtų darbo užmokesčiui, fondo santykinės dalies pardavimo pajamose mažinimas, taip pat optimizuojant ir kitas įmonės patiriamas išlaidas.

Akivaizdu, jog iš vienos pusės minėti pasiūlymai gali būti rizikingi įmonės veiklos rezultatams, pardavimo pajamoms ar atliekamų paslaugų kokybei. Tačiau būtina pabrėžti, jog įmonei siekiant reikšmingų pelningumo rodiklių pokyčių ir kreipiant dėmesį į kaštų optimizavimą, nelieka kitos išeities, kaip didžiausią dėmesį sutelkti į didžiausią santykinę pardavimo savikainos bei veiklos sąnaudų dalį sudarančių kaštų valdymą. Taip pat būtina pabrėžti, jog minėti pasiūlymai nenumato darbo užmokesčio ar kitų išlaidų apimčių mažinimo, o numato mažesnius darbo užmokesčio fondo bei kitų sąnaudų augimo tempus, lyginant su pardavimo pajamų augimu.

Pirmojo scenarijaus priemonė, t.y. bendro darbo užmokesčio fondo mažinimas, pagrindžiamas labai didele su darbo užmokesčiu susijusių išlaidų visose įmonės patiriamose išlaidose, dalimi. Pagal 13 lentelės duomenis matyti, jog bendros UAB „TeleSoftas“ 2014 m. išlaidos, susijusios su darbo santykiais, buvo lygios 887.952 EUR, kas sudarė 65,2 % visų įmonės patirtų išlaidų.

13 lentelė. UAB „TeleSoftas“ su darbo užmokesčiu susijusių išlaidų santykis su bendromis išlaidomis 2014 m.

Išlaidų grupė	Išlaidų bendra suma, EUR	Atlyginimų sąnaudos išlaidose, EUR	Dalis, proc.
Produkcijos savikaina	1.122.900	743.606	66,2%
Veiklos išlaidos	239.479	144.345	60,3%
Išlaidos iš viso	1.362.380	887.952	65,2%

Todėl galima teigti, jog darbo užmokesčio fondo sumažinimas vienu procentu įmonei padėtų sutaupyti po 8879 EUR per metus.

Įvertinant aukštą UAB „TeleSoftas“ darbuotojams mokamo darbo užmokesčio lygį bei šių sąnaudų reikšmingumą bendroje įmonės patiriamų sąnaudų struktūroje, projektuojama, jog pirmojo scenarijaus atveju visos darbo užmokesčio išlaidos 2015 m. įmonėje bus sumažintos 5%. Tam pasiekti reikia ne tik sumažinti įmonės darbuotojų darbo užmokestį, tačiau ir efektyviau valdyti darbo išteklius, ištiriant įmonės darbuotojų darbo funkcijas, jų persidengimą ir dubliavimąsi, siekiant, jog darbuotojai efektyviau išnaudotų darbo laiką. Išsamūs pelno (nuostolių) ataskaitų straipsnių verčių skaičiavimai pateikiami formuojant prognozuojamas įmonės finansines ataskaitas.

Antrojo scenarijaus atveju daroma prielaida, jog įvertinant įmonės veiklos pobūdį ir situaciją darbo rinkoje, nepaisant aukšto darbo užmokesčio lygio įmonėje, darbo užmokesčio fondo sumažinimas keltų grėsmę įmonei prarasti konkurencingumą darbo rinkoje. Todėl šio scenarijaus atveju numatoma naudoti kitų reikšmingų įmonės sąnaudų mažinimo priemonę. Todėl antrajame scenarijuje projektuojama, jog tikslinga optimizuoti kitų reikšmingų įmonės sąnaudų grupių išlaidas.

Siekiant sumažinti pardavimų savikainą, racionalu mažinti tokių išlaidų, kaip draudimo įmokos, komunaliniai patarnavimai, reprezentacinės ir reklamos išlaidos, komandiruočių išlaidos, konsultacijų, kanceliarinių išlaidų, komisinių bankui bei mobilaus ryšio sąnaudas.

Siekiant sumažinti veiklos išlaidas, racionalu optimizuoti patalpų nuomos, interneto ryšio, automobilių nuomos išlaidas. Visos minėtos išlaidos įmonėje, kaip matyti pagal 14 lentelės duomenis, sudaro 9,2 proc. bendrų išlaidų.

14 lentelė. UAB „TeleSoftas“ optimizuotinių išlaidų santykis su bendromis išlaidomis 2014 m.

Išlaidų grupė	Išlaidų bendra suma, EUR	Optimizuotinos sąnaudos, EUR	Dalis, proc.
Produkcijos savikaina	1.122.900	90.517	8,1%
Veiklos išlaidos	239.479	35.433	14,8%
Išlaidos iš viso	1.362.380	125.949	9,2%

Todėl galima teigti, jog kitų, su darbo santykiais nesusijusių išlaidų sumažinimas vienu procentu įmonei padėtų sutaupyti 1259 EUR per metus.

Įvertinant platų išlaidų mažinimo galimybių spektrą, projektuojama, jog antrojo scenarijaus atveju visos optimizuotinos išlaidos 2015 m. įmonėje bus sumažintos 20 %. Tam pasiekti tikslinga taikyti griežtesnę įmonės vadovybės sąnaudų kontrolę. Siekiant gauti ženklesnes nuolaidas, su tiekėjais rekomenduojama pasirašyti ilgesnio laikotarpio paslaugų teikimo sutartis (ryšio, interneto, nuomos, apsaugos, konsultacines ir pan.). Išsamūs pelno (nuostolių) ataskaitų straipsnių verčių skaičiavimai pateikiami formuojant prognozuojamas įmonės finansines ataskaitas.

Trečiojo scenarijaus atveju daroma prielaida, jog siekiant kuo efektyviau atlikti kaštų mažinimą įmonėje, tikslinga taikyti kompleksinį visų galimų sąnaudų grupių mažinimą. Tai apimtų tiek personalo darbo užmokesčio fondo išlaidų mažinimą, tiek kitų su darbo santykiais nesusijusių išlaidų optimizavimą, tiek programavimo paslaugų pirkimo iš kitų įmonių pirkimo išlaidas.

Projektuojant UAB „TeleSoftas“ darbo užmokesčio fondo mažinimą, numatoma taikyti diferencijuoto darbo užmokesčio išlaidų mažinimo priemones. Numatoma, jog tikslinga sumažinti

darbo užmokesčio išlaidas įmonės administracijos darbuotojams bei vidutinės bei žemesnės kvalifikacijos programuotojams, o aukščiausios kvalifikacijos programuotojams darbo užmokesčio lygio keisti netikslinga. Todėl numatoma, jog žemiausios kvalifikacijos programuotojams darbo užmokestis būtų sumažintas 5%, vidutinės kvalifikacijos programuotojams bei administracijos personalui – 2,5 %.

Įvertinant tai, jog įmonėje įvairios kvalifikacijos ir patyrimo lygio programuotojai pasiskirstę daugmaž tolygiai (juos skirstant į mažiausios, vidutiniškos ir aukščiausios kvalifikacijos bei patyrimo programuotojus), toks siūlomas diferencijuotas programuotojų atlyginimo sumažinimas lemtų 2,5% darbo užmokesčio sąnaudų pardavimo savikainoje sumažėjimą.

UAB „TeleSoftas“ veiklos analizės metu taip pat nustatyta, jog dėl nepakankamai efektyvaus darbų paskirstymo tarp programuotojų grupių, nepakankamai efektyvaus darbo laiko išnaudojimo, įmonė nemažą dalį programavimo paslaugų įsigyja iš analogišką veiklą vykdančių bendrovių. Kaip buvo nustatyta analizuojant produkcijos savikainą, tokių išlaidų dalis sudaro daugiau nei 263 tūkst. EUR arba 23,4 % pardavimų savikainos.

Taigi, efektyvesnis darbo procesų organizavimas ir optimizavimas, kurio pagalba įmonės darbuotojai galėtų atlikti 1 % tokių įsigyjamų programavimo paslaugų įmonei per metus leistų sutaupyti 2630 EUR.

Todėl projektuojama, jog efektyvesnis darbo išteklių valdymas, eliminuojant įmonės darbuotojų darbo funkcijų persidengimą ir dubliavimąsi, leistų UAB „TeleSoftas“ darbuotojams efektyviau išnaudoti darbo laiką, padidinti darbo našumą, ko pasėkoje išlaidos programavimo paslaugų įsigijimui iš kitų įmonių sumažėtų 10 %.

Taip pat numatoma, jog įmonei tikslinga efektyviau valdyti kitas papildomas išlaidas, išsamiau įvertintas pristatant antrąjį pelningumo didinimo galimybių scenarijų. Tačiau šiuo atveju prognozuojama, jog minėtas papildomas išlaidas (nuomos, kuro, reprezentacines, konsultacines, ryšio paslaugų ir kt.) pavyks sumažinti mažesniais nei antrajame scenarijuje mastai, t.y. 10 %.

Išsamūs pelno (nuostolių) ataskaitų straipsnių verčių skaičiavimai pateikiami formuojant prognozuojamas įmonės finansines ataskaitas.

Apibendrinant galima daryti išvadą, jog įvertinus analizės metu nustatytas pardavimo savikainos bei veiklos išlaidų mažinimo kryptis bei jas susiejus su teorinėmis išlaidų mažinimo galimybėmis bei ypatumais, buvo suprojektuoti trys UAB „TeleSoftas“ išlaidų mažinimo scenarijai. Juose numatytos įvairios priemonės ir galimybės optimizuoti darbo užmokesčio, paslaugų pirkimo, kitų veiklos bei išlaidų bei produkcijos savikainos kaštus.

3.2. Pelno (nuostolio) ataskaitos prognozė

Įvertinant apžvelgtuose trijuose scenarijuose numatytas prielaidas bei prognozuojant kitus ateities įmonės finansinius rodiklius, toliau modeliuojamos situacijos ir formuojamos prognozuojamos UAB „TeleSoftas“ 2015 m. pelno (nuostolio) ataskaitos.

Modeliuojant situaciją daromos šios papildomos prielaidos:

- Remiantis 2012-2014 m. bendrovės vidutiniu metiniu pardavimo pajamų pokyčiu, kuris sudarė 30,9 %, Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos prognozėmis, jog 2015 m. šalies BVP didės 2,5 %¹, taip pat įvertinant informacinių technologinių inovacijų poreikio didėjimo tendencijas tiek Lietuvoje, tiek visame pasaulyje, daroma prielaida, jog įmonė ir 2015 m. išlaikys veiklos apimčių augimą. Įvertinant tai, kad 2015 m. prognozuojamas šalies ūkio plėtros lėtėjimas, taip pat įvertinant labai didelius praėjusių dviejų metų įmonės veiklos plėtros mastus, kuriuos ilgą laiką išlaikyti nėra realu, planuojamas 2015 m. įmonės veiklos plėtros augimo tempų sulėtėjimas. Todėl numatoma, kad veiklos apimčių augimas 2015 m. kiek sulėtės ir sudarys 25 %.

- Remiantis 2012-2014 m. bendrovės vidutiniu metiniu pardavimo sąnaudų pokyčiu, kuris sudarė 29,3 %, bei numatomais 2015 m. pardavimo apimčių augimu, daroma prielaida, jog įmonės pardavimų savikainos augimas 2015 m. kiek sulėtės ir bus lygus pardavimų augimui, t.y. sudarys 25 %. Tačiau įvertinant aptartuose scenarijuose darytas įmonės išlaidų mažinimo prielaidas, modeliuojama, jog tam tikros pardavimų savikainos išlaidų grupės augs dar mažesniais tempais.

- Remiantis 2012-2014 m. bendrovės vidutiniu metinių veiklos sąnaudų pokyčiu, kuris sudarė 25,35 %, daroma prielaida, jog veiklos sąnaudų augimas kiek sumažės ir sudarys 23 %. Tačiau, kaip ir pardavimų savikainos atveju, įvertinant ankstesniame poskyryje aptartuose scenarijuose darytas įmonės išlaidų mažinimo prielaidas, modeliuojama, jog tam tikros veiklos sąnaudų išlaidų grupės augs dar mažesniais tempais, koreguotais pagal darytas prielaidas.

- Finansinės bei kitos veiklos pajamos ir sąnaudos išliks 2014 m. lygyje.
- Pelno mokesčio tarifas sudarys 15 procentų.

Pirmiausiai, modeliuojant bendrovės pelno (nuostolio) ataskaitą, pagal aptartuose scenarijuose iškeltas prielaidas, nusakančias atskirų pardavimo savikainos elementų pokyčius, o taip pat įvertinant aukščiau pateiktas bendras įmonės veiklos kitimo prielaidas, apskaičiuojama 2015 m. UAB „TeleSoftas“ pardavimo savikaina bei jos sudedamosios dalys. Skaičiavimų rezultatai pateikiami 15 lentelėje. Kaip matyti iš lentelėje pateiktų duomenų, dėl scenarijuose

¹ Ekonominės raidos scenarijus. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015 m. birželio 30 d.]. Prieiga per internetą: < http://www.finmin.lt/web/finmin/aktualus_duomenys/makroekonomika >

numatytų priemonių įgyvendinimo bei numatytų prielaidų išpildymo, kiekvieno scenarijaus metu atitinkama pardavimo savikainos išlaidų grupė kinta mažesniu tempu, nei numatytas bendras savikainos kitimas.

Pavyzdžiui, įgyvendinant pirmąjį scenarijų, numatoma, jog atlyginimų sąnaudos kartu su pardavimų savikaina didės, tačiau bus 5 proc. sumažintos. Todėl jų metinio padidėjimo tempas apskaičiuojamas įvertinant tiek bendrą numatomą savikainos padidėjimą (25 proc., arba 0,25), tiek numatomą atlyginimų sąnaudų sumažinimą (5 proc. arba 0,05):

$$2015 \text{ m. atlyginimų sąnaudų augimo tempas} = (1+0,25) * (1-0,05) = 1,25 * 0,95 = 1,1875.$$

Atitinkamai apskaičiuojami ir kiti pardavimų savikainos straipsnių pokyčiai, kurie yra koreguojami pagal numatytas atitinkamų scenarijų prielaidas (II scenarijuje - draudimo, komunalinių, reprezentacinių ir kitų išlaidų pokyčiai). Todėl prognozuojama, jog įgyvendinus kaštų mažinimo priemones, numatytas I-III scenarijuose, įmonės pardavimo savikaina padidėtų mažesniais tempais, nei numatomas bendras pardavimų savikainos augimas 25%.

Įgyvendinus griežtesnes darbo užmokesčio fondo mažinimo priemones, numatytas I scenarijuje, pardavimų savikaina 2015 m. padidėtų 20,9 %, įgyvendinus kitų kaštų optimizavimo prielaidas, numatytas II scenarijuje, pardavimo savikaina padidėtų 23,1 %, o įgyvendinus kompleksines kaštų optimizavimo priemones, apibrėžtas III scenarijuje, pardavimo savikaina padidėtų mažiausiai – 19,1 %.

15 lentelė. UAB „TeleSoftas“ prognozuojama pardavimo savikaina ir jos sudėtis 2015 m.

		Pasikeitimai						Prognozė		
		I scenarijus		II scenarijus		III scenarijus		I scenarijus	II scenarijus	III scenarijus
		2014-2015 m.		2014-2015 m.		2014-2015 m.				
Pardavimo savikainos išlaidų grupė	Suma EUR	EUR	Proc.	EUR	Proc.	EUR	Proc.	2015 m.	2015 m.	2015 m.
Atlyginimų sąnaudos	743.606	139.426	18,8	185.902	25,0	162.664	21,9	883.032	929.508	906.270
Draudimo įmokos	8.233	2.058	25,0	82	1,0	2.058	25,0	10.291	8.315	10.291
Programavimo paslaugų pirkimai iš kitų įmonių	263.005	65.751	25,0	65.751	25,0	32.876	12,5	328.757	328.757	295.881
Komunalinės išlaidos	11.340	2.835	25,0	113	1,0	1.417	12,5	14.175	11.453	12.757
Reprezentacinės ir reklamos išlaidos	18.921	4.730	25,0	189	1,0	2.365	12,5	23.651	19.110	21.286
Komandiruotės	20.776	5.194	25,0	208	1,0	2.597	12,5	25.970	20.983	23.373
Konsultacijos marketingo klausimais	13.010	3.253	25,0	130	1,0	1.626	12,5	16.263	13.140	14.636
Parama	2.693	673	25,0	27	1,0	337	12,5	3.366	2.720	3.029
Trumpalaikio turto nurašymas	24.813	6.203	25,0	6.203	25,0	6.203	25,0	31.017	31.017	31.017
Kuras	982	245	25,0	10	1,0	123	12,5	1.227	991	1.104
Kanceliarinės išlaidos	991	248	25,0	10	1,0	124	12,5	1.239	1.001	1.115
Komisiniai bankui	4.832	1.208	25,0	48	1,0	604	12,5	6.040	4.880	5.436
Mobiliojo ryšio išlaidos	8.740	2.185	25,0	87	1,0	1.093	12,5	10.925	8.828	9.833

Palūkanos už pasinaudotą Overdraftą banke	959	240	25,0	240	25,0	240	25,0	1.199	1.199	1.199
Iš viso:	1.122.901	234.250	20,9	259.001	23,1	214.326	19,1	1.357.150	1.381.902	1.337.227

Toliau, modeliuojant bendrovės pelno (nuostolio) ataskaitą, pagal aptartuose scenarijuose išskeltas prielaidas, nusakančias atskirų veiklos sąnaudų elementų pokyčius, o taip pat įvertinant aukščiau pateiktas bendras įmonės veiklos kitimo prielaidas, apskaičiuojamos 2015 m. UAB „TeleSoftas“ veiklos sąnaudos bei jų sudedamosios dalys. Skaičiavimų rezultatai pateikiami 16 lentelėje. Kaip ir pardavimo savikainos atveju, matyti, jog dėl scenarijuose numatytų priemonių įgyvendinimo bei numatytų prielaidų išpildymo, kiekvieno scenarijaus metu atitinkama veiklos sąnaudų grupė kinta mažesniu tempu, nei numatytas bendras veiklos sąnaudų kitimas.

Pavyzdžiui, įgyvendinant pirmąjį scenarijų, numatoma, jog atlyginimų sąnaudos kartu su veiklos sąnaudomis didės, tačiau bus 5 proc. sumažintos. Todėl jų metinio padidėjimo tempas apskaičiuojamas įvertinant tiek bendrą numatomą veiklos sąnaudų padidėjimą (23 proc., arba 0,23), tiek numatomą atlyginimų sąnaudų sumažinimą (5 proc. arba 0,05):

2015 m. atlyginimų sąnaudų augimo tempas = $(1+0,23) * (1-0,05) = 1,23 * 0,95 = 1,1685$.

Atitinkamai apskaičiuojami ir kiti veiklos sąnaudų straipsnių pokyčiai, kurie yra koreguojami pagal numatytas atitinkamų scenarijų prielaidas (II scenarijuje – nuomos, interneto ryšio, apsaugos ir kitų išlaidų pokyčiai). Todėl prognozuojama, jog įgyvendinus kaštų mažinimo priemones, numatytas I-III scenarijuose, įmonės veiklos išlaidos padidėtų mažesniais tempais, nei numatomas bendras veiklos sąnaudų augimas 23%.

Įgyvendinus griežtesnes darbo užmokesčio fondo mažinimo priemones, numatytas I scenarijuje, veiklos išlaidos 2015 m. padidėtų mažiausiai - 19,3 %, įgyvendinus kitų kaštų optimizavimo prielaidas, numatytas II scenarijuje, veiklos išlaidos padidėtų daugiausiai - 19,7 %, o įgyvendinus kompleksines kaštų optimizavimo priemones, apibrėžtas III scenarijuje, veiklos išlaidos padidėtų 19,6 %.

16 lentelė. UAB „TeleSoftas“ prognozuojamos veiklos išlaidos ir jų sudėtis 2015 m

		Pasikeitimai						Prognozė		
		I scenarijus		II scenarijus		III scenarijus		I scenarijus	II scenarijus	III scenarijus
		2014-2015 m.		2014-2015 m.		2014-2015 m.				
Veiklos išlaidų grupė	Suma EUR	EUR	Proc.	EUR	Proc.	EUR	Proc.	2015 m.	2015 m.	2015 m.
Nuoma	25.600	5.888	23,0	256	1,0	3.200	12,5	31.488	25.856	28.800
Internetas	1.223	281	23,0	12	1,0	153	12,5	1.505	1.236	1.376
Patalpų apsauga	474	109	23,0	5	1,0	59	12,5	584	479	534
Vandens aparato nuoma	65	15	23,0	1	1,0	8	12,5	79	65	73

Automobilių nuoma iš darbuotojų	8.071	1.856	23,0	81	1,0	1.009	12,5	9.927	8.151	9.079
Palūkanos už automobilio lizingą	277	64	23,0	64	23,0	64	23,0	341	341	341
Nario mokestis Infobalt	807	186	23,0	186	23,0	186	23,0	993	993	993
Atlyginimų sąnaudos	144.345	24.322	16,9	33.199	23,0	28.761	19,9	168.668	177.545	173.106
Ilgalaikio turto nusidėvėjimas ir amortizacija	58.617	13.482	23,0	13.482	23,0	13.482	23,0	72.099	72.099	72.099
Iš viso:	239.480	46.203	19,3	47.285	19,7	46.921	19,6	285.683	286.765	286.401

Naudojant apskaičiuotas prognozuojamas pardavimo savikainos bei veiklos išlaidų vertes, taip pat prognozuojamas pardavimo pajamų augimo bei kitas sudedamąsias pelno (nuostolio) ataskaitos dalis, suformuojamos prognozuojamos UAB „TeleSoftas“ 2015 m. pelno (nuostolio) ataskaitos, pateikiant tris galimus jos variantus pagal sumodeliuotus galimus išlaidų mažinimo scenarijus ir prielaidas. Skaičiavimų rezultatai pateikiami 17 lentelėje.

Prognozuojant UAB „TeleSoftas“ pardavimo pajamas, įvertinama aukščiau aptarta prielaida, jog jos 2015 m. didės 25 % ir visais trimis modeliuojamais atvejais sudarys 1746,4 tūkst. EUR.

17 lentelė. UAB „TeleSoftas“ 2015 m. pelno (nuostolio) ataskaitos prognozė

	Faktas, EUR	Pasikeitimai						Prognozė, EUR		
		I scenarijus		II scenarijus		III scenarijus		I scenarijus	II scenarijus	III scenarijus
		2014-2015 m.		2014-2015 m.		2014-2015 m.		2015 m.	2015 m.	2015 m.
		EUR	Proc.	EUR	Proc.	EUR	Proc.			
Pajamos	1.397.085	349.271	25,0	349.271	25,0	349.271	25,0	1.746.357	1.746.357	1.746.357
Pardavimo sąnaudos	1.122.901	234.250	20,9	259.001	23,1	214.326	19,1	1.357.150	1.381.902	1.337.227
Bendrasis pelnas	274.185	115.022	42,0	90.270	32,9	134.945	49,2	389.206	364.455	409.130
Veiklos sąnaudos	239.480	46.203	19,3	47.285	19,7	46.921	19,6	285.683	286.765	286.401
Tipinės veiklos pelnas	34.705	68.819	198,3	42.985	123,9	88.024	253,6	103.524	77.690	122.729
Finansinė ir investicinė veikla	0	0		0		0		0	0	0
Įprastinės veiklos pelnas	34.748	68.776	197,9	42.943	123,6	87.981	253,2	103.524	77.690	122.729
Pelnas prieš mokesčius	34.748	68.776	197,9	42.943	123,6	87.981	253,2	103.524	77.690	122.729
Pelno mokestis	6.822	8.706	127,6	4.831	70,8	11.587	169,8	15.529	11.654	18.409
Grynasis pelnas (nuostoliai)	27.925	60.070	215,1	38.111	136,5	76.394	273,6	87.995	66.037	104.320

Modeliuojant pardavimo savikainos pokyčius įvertinamos skirtingos jos elementų mažinimo prielaidos, dėl kurių poveikio prognozuojamas skirtingas pardavimų savikainos pokytis. Kaip matyti pagal 17 lentelės duomenis, apskaičiuota, jog bendro įmonės darbo užmokesčio fondo sumažinimo 5 procentais metu, pardavimų savikaina sudarytų 1657,2 tūkst.EUR, kitų daugumos savikainos elementų kaštų optimizavimo metu pardavimo savikaina būtų didžiausia ir sudarytų 1381,9 tūkst. EUR, o taikant kompleksines priemones, apimančias ir

darbo užmokesčio, ir kitų sąnaudų mažinimą, pardavimo savikaina būtų mažiausia ir sudarytų 1337,2 tūkst. EUR.

To pasėkoje didžiausias bendrasis pelnas būtų pasiektas III scenarijaus atveju. Jis išaugtų 49,2 % ir sudarytų 409,1 tūkst. EUR. II scenarijaus atveju jis padidėtų mažiausiai – 32,9 % ir sudarytų 364,5 tūkst. EUR. I scenarijaus atveju, mažinant tik darbo užmokesčio fondą, bendrasis pelnas padidėtų 42 % iki 389,2 tūkst. EUR.

Skirtingi modeliuojami veiklos sąnaudų kitimo tempai nulemtų, jog jos 2015 m. sudarytų nuo 285,7 tūkst.EUR (I scenarijaus atveju) iki 286,8 tūkst.EUR(II scenarijaus atveju).

To pasėkoje didžiausias tipinės veiklos pelnas būtų pasiektas III scenarijaus atveju. Jis išaugtų 3,5 karto ir sudarytų 122,7 tūkst. EUR. II scenarijaus atveju jis padidėtų mažiausiai – kiek daugiau nei du kartus ir sudarytų 77,7 tūkst. EUR. I scenarijaus atveju, mažinant tik darbo užmokesčio fondą, tipinės veiklos pelnas padidėtų tris kartus iki 103,5 tūkst. EUR.

Darant prielaidą, jog pelno mokestis bus lygus 15 %, numatoma, jog jis 2015 m. visais trimis atvejais sudarys atitinkamai 15,5 tūkst. EUR, 11,7 tūkst. EUR ir 18,4 tūkst. EUR. Taigi, didžiausias pelno mokestis būtų III atveju, įmonėje taikant kompleksines išlaidų mažinimo priemones.

Remiantis iškeltomis prielaidomis atlikus prognozavimą, numatoma, jog grynasis įmonės pelnas ženkliai padidėtų naudojant visus tris scenarijus. I scenarijaus atveju jis sudarytų 88,0 tūkst.EUR, II scenarijaus atveju – 66,0 tūkst.EUR, o naudojant III scenarijų – 104,3 tūkst.EURt. Todėl galima daryti išvadą, jog siūlomų priemonių taikymas įmonei padėtų padidinti veikos rezultatus, o geriausias rezultatas būtų pasiekiamas kompleksinio išlaidų mažinimo veiksmų pagalba, siekiant sumažinti tiek darbo užmokesčio sąnaudas, tiek kitas savikainos bei veiklos išlaidų sudedamąsias dalis.

3.3. Balanso ataskaitos prognozė

Įvertinant suformuluotuose scenarijuose numatytas prielaidas, jų pagalba prognozuojamų pelno nuostolio ataskaitų duomenis bei kitus ateities įmonės finansinius rodiklius toliau formuojamos prognozuojamos UAB „TeleSoftas“ 2015 m. balanso ataskaitos.

Modeliuojant balanso ataskaitas daromos šios papildomos prielaidos, susijusios su įmonės turto sudedamųjų dalių ir balanso straipsnių dinamika:

- Numatoma, jog įmonė išlaikys vykdomos veiklos pobūdį, todėl vykdomoje veikloje nereikės papildomų licencijų. leidimų bei kitų nematerialiųjų turtą sudarančių elementų. Įvertinant tai, kad nematerialaus UAB „TeleSoftas“ turto

vertė 2012-2014 m. kasmet vidutiniškai sumažėdavo 28 %, numatoma, jog per 2015 m. nematerialusis įmonės turtas taip pat sumažės 28%.

- Įmonės veiklos užtikrinimui nenumatoma skirti papildomų lėšų naujų transporto priemonių įsigijimui. Modeliuojama, jog 2015 m. bendrovės transporto priemonės vertė dėl jos nusidėvėjimo sumažės analogiškai 2014 m. nusidėvėjimui. Taigi, numatoma, jog dėl nusidėvėjimo UAB „TeleSoftas“ transporto priemonės vertė sumažės 1.745 EUR.
- Modeliuojant kitos įrangos bei įrengimų pokyčius, taip pat naudojamosi 2012-2014 m. duomenimis. Reikšmingų įrangos įsigijimų nenumatoma, kadangi bendrovės turimos kompiuterinės bei kitos įrangos būklė yra gera ir vis dar gali užtikrinti sklandžią ir efektyvią įmonės veiklą. Kadangi balanso horizontaliosios analizės metu buvo nustatyta, jog įrangos vertė 2012-2014 m. kasmet vidutiniškai sumažėdavo 20,9 %, todėl modeliuojama, jog bendrovės naudojamos įrangos bei įrengimų vertė 2015 m. sumažės tuo pačiu 20,9 % tempu.
- Kito materialaus ilgalaikio turto vertė 2014 m. pakito dėl turto nusidėvėjimo, todėl modeliuojama, jog 2015 m. ji išliks praėjusių metų lygyje ir sudarys 1873 EUR.
- Modeliuojant išankstinių mokėjimų, nebaigtų vykdyti sutarčių bei per vienerius metus gautinų sumų, kurias sudaro pirkėjų įsiskolinimai, pokyčius, naudojamosi įmonės veiklos apimčių augimo prognozėmis. Kadangi, prognozuojant pelno (nuostolio) ataskaitą buvo numatyta, jog 2015 m. įmonės pardavimo pajamos didės 25 %, todėl prognozuojama, jog įmonės klientų bei bendrovės elgsena iš esmės nepakis, ko pasekoje nebaigtų vykdyti sutarčių vertė, išankstinių mokėjimų sumos bei pirkėjų įsiskolinimai sekančiais metais taip pat padidės po 25 %.
- Numatoma, jog kito trumpalaikio turto vertė išliks 2014 m. lygmenyje ir 2015 m. sudarys 85,4 EUR.
- Modeliuojant pinigų ir jų ekvivalentų dinamiką daroma prielaida, jog įmonė, dėka prognozuojamos sėkmingos veiklos, 2015 m. turės didesnes galimybes sukaupti ženklėsius grynujų pinigų kiekius, reikalingus užtikrinti pakankamam apyvartiniam kapitalui. Todėl grynujų pinigų suma modeliuojama įvertinant tiek pelno (nuostolio) ataskaitose prognozuojamą grynąjį pelną, tiek ir įvertinant toliau pristatomus bendrovės balanso nuosavybės dalies pokyčius. Todėl apskaičiuojama, jog I scenarijaus atveju grynujų pinigų kiekis padidės 31.422 EUR, II scenarijaus

atveju jis išaugs mažiausiai – tik 11.057 EUR, o trečiojo scenarijaus atveju padidės daugiausiai – išaugs 48.543 EUR.

Naudojant aukščiau pateiktas prielaidas suformuojamos prognozuojamo UAB „TeleSoftas“ 2015 m. balanso ataskaitų turto dalys, pateikiant tris galimus jų variantus. Skaičiavimų rezultatai pateikiami 18 lentelėje.

18 lentelė. UAB „TeleSoftas“ 2015 m. balanso turto dalies prognozė

	Faktas, EUR	Pasikeitimai						Prognozė, EUR		
		I scenarijus		II scenarijus		III scenarijus		I scenarijus	II scenarijus	III scenarijus
		2014-2015 m.		2014-2015 m.		2014-2015 m.		2015 m.	2015 m.	2015 m.
		EUR	Proc.	EUR	Proc.	EUR	Proc.			
Ilgalaikis turtas	95.951	-23.139	-24,1	-23.139	-24,1	-23.139	-24,1	72.812	72.812	72.812
Nematerialus turtas	67.901	-19.012	-28,0	-19.012	-28,0	-19.012	-28,0	48.889	48.889	48.889
Materialus turtas	28.050	-4.127	-14,7	-4.127	-14,7	-4.127	-14,7	23.923	23.923	23.923
Transporto priemonės	14.782	-1.745	-11,8	-1.745	-11,8	-1.745	-11,8	13.037	13.037	13.037
Kita įranga, įrengimai	11.395	-2.381	-20,9	-2.381	-20,9	-2.381	-20,9	9.013	9.013	9.013
Kitas materialus turtas	1.873	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1.873	1.873	1.873
Finansinis turtas	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0	0
Kitas ilgalaikis turtas	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	393.483	128.639	32,7	108.274	27,5	145.760	37,0	522.122	501.757	539.243
Atsargos	177.227	44.307	25,0	44.307	25,0	44.307	25,0	221.533	221.533	221.533
Išankstiniai apmokėjimai	36.315	9.079	25,0	9.079	25,0	9.079	25,0	45.393	45.393	45.393
Nebaigtos vykdyti sutartys	140.912	35.228	25,0	35.228	25,0	35.228	25,0	176.140	176.140	176.140
Per vienerius metus gautinos sumos	211.641	52.910	25,0	52.910	25,0	52.910	25,0	264.551	264.551	264.551
Pirkėjų įsiskolinimas	211.641	52.910	25,0	52.910	25,0	52.910	25,0	264.551	264.551	264.551
Kitas trumpalaikis turtas	85	0	0,0	0	0,0	0	0,0	85	85	85
Kitas trumpalaikis turtas	85	0	0,0	0	0,0	0	0,0	85	85	85
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	4.530	31.422	693,6	11.057	244,1	48.543	1.071,5	35.953	15.587	53.073
Turtas iš viso	489.434	105.500	21,6	85.135	17,4	122.621	25,1	594.934	574.569	612.055

Iš 18 lentelėje pateiktų duomenų matyti, jog dėl numatomų prielaidų projektuojama, kad bendra turto vertė 2015 m. padidės tarp 17,4 % ir 25,1 %. Didžiausia vertė turtas padidėtų III scenarijaus atveju, kuomet išaugtų 122,6 tūkst EUR ir pasiektų 612,1 tūkst. EUR vertę. Mažiausiai turtas išaugtų II scenarijaus atveju, kuomet per 2015 m. padidėtų 85,1 tūkst. EUR ir sudarytų 574,6 tūkst. EUR. I scenarijaus atveju turto vertė išaugtų 21,6 % ir pasiektų 594,9 tūkst.EUR.

Tokius skirtingus pokyčius iš esmės nulemtų skirtingas trumpalaikio turto verčių kitimas, kadangi visais trimis scenarijais ilgalaikio turto vertė išlaikytų ankstesnių metų kitimą ir sumažėtų vienodai – iki 72,8 tūkst.EUR.

Dėl skirtingų anksčiau aptartų galimybių sukaupti grynąjų pinigų kiekius įmonės kasoje, priklausančių nuo per metus įmonės uždirbto pelno, trumpalaikio įmonės turto vertė I scenarijaus atveju padidėtų 32,7 % iki 522,1 tūkst.EUR, II scenarijaus atveju išaugtų mažiausiai – tik 27,5 % iki 501,8 tūkst. EUR, o III scenarijaus atveju padidėtų labiausiai – 37,0 % iki 539,2 tūkst. EUR.

2015 m. UAB „TeleSoftas“ balanso ataskaitos prognozavimą daromos šios papildomos prielaidos, susijusios su įmonės balanso nuosavybės ir įsipareigojimų straipsnių dinamika:

- Numatoma, jog įmonės įstatinio kapitalo bei rezervų vertė 2015 m. nepakis ir išliks atitinkamai 2896 EUR (10.000 Lt) bei 289,6 EUR (1000 Lt) verčių.
- Modeliuojama, jog nuosavas kapitalas bus didinamas nepaskirstyto įmonės pelno sąskaita. Numatoma tęsti ankstesnių metų tendencijas, kuomet visas per metus uždirbtas pelnas būdavo nepaskirstomas ir priskiriamas nepaskirstytam pelnui. Taigi, numatoma, jog I scenarijaus atveju įmonė nepaskirstyto pelno sumą padidintų 88,0 tūkst. EUR, II scenarijaus atveju jis padidėtų mažiausiai – tik 66,0 tūkst. EUR, o III scenarijaus atveju išaugtų didžiausia verte – padidėtų 104,3 tūkst. EUR.
- Modeliuojant ilgalaikių įsipareigojimų pokyčius numatoma, jog per 2015 m. įmonės ilgalaikis įsiskolinimas lizingo bendrovei nebus padidintas, įmonei neįsigyjant naujų transporto priemonių ar nesudarant kitų sandorių. Todėl, lizingo įmokoms išliekant tų pačių verčių, numatoma, jog lizingo suma 2015 m. sumažės 4,6 tūkst. EUR.
- Kitų finansinių skolų dinamika modeliuojama remiantis 2014 m. duomenimis. Tais metais kitos finansinės skolos sumažėjo 21,7 %, todėl prognozuojama, jog jų kitimas 2015 m. išliks toks pat.
- Numatoma, jog 2015 m. įmonė iš esmės nekeis finansavimo naudojantis kredito institucijų pagalba politikos. Todėl bendrovės trumpalaikės finansinės skolos kredito įstaigoms nepakis, kaip ir 2014 m., ir išliks lygi 13.020 EUR.
- Kitų trumpalaikių įsiskolinimų dinamika modeliuojama atsižvelgiant į aukščiau aptartas įmonės veiklos apimčių kitimo prognozes. Numatoma, jog įmonės įsiskolinimo politika ne finansinėms institucijoms taip pat iš esmės nesikeis, todėl skolų tiekėjams vertė padidės analogiškai pardavimų vertės kitimui. Todėl numatoma, jog 2015 m. UAB „TeleSoftas“ įsiskolinimas tiekėjams išaugs 25 %. Įvertinant I ir III scenarijuose numatytus neženklius

darbo užmokesčio fondo mažėjimus, numatoma, jog darbo užmokesčio fondas padidės kiek mažiau nei pardavimo apimtys – atitinkamai 23 % ir 24 %.

- Taip pat modeliuojama, jog įmonė, uždirbdama didesnę pelną, galės tinkamai vykdyti mokestines prievoles, todėl pelno mokesčio įsipareigojimų apimtys 2015 m. išliks 2014 m. apimčių.

Naudojant aukščiau pateiktas prielaidas suformuojamos prognozuojamo UAB „TeleSoftas“ 2015 m. balanso ataskaitų nuosavybės ir įsipareigojimų dalys, pateikiant tris galimus jų variantus. Skaičiavimų rezultatai pateikiami 19 lentelėje.

19 lentelė. UAB „TeleSoftas“ 2015 m. balanso nuosavybės ir įsipareigojimų dalies prognozė

	Faktas, EUR	Pasikeitimai						Prognozė, EUR		
		I scenarijus		II scenarijus		III scenarijus		I scenarijus	II scenarijus	III scenarijus
		2014-2015 m.		2014-2015 m.		2014-2015 m.		2015 m.	2015 m.	2015 m.
		EUR	Proc.	EUR	Proc.	EUR	Proc.			
Nuosavas kapitalas	232.811	87.995	37,8	66.037	28,4	104.320	44,8	320.806	298.848	337.130
Kapitalas	2.896	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2.896	2.896	2.896
Perkainojimo rezervai (nuostoliai)	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0	0
Rezervai	290	0	0,0	0	0,0	0	0,0	290	290	290
Nepaskirstytas pelnas (nuostoliai)	229.625	87.995	38,3	66.037	28,8	104.320	45,4	317.620	295.662	333.945
Dotacijos, subsidijos	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0	0
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	256.623	17.505	6,8	19.098	7,4	18.301	7,1	274.128	275.721	274.924
Po vienerių metų mokėtinos sumos	66.699	-17.627	-26,4	-17.627	-26,4	-17.627	-26,4	49.072	49.072	49.072
Lizingas (finansinė nuoma) ar panašūs įsipareigojimai	6.699	-4.607	-68,8	-4.607	-68,8	-4.607	-68,8	2.092	2.092	2.092
Kitos finansinės skolos	60.000	-13.020	-21,7	-13.020	-21,7	-13.020	-21,7	46.980	46.980	46.980
Per vienerius metus mokėtinos sumos	189.924	35.132	18,5	36.725	19,3	35.928	18,9	225.056	226.649	225.853
Finansinės skolos	17.377	0	0,0	0	0,0	0	0,0	17.377	17.377	17.377
Kredito įstaigoms	17.377	0	0,0	0	0,0	0	0,0	17.377	17.377	17.377
Skolos tiekėjams	82.307	20.577	25,0	20.577	25,0	20.577	25,0	102.884	102.884	102.884
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	79.653	18.320	23,0	19.913	25,0	19.117	24,0	97.973	99.566	98.769
Pelno mokesčio įsipareigojimai	6822,2892	0	0,0	0	0,0	0	0,0	6.822	6.822	6.822
Gauti išankstiniai apmokėjimai	3765,0602	-3.765	100,0	-3.765	100,0	-3.765	100,0	0	0	0
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	489.434	105.500	21,6	85.135	17,4	122.621	25,1	594.934	574.569	612.055

Pagal 19 lentelėje pateiktus duomenis matyti, jog dėl numatomų prielaidų UAB „TeleSoftas“ turto augimą iš esmės finansuotų nuosavo kapitalo augimu. Nustatyta, jog

įgyvendinus aptartas prielaidas, įmonės nuosavas kapitalas 2015 m. padidėtų tarp 28,4 % (II scenarijaus atveju) ir 44,8 % (III scenarijaus atveju). I scenarijaus atveju nuosavas kapitalas padidėtų iki 320,8 tūkst. EUR, II scenarijaus atveju – iki 298,8 tūkst. EUR, o III scenarijaus atveju – iki 337,1 tūkst. EUR.

Tokius kapitalo vertės skirtumus iš esmės nulemtų skirtingi modeliuojami įmonės veiklos rezultatai, aptarti ankstesniame trečios darbo dalies poskyryje. Priėmus prielaidą, jog nepaskirstytas įmonės pelnas 2015 m. bus didinamas visa uždirbto grynojo pelno suma, to pasėkoje I scenarijaus atveju nepaskirstytas pelnas išaugtų iki 317,6 tūkst. EUR, II scenarijaus atveju – iki 295,7 tūkst. EUR, o III scenarijaus atveju – iki 333,9 tūkst. EUR.

Tuo tarpu mokėtinos sumos bei įsipareigojimai 2015 m. dėl nustatytų prielaidų balanso straipsniams padidėtų nuo 6,8 % iki 7,4 % ir visais trimis scenarijais pasiektų 274,1 tūkst. EUR (I scenarijaus atveju) – 275,7 tūkst. EUR (II scenarijaus atveju) vertes. Iš jų ilgalaikės skolos sumažėtų iki 49,1 tūkst. EUR, o trumpalaikiai įsipareigojimai padidėtų atitinkamai iki 225,1 tūkst. EUR, 226,6 tūkst. EUR ir 225,8 tūkst. EUR (žr. 19 lentelę).

Apibendrinant galima konstatuoti, jog remiantis iškeltomis prielaidomis ir atlikus prognozavimą, numatoma, jog įmonės turtas padidėtų naudojant visus tris scenarijus. I scenarijaus atveju jis padidėtų iki 594,9 tūkst. EUR, II scenarijaus atveju – iki 574,6 tūkst. EUR, o naudojant III scenarijų – iki 612,1 tūkst. EUR. Didžiausią poveikį siūlomų priemonių taikymas padarytų nuosavo kapitalo vertės pokyčiui, jį didinat nepaskirstyto pelno (nuostolio) sąskaita, bei grynųjų pinigų įmonės kasoje padidėjimui. Tai leistų sustiprinti įmonės nuosavo kapitalo bazę bei sukaupti apyvartines lėšas, reikalingas nenutrūkstamai įmonės veiklai užtikrinti ar naudingų investicijų atlikimui iškilus poreikiui.

3.4. Pelningumo ir kitų santykinų finansinių rodiklių prognozė

Įvertinant suformuluotuose scenarijuose numatytas prielaidas bei jų pagalba apskaičiuotų prognozuojamų pelno nuostolio bei balanso ataskaitų duomenis, šioje darbo dalyje pateikiami prognozuojami UAB „TeleSoftas“ 2015 m. santykiniai pelningumo ir kiti santykiniai finansiniai rodikliai bei atliekama jų analizė.

Pirmiausiai įvertinami prognozuojami pelningumo rodiklių pokyčiai. Faktiniai 2014 m. santykiniai pelningumo rodikliai bei jų prognozuojamos vertės, apskaičiuotos pagal apibrėžtus tris išlaidų mažinimo scenarijus, pateikiamos 20 lentelėje.

Pagal 20 lentelėje pateiktus duomenis matyti, kad visų trijų prognozuojamų scenarijų taikymas UAB „TeleSoftas“ bendrovei padėtų pagerinti pelningumo rodiklius.

Vertinant bendrąjį pelningumo rodiklį, matyti, kad didžiausias 2015 m. bendrasis pelningumas nustatytas III scenarijaus atveju, įmonei taikant kompleksines visas veiklos sritis apimančias išlaidų mažinimo priemones. Šiuo atveju bendrasis pelningumas padidėtų 3,8 procentinio punkto. Kiek mažesniu tempu bendrasis pelningumas išaugtų I scenarijaus atveju, įmonei mažinant tik su darbo santykiais susijusias išlaidas. Šiuo atveju prognozuojamas bendrasis pelningumas faktinį 2014 m. pelningumą viršytų 2,66 procentinio punkto. Mažiausiai bendrasis pelningumas padidėtų taikant II scenarijuje numatytas išlaidų mažinimo priemones – šiuo atveju rodiklio vertė padidėtų neženkliai, 1,24 procentinio punkto. Todėl galima teigti, jog I ir III scenarijuose numatytos priemonės gana reikšmingai įtakotų įmonės pardavimo pajamų sudėtį, joje pastebimai sumažinant produkcijos savikainos santykinę dalį.

20 lentelė. UAB „TeleSoftas“ prognozuojami 2015 m. pelningumo rodikliai, proc.

Rodiklio pavadinimas	Formulė	2014 m.	2015 m. prognozė		
			I scenarijus	II scenarijus	III scenarijus
Bendrasis pardavimų pelningumas, proc.	Bendrasis pelnas / Pardavimo pajamos	19,63	22,29	20,87	23,43
Veiklos pelningumas, proc.	Veiklos pelnas / Pardavimo pajamos	2,49	5,93	4,45	7,03
Grynasis pelningumas, proc.	Grynasis pelnas / Pardavimo pajamos	2	5,04	3,78	5,97
Turto pelningumas, proc.	Grynasis pelnas / Turtas	5,71	14,79	11,49	17,04
Nuosavo kapitalo pelningumas, proc.	Grynasis pelnas / Nuosavas kapitalas	11,99	27,43	22,10	30,94

Vertinant veiklos pelningumą, matyti, jog jis modeliujamų scenarijų atvejais padidėtų labai ženkliai. Taikant I ir III scenarijuose numatytas priemones veiklos pelningumas padidėtų daugiau nei dvigubai, o II scenarijaus atveju – beveik dviem procentiniais punktais. Todėl galima teigti, jog visuose scenarijuose numatytos priemonės labai reikšmingai įtakotų įmonės veiklos išlaidų optimizavimą, kas prisidėtų prie ženkliausios veiklos efektyvumo pagerinimo, ją matuojant veiklos pelningumo santykinio finansinio rodiklio.

Vertinant svarbiausio pelningumo rodiklio – grynojo pelningumo rodiklio prognozuojamus pokyčius, nustatyta, jog šio rodiklio vertės taip pat padidėtų labai pastebimai. Didžiausias grynasis pelningumo rodiklis būtų pasiektas taikant III scenarijuje numatytas išlaidų mažinimo priemones, ko pasekoje jo reikšmė išaugtų beveik tris kartus – nuo 2 % iki 5,97 %, t.y. patektų į gerai vertinamų rodiklio reikšmių sritį. Virš gerai vertinamos 5 % ribos grynasis pelningumas pateiktų ir taikant I scenarijuje numatytas darbo užmokesčio išlaidų mažinimo priemones, kuomet grynasis pelningumas pasiektų 5,04 %.

Vertinant turto pelningumo rodiklius, nustatyta, kad jo prognozuojamos reikšmės taip pat labai ženkliai padidėtų. Tą nulemia didelis prognozuojamas grynojo pelno pokytis bei daug mažesniais tempais numatomas bendros turto vertės augimas. Modeliuojama, jog mažiausiai turto pelningumas padidėtų II scenarijaus atveju, bet ir šuo atveju jis išaugtų daugiau nei dvigubai – nuo 5,71 % iki 11,49 %. Du su puse karto turto pelningumo rodiklis išaugtų I scenarijaus atveju, jam padidėjant 9,08 procentinio punkto iki 14,79%. Efektyviausią UAB „TeleSoftas“ valdomo turto panaudojimą užtikrintų III scenarijaus taikymas, kuomet turto pelningumas pasiektų 17,04 %. Analogiškos tendencijos pastebimos ir vertinant trumpalaikio bei ilgalaikio turto pelningumo rodiklius – didžiausios pelningumo rodiklių vertės prognozuojamos III scenarijaus atveju, kas išreiškia efektyviausias turto valdymo ir išnaudojimo aplinkybes. Mažiausi turto pelningumo rodikliai prognozuojami II scenarijaus atveju, kas parodo, jog juos taikant atitinkamas įmonės turto vienetas uždirbs mažiausius grynojo pelno apimtis, o trumpalaikio turto rodiklį, uždirbamas pelnas (kaip ir trumpalaikio turto pelningumo rodiklis) netgi sumažės.

Dėl skirtingų modeliuojamų nuosavo kapitalo kitimo variantų skiriasi ir modeliuojamų nuosavo kapitalo pelningumo rodiklių reikšmės. Didžiausias nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis pastebimas prognozuojant rodiklius pagal III scenarijų, įmonei taikant kompleksines išlaidų mažinimo priemones. Šiuo atveju jis sudarys 30,94 % ir 3,51 procentinio punkto viršys antrą pagal dydį nuosavo kapitalo pelningumo rodiklį, apskaičiuotą pagal I scenarijaus prielaidas. Mažiausias grynojo pelno vertes vienas nuosavo kapitalo vertės piniginis vienetas uždirbs II scenarijaus atveju – čia pelningumo rodiklio vertė sudarys 22,1 %.

Toliau trumpai aptariami kiti pagrindiniai įmonės santykiniai finansiniai rodikliai, kurių faktinės 2014 m. reikšmės ir 2015 m. apskaičiavimai pateikiami 21 lentelėje. Pagal 21 lentelės duomenis matyti, kad numatyti pelningumo didinimo scenarijai esminio poveikio kitiems įmonės santykiniams finansiniams rodikliams nedarys. Siūlomos priemonės iš esmės liečia pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnių pokyčius, todėl turto valdymo efektyvumo rodikliai, išreiškiantys įvairių turto rūšių apyvartumą, faktiškai nepakis. Taip pat matyti, jog numatytos priemonės pagerintų ir taip gerą įmonės likvidumo situaciją, kadangi pagal numatytas prielaidas ženkliai padidėtų įmonės grynujų pinigų suma. Labiausiai įmonės likvidumas išaugtų III scenarijaus atveju, kadangi pagal šį scenarijų labiausiai padidėtų balanso grynujų pinigų straipsnis. Numatytų priemonių pagalba pagerėtų ir įmonės įsiskolinimo rodiklių vertės, kadangi dėka didelio uždirbto grynojo pelno bei jo priskyrimo nepaskirstytam pelnui ženkliai išautų įmonės nuosavo kapitalo straipsnis. Jis labiausiai padidėtų III scenarijaus atveju, todėl ir įsiskolinimo rodikliai geriausias vertes įgautų pritaikius III scenarijuje numatytas prielaidas.

21 lentelė. UAB „TeleSoftas“ prognozuojami 2015 m. turto valdymo, likvidumo ir finansinio sverto rodikliai, proc.

Rodiklio pavadinimas	Formulė	2014 m.	2015 m. prognozė		
			I scenarijus	II scenarijus	III scenarijus
Vidutinė pirkėjų įsiskolinimo trukmė, dienomis	Pirkėjų skolos/pardavimų pajamos*365	55	55	55	55
Atsargų apyvartos periodas, dienomis	Atsargos/pardavimų savikaina*365	58	59	58	60
Skolų tiekėjams apmokėjimo periodas, dienomis	Prekybos mokėtinos sumos/pardavimų savikaina*365	27	27	27	28
Viso turto apyvartumas, kartais	Pardavimų pajamos/turtas	2,9	2,9	3,0	2,9
Einamasis likvidumas kartais	Trumpalaikis turtas / Trumpalaikiai įsipareigojimai	2,07	2,32	2,21	2,39
Kritinis likvidumas kartais	(Trumpalaikis turtas-atsargos) / Trumpalaikiai įsipareigojimai	1,16	1,34	1,24	1,41
Skolos koeficientas, kartais	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai / Turtas	0,52	0,46	0,48	0,45
Skolos-nuosavybės koeficientas, kartais	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai / Nuosavas kapitalas	1,1	0,85	0,92	0,82

Apibendrinant galima konstatuoti, jog remiantis iškeltomis prielaidomis ir atlikus pelningumo rodiklių prognozavimą, numatoma, jog visų trijų prognozuojamų scenarijų taikymas UAB „TeleSoftas“ bendrovei padėtų iš esmės pagerinti pelningumo rodiklius. Geriausi pelningumo rodikliai būtų pasiekti pagal III scenarijaus prielaidas, todėl galima daryti išvadą, jog efektyviausią įmonės veiklą, ją išreiškiant per uždirbamo pelno santykį su įvairiais įmonės finansiniais rodikliais, padėtų pasiekti kompleksinių išlaidų mažinimo priemonių taikymas. Ir analogiškai – mažiausiai efektyvus, vertinant pagal pelningumo rodiklių pokyčius, būtų II scenarijus, pagal kurį įmonė mažintų tik su darbo santykiais nesusijusias išlaidas. Taip pat nustatyta, kad visų trijų prognozuojamų scenarijų taikymas UAB „TeleSoftas“ bendrovei padėtų reikšmingai pagerinti įmonės likvidumą bei skolų santykį su turtu bei nuosavu kapitalu.

IŠVADOS

1. Atlikus UAB „TeleSoftas“ finansinę analizę buvo nustatyta žemo ir nedidėjančio įmonės pelningumo problema. Nustatyta, jog 2014 m. pelno augimas sustojo - bendrasis, tipinės ir įprastinės veiklos pelno dydžiai augo daug mažesniais tempais (atitinkamai 17,9 %, 9,7 % ir 5,1, %), lyginant su pardavimo pajamų augimo tempais (24,5 %). Tiek pardavimo savikaina, tiek veiklos sąnaudos sudaro didelę dalį įmonės pardavimo pajamų (2014 m. - atitinkamai 80,4 % ir 17,1 %), kas įmonės pelno rodiklius išlaiko žemame lygmenyje. Santykinų bendrovės pelningumo rodiklių analizė patvirtino neefektyvią įmonės veiklą, vertinant pagal turto bei pardavimo pajamų uždirbamus pelno dydžius. Nustatyta, kad beveik visi, išskyrus nuosavybės pelningumą, rodikliai yra nepatenkinamų reikšmių (pvz., bendrasis pelningumas lygus 19,63 %, grynasis pelningumas lygus 2 %, o turto pelningumas lygus 5,71 %), kas atskleidžia veiklos efektyvumo problemas įmonėje. Tą labiausiai įtakoja aukštas teikiamų paslaugų savikainos lygis bei dideli veiklos kaštai.
 2. Mokslinės literatūros, nagrinėjančios teorines pelningumo didinimo galimybes, analizės metu nustatyta, pagrindiniais pelningumo lygį lemiančiais veiksniais mokslinėje literatūroje yra įvardijamas pardavimo apimtys didinimas bei sąnaudų mažinimas. Jiems užtikrinti tyrėjai siūlo didelę įvairovę veiksmų, pradedant nuo kainų lygio pakėlimo ar gamybos apimtys didinimo ir baigiant naujų technologijų diegimu, efektyvių išteklių sunaudojimu ar ryšių ūkio sektoriuje stiprinimu.
 3. Įvertinant išryškintas pardavimo savikainos bei veiklos išlaidų mažinimo kryptis bei jas siejant su antroje darbo dalyje identifikuotomis teorinėmis išlaidų mažinimo galimybėmis bei ypatumais, suformuluoti trys UAB „TeleSoftas“ išlaidų mažinimo scenarijai, projektuojant visų įmonės darbuotojų darbo užmokesčio mažinimą, kitų kaštų ir išlaidų mažinimą bei diferencijuotą išlaidų, skirtų darbo užmokesčiui, fondo mažinimas, kartu optimizuojant ir kitas įmonės patiriamas išlaidas.
 4. Įvertinus pateiktų pasiūlymų poveikį įmonės finansinei situacijai, nustatyta, jog jų taikymas pagerintų įmonės likvidumo situaciją bei įsiskolinimo santykį su turtu bei nuosavu kapitalu, užtikrintų įmonės turto bei pardavimų augimą. Pagrindinė nauda būtų gaunama dėl pardavimo savikainos augimo sumažinimo bei veiklos sąnaudų sumažinimo – dėl šių išlaidų įmonės grynasis pelnas padidėtų 38,1 tūkst. EUR – 76,4 tūkst. EUR ir nuo esamo 27,9 tūkst. EUR lygio išaugtų iki 66,0 tūkst. EUR – 104,3 tūkst. EUR.
- Apibendrinant prognozuojamų rezultatų analizę, daroma išvada, kad efektyviausius ir geriausius finansinių pelno ir pelningumo rodiklių pokyčius užtikrintų III scenarijus

taikymas, pagal kurį rekomenduojama vykdyti diferencijuotą išlaidų, skirtų darbo užmokesčiui, fondo mažinimą, taip pat optimizuoti ir kitas įmonės patiriamas išlaidas, apimančias kitas savikainos bei veiklos išlaidų sudedamąsias dalis. Todėl UAB „TeleSoftas“ vadovybei rekomenduojama:

- 1) sumažinti darbo užmokesčio išlaidas įmonės administracijos darbuotojams bei vidutinės bei žemesnės kvalifikacijos programuotojams, išlaikant nepakeistą darbo užmokesčio lygį aukščiausios kvalifikacijos programuotojams. Žemiausios kvalifikacijos programuotojams darbo užmokesčių rekomenduojama sumažinti 5%, vidutinės kvalifikacijos programuotojams bei administracijos personalui – 2,5 %.
- 2) užtikrinti efektyvesnį darbo išteklių valdymą, eliminuojant įmonės darbuotojų darbo funkcijų persidengimą ir dubliavimąsi, kas leistų UAB „TeleSoftas“ darbuotojams efektyviau išnaudoti darbo laiką, padidinti darbo našumą, o išlaidos programavimo paslaugų įsigijimui iš kitų įmonių sumažėtų 10 %.
- 3) 10 % sumažinti kitas produkcijos savikainos išlaidas, tokias kaip draudimo įmokos, komunaliniai patarnavimai, reprezentacinės ir reklamos išlaidos, komandiruočių išlaidos, konsultacijų, kanceliarinių išlaidų, komisinių bankui bei mobilaus ryšio sąnaudos.
- 4) efektyviau valdyti ir optimizuoti patalpų nuomos, interneto ryšio, automobilių nuomos išlaidas, jas taip pat sumažinant 10 %.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Aleknevičienė, V. (2011). *Įmonės finansų valdymas*. Kaunas.
2. Andrijauskienė, A. (2004). *Įmonių ekonomika*. Vilnius: Presvika.
3. Asimakopoulous, I., Samitas, A. and Papadogonas, T. (2009). Firm-specific and Economy Wide Weterminants of Firm Profitability: Greek Evidence Using Panel Data. *Managerial Finance*, 11, 930–939.
4. Bagdžiūnienė, V. (2011). *Įmonių veiklos planavimas ir analizė*. Vilnius.
5. Block, B. S., Hirt, G. (2002). *Hirt Foundations of Financial Management (Tenth edition)*. International edition: The McGraw-Hill Companies, Inc.
6. Burja, C. (2011). Factors influencing the companies' profitability. *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, Vol. 13(2), p. 215-224.
7. Ching, H. Y., Novazzi, A. and Gerab, F. (2011). Relationship between working capital management and profitability in Brazilian listed companies. *Journal of Global Business and Economics*, 3(1): 74-86.
8. Ekonominės raidos scenarijus. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015 m. birželio 30 d.]. Prieiga per internetą: < http://www.finmin.lt/web/finmin/aktualus_duomenys/makroekonomika >
9. Evans, E. (2014). Are Profit and Profitability the Same Thing? *IFAS Extension, publication FE939*. University of Florida.
10. Farah, M., Supartika, N. (2015). Factors Affecting Profitability of Small Medium Enterprises (SMEs) Firm Listed in Indonesia Stock Exchange. *Journal of Economics, Business and Management*, Vol. 4, No. 2, p. 132 – 137.
11. Garšvienė, L., Lileikienė, A. (2007). Paslaugų ir prekių ar jų grupių pelningumo analizės svarba. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Nr. 3 (14).
12. Gronskas, V. (2005). *Ekonominė analizė*. Kaunas.
13. Hofstrand D. (2009). Understanding Profitability. *Ag decision Maker*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015 m. gegužės 25 d.]. Prieiga per internetą: < <http://classes.arec.wsu.edu/EconS450/Spring2011/docs/Understanding%20Profitability.pdf> >
14. Juozaitienė, L. (2007). *Įmonės finansai. Analizė ir valdymas. Mokomoji knyga*. Šiauliai.
15. Klupalova, A. (2015). Reverse logistics management, drivers and profitability - metal versus other industries. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015 m. birželio 15 d.]. Prieiga per internetą: < <http://www.metal2015.com/files/proceedings/21/papers/3998.pdf> >.

16. *Lietuvos Respublikos Pelno mokesčio įstatymas*. 2001 gruodžio 20 d. Nr.IX-675. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015 m. gegužės 21 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=486823&p_tr2=2
17. Mackevičius, J. (2005). Įmonių veiklos rizikos rūšys ir vertinimo būtinumas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, Nr. 5, p. 219-223.
18. Mackevičius, J. (2007). *Įmonių veiklos analizė. Informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas. Monografija*. Vilnius.
19. Mackevičius, J. (2008). Įmonių veiklos analizė – informacijos rinkimo, tyrimo ir vertinimo sistema. *Informacijos mokslai*, Nr. 46, p. 46-55.
20. Mackevičius, J., Giriūnas, L., Valkauskas, R. (2014). *Finansinė analizė*. Vilnius.
21. Mackevičius, J., Molienė, O., Poškaitė, D. (2008). Bendrojo pardavimo pelningumo kompleksinės analizės metodika. *Ekonomika*, Nr. 81, p.74 – 90.
22. Mackevičius, J., Poškaitė, D., Villis, L. (2011). *Finansinė analizė: mokomoji knyga*. Vilnius.
23. Poškaitė, D., Novikovas, M. (2006). Pelningumo rodiklių naudojimas siekiant nustatyti sandorių tarp asocijuotų asmenų kainodarą. *Ekonomika*, Nr. 76, p. 71-86.
24. Rasiah, D. (2010). Review of Literature and Theories on Determinants of Commercial Bank Profitability. *Journal of Performance Management*, Vol. 23, p. 23-49.
25. Rutkauskas, A., Damašienė, V. (2002). *Finansų valdymas*. Šiauliai.
26. The Determinants Of European Bank Profitability. *International Business & Economics Research Journal*, Vol.3 (6), p. 57-68.
27. Šleiniene, J., Palčiauskienė, R. (2008). AB „Rokiškio sūris“ pelningumo rodikliai ir jų didinimo galimybės. *Profesinio bakalauro studijos: mokslo taikomieji tyrimai*, p. 127-134.
28. Šlekienė, D., Klimavičienė, I. (2000). *Įmonės veiklos finansinis įvertinimas: mokomoji knyga*. Kaunas.
29. Venkatesan, T., Nagarajan, S.K. (2012). An empirical study of profitability analysis of selected steel companies in India. *International Journal of Marketing, Financial Services & Management Research*, Vol.1 Issue 10, p. 84 – 100.
30. Žilinskas, V., Martinkus, B. (2008). *Ekonomikos pagrindai*. Kaunas.
31. Žvinklys, J. (2009). Įmonės veiklos pelningumas ir jo didinimas. *Apskaitos ir audito aktualijos*, Nr. 7 (535), p.15-16.
32. 1-asis verslo apskaitos standartas „Finansinė atskaitomybė“. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.aat.lt/index.php?id=14>>

33. 3-iasis verslo apskaitos standartas „Pelno (nuostolių) ataskaita“. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.aat.lt/index.php?id=14>

PRIEDAI

1 priedas

Horizontalioji UAB “TeleSoftas” pelno (nuostolio) ataskaitos analizė 2012 – 2014 m. (Lt.)

				2012-2013		2013-2014	
	2012	2013	2014	(+/-)	%	(+/-)	%
Pajamos	2 982 291	3 875 504	4 823 856	893 213	30,0%	948 352	24,5%
Pardavimo savikaina	2 444 679	3 072 338	3 877 151	627 659	25,7%	804 813	26,2%
Nuostoliai	537 612	803 166	946 705	265 554	49,4%	143 539	17,9%
Veiklos sąnaudos	548 786	693 975	826 875	145 189	26,5%	132 900	19,2%
Tipinės veiklos pelnas	-11 174	109 191	119 830	120 365	1077,2%	10 639	9,7%
Finansinė ir investicinė veikla	438		0	-		-	-
Įprastinės veiklos pelnas	-10 736	114 196	119 977	124 932	1163,7%	5 781	5,1%
Pelnas prieš mokesčius	-10 736	114 196	119 977	124 932	1163,7%	5 781	5,1%
Pelno mokestis	0	40 746	23 556	40 746	100,0%	-17 190	-42,2%
Grynasis pelnas (nuostoliai)	-40 736	73 450	96 421	114 186	280,3%	22 971	31,3%

2 priedas

Vertikaliuoji UAB “TeleSoftas” pelno (nuostolio) ataskaitos analizė 2012 – 2014 m. (Lt.)

	2012	2013	2014	2012	2013	2014
				Santykis su pardavimo pajamomis, proc.,	Santykis su pardavimo pajamomis, proc.,	Santykis su pardavimo pajamomis, proc.,
Pajamos	2982291	3875504	4823856	100%	100%	100%
Pardavimo savikaina	2444679	3072338	3877151	82.0%	79.3%	80.4%
Nuostoliai	537612	803166	946705	18.0%	20.7%	19.6%
Veiklos sąnaudos	548786	693975	826875	18.4%	17.9%	17.1%
Tipinės veiklos pelnas	-11174	109191	119830	-0.4%	2.8%	2.5%
Finansinė ir investicinė veikla	438	-	-	0.0%	-	-
Įprastinės veiklos pelnas	-10736	114196	119977	-0.4%	2.9%	2.5%
Pelnas prieš mokesčius	-10736	114196	119977	-0.4%	2.9%	2.5%
Pelno mokestis	-	40746	23556	-	1.1%	0.5%
Grynasis pelnas (nuostolis)	-10736	73450	96421	-0.4%	1.9%	2.0%

3 priedas

Horizontalioji UAB “TeleSoftas” balanso analizė 2012 – 2014 m. (Lt.)

				Pokytis 2012-2013		Pokytis 2013-2014	
	2012	2013	2014	Lt.	Proc.	Lt.	Proc.
Ilgalaikis turtas	604641	542159	331298	-62482	-10.3%	-210861	-38.9%
Nematerialus turtas	533974	437460	234448	-96514	-18.1%	-203012	-46.4%
Kitas nematerialus turtas	533974	437460	234448	-96514	-18.1%	-203012	-46.4%
Materialus turtas	70667	104699	96850	34032	48.2%	-7849	-7.5%
Transporto priemonės	0	57067	51041	57067		-6026	-10.6%
Kita įranga, įrenginiai	67575	43220	39343	-24355	-36.0%	-3877	-9.0%
Kitas materialus turtas	3092	4412	6466	1320	42.7%	2054	46.6%
Finansinis turtas							
Kitas ilgalaikis turtas							
Trumpalaikis turtas	473707	1128767	1358619	655060	138.3%	229852	20.4%
Atsargos, išankstiniai mokėjimai, nebaigtos vykdyti sutartys	241900	441245	611928	199345	82.4%	170683	38.7%
Išankstiniai apmokėjimai	13800	13022	125387	-778	-5.6%	112365	862.9%
Nebaigtos vykdyti sutartys	228100	428223	486541	200123	87.7%	58318	13.6%
Per vienerius metus gautinos sumos	198007	644334	730754	446327	225.4%	86420	13.4%
Pirkėjų įsiskolinimas	198007	644334	730754	446327	225.4%	86420	13.4%
KITAS TRUMPALAIKIS TURTA	33800	0	295	-33800	-100.0%	295	
Kitas trumpalaikis turtas	33800	0	295	-33800	-100.0%	295	
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	0	43188	15642	43188		-27546	-63.8%
Turtas iš viso	1078348	1670926	1689917	592578	55.0%	18991	1.1%
Nuosavas kapitalas	633978	707428	803849	73450	11.6%	96421	13.6%
Kapitalas	10000	10000	10000	0	0.0%	0	0.0%
Perkainojimo rezervai (nuostoliai)							
Rezervai	1000	1000	1000	0	0.0%	0	0.0%
Nepaskirstytas pelnas (nuostoliai)	622978	696428	792849	73450	11.8%	96421	13.8%
Dotacijos, subsidijos							
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	444370	963498	886068	519128	116.8%	-77430	-8.0%
Ilgalaikiai įsipareigojimai	79822	303646	230297	223824	280.4%	-73349	-24.2%
Lizingas (finansinė nuoma)	0	39036	23129	39036		-15907	-40.7%
Kitos finansinės skolos	79822	264610	207168	184788	231.5%	-57442	-21.7%
Trumpalaikiai įsipareigojimai	364548	659852	642771	295304	81.0%	-17081	-2.6%
Finansinės skolos	19823	59999	59999	40176	202.7%	0	0.0%
Kredito įstaigoms	19823	59999	59999	40176	202.7%	0	0.0%
Skolos tiekėjams	131699	101366	284191	-30333	-23.0%	182825	180.4%
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	213026	457741	275025	244715	114.9%	-182716	-39.9%
Pelno mokesčio įsipareigojimai	0	40746	23556	40746	-	-17190	-42.2%
Gauti išankstiniai apmokėjimai			13000	0		13000	
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	1078348	1670926	1689917	592578	55.0%	18991	1.1%

4 priedas

Vertikaliąjį UAB “TeleSoftas” balanso analizė 2012 – 2014 m. (Lt.)

				2012		2013		2014	
	2012	2013	2014	Bendras lyginamasis svoris proc.,	Dalinis lyginamasis svoris proc.,	Bendras lyginamasis svoris proc.,	Dalinis lyginamasis svoris proc.,	Bendras lyginamasis svoris proc.,	Dalinis lyginamasis svoris proc.,
Ilgalaikis turtas	604,641	542,159	331,298	56.1%	100%	32.4%	100%	19.6%	100%
Nematerialus turtas	533,974	437,460	234,448	49.5%	88.3%	26.2%	80.7%	13.9%	70.8%
Materialus turtas	70,667	104,699	96,850	6.6%	11.7%	6.3%	19.3%	5.7%	29.2%
Transporto priemonės	0	57,067	51,041	0.0%	0.0%	3.4%	10.5%	3.0%	15.4%
Kita įranga, įrengimai	67,575	43,220	39,343	6.3%	11.2%	2.6%	8.0%	2.3%	11.9%
Kitas materialus turtas	3,092	4,412	6,466	0.3%	0.5%	0.3%	0.8%	0.4%	2.0%
Finansinis turtas	0	0	0	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Kitas ilgalaikis turtas	0	0	0	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Trumpalaikis turtas	473,707	1,128,767	1,358,619	43.9%	100.0%	67.6%	100.0%	80.4%	100.0%
Atsargos	241,900	441,245	611,928	22.4%	51.1%	26.4%	39.1%	36.2%	45.0%
Išankstiniai apmokėjimai	13,800	13,022	125,387	1.3%	2.9%	0.8%	1.2%	7.4%	9.2%
Nebaigtos vykdyti sutartys	228,100	428,223	486,541	21.2%	48.2%	25.6%	37.9%	28.8%	35.8%
Per vienerius metus gautinos sumos	198,007	644,334	730,754	18.4%	41.8%	38.6%	57.1%	43.2%	53.8%
Pirkėjų įsiskolinimas	198,007	644,334	730,754	18.4%	41.8%	38.6%	57.1%	43.2%	53.8%
KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	33,800	0	295	3.1%	7.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Kitas trumpalaikis turtas	33,800	0	295	3.1%	7.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	0	43,188	15,642	0.0%	0.0%	2.6%	3.8%	0.9%	1.2%
Turtas iš viso	1,078,348	1,670,926	1,689,917	100%		100%		100%	
Nuosavas kapitalas	633,978	707,428	803,849	58.8%	100%	42.3%	100%	47.6%	100%
Kapitalas	10,000	10,000	10,000	0.9%	1.6%	0.6%	1.4%	0.6%	1%
Perkainojimo rezervai (nuostoliai)				0.0%	0.0%	0.0%	0%	0.0%	0%
Rezervai	1,000	1,000	1,000	0.1%	0.2%	0.1%	0.14%	0.1%	0%
Nepaskirstytas pelnas (nuostoliai)	622,978	696,428	792,849	57.8%	98.3%	41.7%	98.4%	46.9%	98.6%
Dotacijos, subsidijos				0.0%	0.0%	0.0%	0%	0.0%	0%
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	444,370	963,498	886,068	41.2%	100.0%	57.7%	100%	52.4%	100%
Po vienerių metų mokėtinos sumos	79,822	303,646	230,297	7.4%	18.0%	18.2%	31.5%	13.6%	26.0%
Lizingas (finansinė nuoma) ar panašūs įsipareigojimai	0	39,036	23,129	0.0%	0.0%	2.3%	4.1%	1.4%	2.6%
Kitos finansinės skolos	79,822	264,610	207,168	7.4%	18.0%	15.8%	27.5%	12.3%	23.4%
Per vienerius metus mokėtinos sumos	364,548	659,852	655,771	33.8%	82.0%	39.5%	68.5%	38.8%	74.0%
Finansinės skolos	19,823	59,999	59,999	1.8%	4.5%	3.6%	6.2%	3.6%	6.8%
Kredito įstaigoms	19,823	59,999	59,999	1.8%	4.5%	3.6%	6.2%	3.6%	6.8%
Skolos tiekėjams	131,699	101,366	284,191	12.2%	29.6%	6.1%	10.5%	16.8%	32.1%
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	213,026	457,741	275,025	19.8%	47.9%	27.4%	47.5%	16.3%	31.0%
Pelno mokesčio įsipareigojimai	0	40746	23556	0.0%	0.0%	2.4%	4.2%	1.4%	2.7%
Gauti išankstiniai apmokėjimai			13000	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.8%	1.5%
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	1,078,348	1,670,926	1,689,917	100%		100%		100%	